

แนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ
เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

โดย

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง
รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ – ๒๕๖๖ ไซป

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของนายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๕

โดยที่ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นใช้บังคับ เพื่อวางมาตรการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ ประเทศไทยมีกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่บัญญัติให้หน่วยงานภาครัฐมีอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวม ใช้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับแล้ว จึงมีผลทำให้หน่วยงานภาครัฐมีความสับสนและประสบปัญหาเกี่ยวกับการรวบรวม ใช้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของภาครัฐจะดำเนินการอย่างไร เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายต่าง ๆ และเพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องใช้ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในการขับเคลื่อนด้วย

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทบทวนเนื้อหาของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อาทิเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ตลอดจนศึกษาถึงแนวปฏิบัติสำหรับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นกรณีศึกษาจากข้อหาหรือเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ผลจากการศึกษาพบว่า หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่อยู่ในความครอบครอง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบปัญหาที่สำคัญของการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับการให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ และการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ยังมีการดำเนินการที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้น โดยผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐในการเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ต่อไปในภายหน้า

Abstract

Title Best Practices for Personal Data Management in State Agencies
Field Social - Psychology
Name Mr.Thanawat Sungthong **Course** NDC **Class** 65

Building upon the constitutional provisions, the Thai government introduced the Personal Data Protection Act B.E.2562 (PDPA) to safeguard the personal data of individuals. This comprehensive law aims to protect personal data rights by imposing responsibilities on data controllers with authority over the collection, use, or disclosure of personal data. The act emphasizes the requirement for explicit consent from data owners before collecting, using, or disclosing their personal data. However, prior to the enforcement of the PDPA, Thailand had specific laws that enabled state agencies the authority to collect, use, and exchange personal data. As a result, state agencies faced difficulties in complying with the regulations and guidelines that govern the protection of personal data under the PDPA.

The researcher has therefore examined various legislations pertaining to the protection of personal data, such as the Constitution of the Kingdom of Thailand, the Government Information Act of 2540 B.E., the Electronic Transactions Act of 2544 B.E., the Digital Government Administration and Service Act of 2562 B.E., and the Personal Data Protection Act of 2562 B.E. Additionally, practical guidelines for data controllers and processors were studied through a case study approach based on the enforcement of the Personal Data Protection Act of 2562 B.E. The findings of the study indicate that state agencies have recognized the significance of safeguarding the personal data of citizens under their custody. However, challenges arise in the proper collection, use, exchange, and disclosure of personal data, particularly concerning obtaining consent from data owners to align with the objectives of state agencies, and accessing personal data owned by state agencies. Moreover, data linkage among state agencies varies based on their roles and authorities, leading to differentiated practices. In response, the researcher proposes practical policy recommendations and offers future research directions to address these challenges and enhance readiness for upcoming technological advancements.

Furthermore, in addition to addressing legal compliance matters, the study's insights contribute to formulating strategies to tackle issues related to the data landscape and technological progress in the future, benefitting state organizations in their preparedness to effectively respond to emerging events driven by technological advancements..

คำนำ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล” ฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นตามความต้องการของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า “ข้อมูล” เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการและการทำธุรกรรมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยหลายหน่วยงานมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลเพื่อประโยชน์ของตน และหลายครั้งก็เป็นการละเมิดสิทธิในข้อมูลของเจ้าของข้อมูล ซึ่งเป็นการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือโดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ทราบมาก่อน ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ หน่วยงานภาครัฐยังมีความไม่เข้าใจและมีปัญหาเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของภาครัฐ ตลอดจนการใช้และการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลที่ภาครัฐครอบครองอยู่ว่าสามารถกระทำได้หรือไม่ อันส่งผลกระทบต่อการบริหารงานภาครัฐ ตลอดจนการดำเนินงานข้างต้นให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องใช้ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในการขับเคลื่อน ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ระหว่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองส่วนบุคคลกับกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐนั้นครอบครอง เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล ทั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งหวังในการนำเสนอผลงานวิจัยนี้ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานภาครัฐต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา คณาจารย์และบุคลากรต่าง ๆ ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

(นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ข้อจำกัดการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
คำจำกัดความ	๖
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๘
กับสิทธิส่วนบุคคลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	
แนวคิดและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล	๘
แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	๑๓
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย	๒๓
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๘
สรุป	๔๑
บทที่ ๓ การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	๔๒
ของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน	
ทัศนคติและการรับรู้ของหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติ	๔๒
ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	
แนวปฏิบัติและวิธีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล	๔๔
ระหว่างหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินการของหน่วยงาน ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	๕๙
สรุป	๖๘
บทที่ ๔ แนวทางที่เหมาะสมของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล	๖๙
การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของหน่วยงานของรัฐ	๖๙
แนวทางการจัดเก็บ รวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงาน ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีธรรมาภิบาล	๗๓
สรุป	๗๘
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๙
สรุป	๗๙
ข้อเสนอแนะ	๘๐
บรรณานุกรม	๘๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๘๖

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๓ - ๑ ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานที่ขอให้เปิดเผยข้อมูล	๔๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า “ข้อมูล” (data) เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีมูลค่าสูงในตัวเอง และในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการและการทำธุรกรรม ในเรื่องต่าง ๆ จึงมีผลให้ข้อมูล (data) กลายเป็นหนึ่งในทรัพย์สินที่มีความสำคัญและมีมูลค่า ในตัวเอง^๑ องค์กรใดที่สามารถจัดเก็บ จัดการ และนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้ก็จะได้เปรียบ องค์กรอื่น ดังนั้น ภาครัฐและภาคเอกชนจึงให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมและใช้ประโยชน์ รวมถึงส่งผ่านชุดข้อมูลต่าง ๆ ระหว่างกันอย่างแพร่หลายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และช่องทางออนไลน์ และผลจากการกระทำดังกล่าวในหลายกรณีได้ปรากฏว่าเป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือเจ้าของข้อมูลไม่ทราบมาก่อน ซึ่งหากเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ในอดีตก็คงไม่นำมาซึ่งปัญหาเท่าใดนัก เนื่องจากประชาคมโลกยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับ “สิทธิส่วนบุคคล” (individual rights) มากนัก แต่ในปัจจุบันสิทธิส่วนบุคคลได้กลายมาเป็น เรื่องที่ประชาคมโลกตระหนักและให้ความสำคัญและมีผลทำให้การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล (data protection) โดยไม่ได้รับความยินยอมของเจ้าของข้อมูลได้รับการปกป้องจากการถูกนำไปใช้ เป็นเรื่องที่ได้รับ ความสนใจและตระหนักถึงมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นประเทศต่าง ๆ จึงพยายามปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ของประชาชนในประเทศของตน โดยได้มีการออกกฎหมายหรือมาตรการบังคับเพื่อป้องกันการละเมิด สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบ จากเจ้าของข้อมูลนั้นก่อน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) สหภาพยุโรปได้มีการตรา กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation : GDPR) ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่วางรากฐานและแนวทางในการปกป้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่ครอบคลุมมิติของสิทธิต่าง ๆ และที่ผ่านมานับนานในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (ค.ศ. ๒๐๒๒) สหรัฐอเมริกา ได้ผ่านกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนเพื่อใช้ในกว่า ๒๗ มลรัฐ (Hossein Rahnema, Alex Pentland. 2022, The New Rules of Data Privacy, Online, 2022) และประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียนก็ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แล้วเช่นกัน ได้แก่ ประเทศมาเลเซียมีการตรากฎหมาย The Personal Data Protection Act 2010 ประเทศสิงคโปร์มีการตรากฎหมาย Personal Data Protection Act 2012 หรือประเทศอินโดนีเซีย

^๑World Economic Forum. “Personal Data : The Emergence of a New Asset Class”. (Online). Available: https://www3.weforum.org/docs/WEF_ITTC_PersonalDataNewAsset_Report_2011.pdf, 2011.

มีการตรากฎหมาย Personal Data Protection Act 2022 โดยเนื้อหาสาระที่กฎหมายประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลส่วนมากจะมีการบัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง เช่น สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของตนเองสิทธิในการแก้ไขข้อมูลสิทธิในการห้ามใช้ประโยชน์จากข้อมูล สิทธิในการขอให้ลบข้อมูล ฯลฯ และส่วนมากจะกำหนดให้การดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องสอดคล้องและเป็นไปตามที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดไว้ด้วย

สำหรับประเทศไทยก่อนที่จะมีการตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ข้างต้น ก็ได้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึง “ข้อมูล” แต่เป็นการเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติตามมาตรา ๕๘^๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับข้อมูลคำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ อันเป็นการรับรองสิทธิที่จะได้รู้ (Right to know) ต่อมาในปีเดียวกันได้มีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อกำหนดสิทธิของประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน อันเป็นที่มาของหลักที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ทั้งนี้ ประชาชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ต้องการรู้ เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐมากยิ่งขึ้น ต่อมาเมื่อประชาคมโลกได้ให้ความสนใจและตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลมากยิ่งขึ้นดังกล่าวข้างต้น ประเทศไทยเองก็ตระหนักและให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา ๓๒^๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลไว้ และบัญญัติไว้อีกว่าการจะนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดนั้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงพอที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะดังนั้น รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) จึงได้ผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลขึ้นใช้บังคับ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีหลักการเป็นการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลและใช้บังคับกับทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน โดยกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้หากเจ้าของข้อมูลนั้นไม่ได้ให้ความยินยอม รวมถึงกำหนดหลักการ

^๒มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

^๓มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงพอที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

เกี่ยวกับการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยมิชอบ โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยละเอียด นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทุกรายมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าวโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ กฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดข้อยกเว้นการดำเนินการตามกฎหมายไว้ให้แก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งกำหนดหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

อย่างไรก็ดี ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นก่อนที่ประเทศไทยจะได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นใช้บังคับ ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ก็ได้มีการดำเนินการอยู่แล้ว โดยเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่คุ้มครองข้อมูลข่าวสารของราชการซึ่งรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดกรอบสาระสำคัญไว้หลายประการ เช่น หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น หรือในการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ใด หน่วยงานของรัฐจะต้องพยายามเก็บจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง โดยเฉพาะในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น หรือหน่วยงานของรัฐต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล ฯลฯ และนอกจากพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าวแล้ว ก็ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลซึ่งบางกรณีรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลด้วย โดยมีการกำหนดกฎ หลักเกณฑ์ หรือกรอบแนวทางในการดำเนินการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนเช่นกัน ได้แก่ พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๙ และประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ รวมถึงกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ เช่น ประมวลรัษฎากรพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อคราวรัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้ประกาศวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้กรอบแนวคิดไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการทำงาน และการให้บริการของภาครัฐก็ได้มีการตรากฎหมายขึ้นเพื่อรองรับกระบวนการทำงานดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวนอกจากจะกำหนดให้ “คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล” เป็นผู้เสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลต่อคณะรัฐมนตรีแล้ว ยังกำหนดให้คณะกรรมการฯ ชุดดังกล่าวมีหน้าที่ในการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้น

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๖๑ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการในการดำเนินงานให้กับคณะกรรมการดังกล่าว และเป็นทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางในการที่จะให้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ตนถือครองอยู่ และสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ในกิจการของรัฐและการบริการจัดการภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่หน่วยงานของรัฐได้เก็บรวบรวม ใช้ และประมวลผลนั้นมิได้มีเพียงกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น หากแต่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และแนวทางต่าง ๆ ใช้บังคับอยู่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนนั้นโดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะในการใช้อำนาจในการดำเนินการยังมีความสับสนและยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับกลไกการจดทะเบียนรวบรวม ใช้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะในประเด็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานภาครัฐครอบครอง ซึ่งถือเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นเรื่องที่สมควรได้รับการศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมว่า กรอบหรือแนวทางการดำเนินการและวิธีการที่เหมาะสมควรจะเป็นเช่นใด และขอบเขตในการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่หน่วยงานของรัฐได้ทำการจัดเก็บระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองนั้นจะต้องดำเนินการเช่นไรเพื่อมิให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือการใช้ข้อมูลนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของภาครัฐในการให้บริการแก่ประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ ที่จะไม่เป็นการละเมิดต่อความเป็นส่วนตัวของประชาชน อีกทั้งหน่วยงานของรัฐควรจะมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐที่จะต้องดำเนินการอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันในการรักษาความเป็นส่วนบุคคล และสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน รวมทั้งมีการบูรณาการระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงปลอดภัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และหาแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐให้มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน
๓. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมของหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาถึงหลักเกณฑ์และวิธีการ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล

๒. ศึกษาและวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีจากกรณีศึกษาการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐในต่างประเทศ

๓. ศึกษาและวิเคราะห์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล

จากขอบเขตการวิจัยข้างต้น จึงต้องมีการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ความมุ่งหมายในการให้บริการหรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนของหน่วยงานของรัฐ การใช้และการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้งของเจ้าของข้อมูลและประโยชน์สาธารณะ เพื่อที่จะตอบสนองต่อประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนบุคคล สิทธิในข้อมูลข่าวสาร สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมถึงประกาศคณะกรรมการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง ธรรมนูญข้อมูลภาครัฐ

๒. การศึกษาภาคสนาม (Field Research) ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนี้โดยมุ่งหวังว่าจะวางแนวทางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความสอดคล้องกันทั้งในทางกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ย่อมจะมีผลกระทบต่อวิธีการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการในเรื่องนี้อยู่ ณ ปัจจุบัน ทั้งในแง่มิติด้านกฎหมายซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ในการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงาน และมิติด้านบริการที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงาน รวมทั้งยุทธศาสตร์ของประเทศในด้านต่าง ๆ ที่มีการใช้ข้อมูลเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์ที่จะกำหนดแนวทางในทางปฏิบัติจึงจะต้องดำเนินการให้เกิดความสอดคล้องกันและไม่ขัดต่อตัวบทกฎหมาย ตลอดจนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน

๒. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำมาใช้กำหนดแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ

๓. การกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมให้แก่หน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ให้มีความสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

คำจำกัดความ

บุคคล	หมายถึง	บุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย
ข้อมูลส่วนบุคคล	หมายถึง	ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรง หรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ
ข้อมูลข่าวสาร	หมายถึง	สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึก โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้
ข้อมูลข่าวสารของราชการ	หมายถึง	ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน
หน่วยงานของรัฐ	หมายถึง	ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล	หมายถึง	บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
รัฐบาลดิจิทัล	หมายถึง	การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ โดยปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนในการเปิดเผยข้อมูล ภาครัฐต่อ สาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ	หมายถึง	การกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียในการ บริหารจัดการข้อมูลทุกขั้นตอน เพื่อให้การได้มาและการนำไปใช้ข้อมูล ของหน่วยงานภาครัฐถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน รักษาความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคล และสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคง ปลอดภัย โดยใช้ข้อมูลเป็นหลักในการขับเคลื่อนประเทศ เช่น การใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์การตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริหารราชการแผ่นดิน การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการประชาชน การเสริมสร้างและผลักดันธุรกิจที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมข้อมูล
การบริหารจัดการข้อมูล	หมายถึง	คำจำกัดความที่อธิบายถึงกระบวนการที่ใช้ในการวางแผน (Plan) ระบุ (Specify) เปิดใช้งาน (Enable) สร้าง (Create) รับ (Acquire) ดูแล รักษา (Maintain) ใช้ (Use) จัดเก็บถาวร (Archive) ดึงข้อมูล (Retrieve) ควบคุม (Control) และทำลายข้อมูล (Purge)
การรักษาความลับ	หมายถึง	การรักษาข้อมูลตามสภาพของการจัดชั้นความลับ และมีการกำหนดสิทธิ์ การเข้าถึงข้อมูลนั้น เนื่องจากข้อมูลในหน่วยงานอาจมีหลายประเภท ข้อมูลบางประเภทเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ หรืออ่อนไหว จึงต้องมีการ รักษาความลับเพื่อลดความเสี่ยงของการถูกคุกคาม และเป็นการป้องกัน การรั่วไหลของข้อมูลโดยมิชอบ เช่น การส่งข้อมูลที่ปกปิดหรือเป็นความลับต้องมีวิธีการที่ทำให้ทราบได้ว่าบุคคลที่ต้องการส่งข้อมูลมาให้หรือการที่ผู้ได้รับการอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลเท่านั้นที่สามารถอ่านข้อมูลได้

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับสิทธิส่วนบุคคลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ในบทนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของหลักการเคารพในสิทธิความเป็นส่วนตัวและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย โดยเริ่มจากการทบทวนรากฐานทางประวัติศาสตร์ของสิทธิความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล (Privacy Right) และพัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนและสรุปสาระสำคัญจากการทบทวนเอกสารไว้ตามหัวข้อดังนี้

๑. แนวคิดและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล
๒. แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย
๔. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๕. สรุป

โดยผู้วิจัยขอนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมในแต่ละหัวข้อดังนี้

แนวคิดและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล

สำหรับแนวคิดและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคลมีรากฐานมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับ “สิทธิ” (Right) และ “ความเป็นส่วนตัว” (Privacy) ในเบื้องต้นสมควรที่จะทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “สิทธิ” และแนวคิดความเป็นมาต่าง ๆ เกี่ยวกับ “ความเป็นส่วนตัว” ตลอดจนแนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับ “สิทธิส่วนบุคคล” (Privacy Right)

๑. ความหมายของคำว่า “สิทธิ” (Right)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” หรือ “สิทธิ์” ไว้เป็น ๒ นัยด้วยกัน กล่าวคือ นัยที่เป็นคำนามโดยทั่วไปหมายความว่า อำนาจอันชอบธรรม เช่น บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เขามีสิทธิในที่ดินแปลงนี้ และนัยที่เป็นกฎหมายความว่า อำนาจที่กฎหมายรับรองให้กระทำการใด ๆ โดยสุจริตได้อย่างอิสระ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของผู้อื่น^๑ สำหรับในแง่ของกฎหมาย คำว่า “สิทธิ” เป็นข้อความคิด

^๑ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖). หน้า ๑๒๓๒.

พื้นฐานทางกฎหมาย (basic concept) เนื่องจากกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ให้แก่บุคคลซึ่งอาจพิจารณาในแง่ที่ให้อำนาจหรือในแง่ประโยชน์ ดังนั้น คำว่า “สิทธิ” จึงหมายถึงอำนาจอันชอบธรรมหรือความชอบธรรมที่บุคคลสามารถใช้ยื่นต่อผู้อื่นเพื่อคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์อันเป็นส่วนที่พึงมีพึงได้ของบุคคลนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคำว่า “สิทธิ” คือประโยชน์ที่บุคคลมีความชอบธรรมที่จะได้รับและยืนยันต่อผู้อื่นได้หรือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้^๒

๒. แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับ “ความเป็นส่วนตัว” (Privacy)

แนวคิดเรื่อง “ความเป็นส่วนตัว” เป็นแนวคิดที่ปรากฏขึ้นในสังคมมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณในสมัยกรีกและโรมันที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของความเป็นส่วนตัวและระบบกฎหมาย คำว่า “ความเป็นส่วนตัว” (privacy) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คำว่า “*privatus*” หมายถึง สิ่งที่ไม่ใช่สาธารณะ แต่เป็นสิ่งที่ เป็นของปัจเจกบุคคลคนและไม่ใช่ของรัฐ^๓ ดังจะเห็นได้จากงานเขียนของอริสโตเติล นักปรัชญาชาวกรีก ซึ่งได้เขียนถึงเรื่องความแตกต่างของชีวิตในสองแ่งมุม^๔ (two distinct spheres of life) ได้แก่ ด้านของชีวิตส่วนตัวครอบครัว ที่เรียกว่า “*oikos*” และด้านสาธารณะในแ่งมุมการเมือง ที่เรียกว่า “*polis*” อันเป็นรากฐานของนักปรัชญาในยุคหนึ่งที่พยายามแยกความแตกต่างระหว่างเรื่องส่วนตัวและเรื่องส่วนรวม หรือความสันโดษและการพึ่งพาผู้อื่นออกจากกัน ซึ่งในสมัยโรมันก็ปรากฏเรื่องของระบบกฎหมายที่ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนเหนือชีวิตและทรัพย์สินของตนเองด้วยเช่นกัน ต่อมาภายหลังจากสมัยกรีกและโรมันในภาคพื้นทวีปยุโรปในช่วงศตวรรษที่ ๑๕ ซึ่งเป็นยุคกลาง แนวคิดเรื่องความเป็นส่วนตัวแสดงให้เห็นผ่านทางแนวคิดทางกฎหมายที่เรียกว่า “*castle doctrine*” หรือ “*castle law*” ที่ให้สิทธิแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือเจ้าของบ้านในการปกป้องหรือดำเนินการใด ๆ เพื่อขจัดภัยอันตรายจากผู้บุกรุกเข้ามาภายในบริเวณบ้านหรือทรัพย์สินของตนเอง ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ ๑๗ และ ๑๘ ซึ่งเป็นยุคเรืองปัญญา (Enlightenment Era) ปรากฏงานเขียนเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิของปัจเจกบุคคลออกมามากมาย ยกตัวอย่างเช่น งานเขียนเรื่อง Essay Concerning Human Understanding และเรื่อง the Two Treatises of Government and A Letter Concerning Toleration ของจอห์น ล็อก (John Locke) ซึ่งได้วางรากฐานความคิดในเรื่องของสิทธิพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์และสิทธิในทรัพย์สินให้กับสังคมในยุคนี้ โดยงานเขียนดังกล่าวส่งผลต่อเนื่องมาในปัจจุบันเกี่ยวกับพัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองและการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว หรืองานเขียนเรื่อง “เจตจำนงร่วมกัน” (the general will) ของ ฌอง - ฌาคส์ รูสโซ (Jean - Jacques Rousseau) ได้นำเสนอแนวคิดว่าความเป็นส่วนตัว (privacy) ถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของสิทธิมนุษยชน

^๒สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายวิชากฎหมายทั่วไป : หลักทั่วไป / ความรู้กฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๒๙, (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, ๒๕๖๕). หน้า ๑๔๓ - ๑๔๔.

^๓Etymology Dictionary. [privacy \(n.\)](https://www.etymonline.com/word/privacy). (online). Available : <https://www.etymonline.com/word/privacy>, 2020.

^๔J. Roy. “*Polis*” and “*Oikos*” in Classical Athens in Greece & Rome. (Cambridge : Cambridge University Press, 1999). p.1-18.

แนวคิดเรื่องความเป็นส่วนตัวในยุคใหม่เริ่มขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ และ ๒๐ ปรากฏให้เห็นผ่านทางบทความซึ่งตีพิมพ์ในวารสารกฎหมาย Harvard Law Review เรื่อง “สิทธิความเป็นส่วนตัว” (The Right to Privacy) เขียนโดย ซามูเอล ดี วอร์เรน (Samuel D. Warren) และ หลุยส์ แบรินเดย์ (Louis Brandeis) โดยงานเขียนดังกล่าวเริ่มต้นด้วยการอธิบายหลักการที่ว่าปัจเจกบุคคลจะได้รับการคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง โดยทั้งสองยอมรับว่าหลักการดังกล่าวมีวิวัฒนาการมาจากการหลอหลอมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และได้มีการอธิบายถึงสถานการณ์ในยุคนั้นที่เทคโนโลยีการถ่ายภาพและสื่อสิ่งพิมพ์ได้พัฒนาขึ้นมา ส่งผลให้สื่อมวลชนและนักหนังสือพิมพ์ได้มีการละเมิดต่อความเป็นส่วนตัวของผู้คนจำนวนมากโดยเฉพาะในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเสียดสีสังคม^๕ งานเขียนชิ้นนี้ได้หยิบยกการกระทำ ความผิดฐานหมิ่นประมาทมาวิเคราะห์วิจารณ์และเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการปกป้องคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เนื่องจากมุ่งเน้นเพียงส่วนของการคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลเท่านั้น รวมทั้งได้หยิบยกกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญามาวิเคราะห์วิจารณ์และเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีผลเป็นการปกป้องความคิด อารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงออกผ่านงานเขียนหรือศิลปะเท่านั้น แต่ไม่ได้มีผลในด้านการใช้บังคับเพื่อปกป้องสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกรบกวน (right to be let alone) เพียงแต่ปกป้องการถูกคัดลอกงานเขียนซึ่งเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของผู้เขียนเท่านั้น แต่กฎหมายยังไม่ยอมรับถึงคุณค่าในการป้องกันไม่ให้เผยแพร่ และการห้ามเผยแพร่ตามกฎหมายดังกล่าวยังไม่ชัดเจนว่าถือเป็นสิทธิในทรัพย์สิน (right of property) หรือไม่ นอกจากนี้ ทั้งสองเสนอว่าการละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวสมควรที่จะบัญญัติให้เป็นการกระทำความผิดทางอาญา โดยบทความดังกล่าวได้รับการอ้างอิงและถือเป็นรากฐานในเรื่องของสิทธิในความเป็นส่วนตัวในสหรัฐอเมริกาอย่างแพร่หลาย

ต่อเนืองมาในยุคปัจจุบัน เรื่องของสิทธิในความเป็นส่วนตัวได้รับความสนใจและตระหนักเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากพัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต การจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนส่งผลให้เกิดความท้าทายและความกังวลในเรื่องของสิทธิความเป็นส่วนตัวมากยิ่งขึ้นไปด้วย ดังจะเห็นได้จากกรณีของ นายเอ็ดเวิร์ด สโนว์เดน (Edward Snowden) อดีตนักเทคนิคของสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ (NSA) ของสหรัฐและอดีตลูกจ้างของสำนักข่าวกรองกลาง (CIA) ซึ่งเปิดเผยเรื่องโครงการสอดส่องดูแลโลก (Global surveillance project) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่สหรัฐอเมริกาให้อำนาจสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ ร่วมกับ CIA และ FBI ในการติดตามดักฟัง และสอดส่องข้อมูลของประชาชนผ่านทางช่องทางต่าง ๆ

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดเรื่องการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมของแต่ละพื้นที่นั้น สำหรับความหมายของคำว่า “ความเป็นส่วนตัว” (Privacy) ในทางตำราหลายความหมายขึ้นอยู่กับแนวคิดและศาสตร์ที่นำมาใช้ศึกษา ตัวอย่างความหมายของคำว่า “ความเป็นส่วนตัว” ในทางตำราหมายถึงความประสงค์ของปัจเจกบุคคลที่จะไม่ถูกก้าวกาลัง หรือในทางสังคมศาสตร์ อธิบายความหมายของคำว่า

^๕Samuel D. Warren and Louis D. Brandeis. “The Right to Privacy”. Harvard Law Review (No. 5), December 1890. P. 195 – 196.

“ความเป็นส่วนตัว” หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นในสังคม^๖ นอกจากนี้ จำแนกในส่วนที่เป็นเนื้อหาของความเป็นส่วนตัวที่มุ่งจะคุ้มครองอาจแบ่งได้เป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัว (Information Privacy) ด้านความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับเนื้อตัวและร่างกาย (Bodily Privacy) ด้านความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Privacy of Communication) และด้านความเป็นส่วนตัวในการอยู่หรือพักอาศัย (Territorial Privacy)^๗

๓. แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับ “สิทธิส่วนบุคคล” (Privacy Right)

ในหัวข้อที่ ๑. และ ๒. ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “สิทธิ” และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงแนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับ “สิทธิส่วนบุคคล” (privacy right) ซึ่งก็มีรากฐานมาจากแนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวสิทธิส่วนบุคคลจัดว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ปราศจากการรบกวนหรือถูกละเมิดจากบุคคลอื่น ดังนั้น สิทธิส่วนบุคคลจึงถูกจัดให้เป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่งที่ถือกำเนิดมาพร้อมกับมนุษย์ทุกคนและไม่อาจถูกพรากไปได้โดยไม่ทำลายความเป็นมนุษย์ ซึ่งสิทธิส่วนบุคคลนี้อาจเรียกได้หลายอย่าง แต่ก็อยู่ในความหมายนัยเดียวกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเรียกว่า “สิทธิส่วนตัว” “สิทธิว่าด้วยความเป็นอยู่ส่วนตัว” “สิทธิที่จะมีความเป็นส่วนตัว” หรือ “สิทธิในบุคลิกภาพ”^๘ แต่หากจะกล่าวถึงการให้ความหมายของคำว่า “สิทธิส่วนบุคคล” อาจอ้างอิงได้จากการให้ความหมายของถ้อยคำดังกล่าวในการประชุมคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ICJ) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๗ ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ว่าเป็น “สิทธิที่จะอยู่โดยลำพังโดยมีการรบกวนการแทรกแซงในระดับที่น้อยที่สุด”^๙ ในทางระหว่างประเทศได้มีการรับรองและคุ้มครอง “สิทธิส่วนบุคคล” มาเป็นระยะเวลาานานพอสมควร ดังจะเห็นได้จากพันธกรณีระหว่างประเทศในหลาย ๆ กรณี ตัวอย่างเช่น

๓.๑ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights of United Nations) ข้อ ๑๒ กำหนดว่า “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกกลบเกลื่อนเกียรติยศ

^๖ ฌานีป ทองรวีวงศ์, คำอธิบายหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (กรุงเทพฯ : บริษัท วรริดา จำกัด, ๒๕๖๔). หน้า ๒ - ๓.

^๗ รศ.ดร.บรรเจิด สิงคนดี ผศ.ดร.นันทวีร์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และนางสาวเรวดี ขวัญทองยิ้ม, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy). (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ). เข้าถึงได้จาก : library.nhrc.or.th/ulib/document/Fulltext/F06924.pdf. หน้า ๖ - ๗.

^๘ ซีนอริ มาลีศรีประเสริฐ, การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙). หน้า ๔๙.

^๙ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๔.

และชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบลู่ดังกล่าวนั้น”^{๑๐}

๓.๒ กติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองของสหประชาชาติ (International Covenant on Civil and Political Rights of United Nations) ข้อ ๑๗ กำหนดว่า “๑. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสาร โดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกลบลู่เกียรติยศและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ ๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบลู่เช่นว่านั้น”^{๑๑}

๓.๓ สนธิสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights, 1950 หรือ ECHR) มาตรา ๘ กำหนดว่า “๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว ที่อยู่อาศัยและการติดต่อสื่อสาร ๒. รัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซงสิทธิดังกล่าวเว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย และเป็นความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย เพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยของสาธารณะ หรือเพื่อความผาสุกทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อป้องกันจลาจล หรืออาชญากรรม เพื่อป้องกันสุขภาพ หรือศีลธรรม หรือเพื่อป้องกันสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น”^{๑๒}

ในประเทศไทยหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๔ บัญญัติว่า

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศหรือชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง”

^{๑๐}Article 12

No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks. คำแปลปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จัดทำโดยกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ / กรมกฎหมาย ๒๕๕๑. เข้าถึงได้จาก : <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>. หน้า ๒๓.

^{๑๑}Article 17

1. No one shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his honour and reputation. 2. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks. คำแปลเข้าถึงได้จาก <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/iccprt.pdf>. หน้า ๗.

^{๑๒}Article 8

1. Everyone has a right to respect for his private and family life, his home and his correspondence. 2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as in accordance with the law and this necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for freedoms of others. เข้าถึงได้จาก <https://www.hri.org/docs/ECHR50.html>

ต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า
“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นส่วนตัว
ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยัง
สาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง
หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน”

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า
“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว
ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยัง
สาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือ
ความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจาก
ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

และเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับก็ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิ
ส่วนบุคคลไว้ในมาตรา ๓๒ ที่บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว
การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง
หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ
ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

เป็นที่น่าสังเกตว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ปี
พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นมาได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองถึงสิทธิส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจน อันเนื่องมาจาก
ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในขณะนั้น การ
ติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้อย่างสะดวก กว้างขวาง และรวดเร็วขึ้น
ตามลำดับ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล
และข้อมูลสาธารณะเข้าสู่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและส่งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่าง
ง่ายดาย จึงเป็นสิ่งที่ไม่น่าประหลาดใจว่าการละเมิดความเป็นส่วนตัวในกรณีของข้อมูลส่วนบุคคล
สามารถเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้บัญญัติ
รับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในกรณีของข้อมูลส่วนบุคคล ตั้งแต่นั้นเป็นต่อมาต่อเนื่องมาจนถึง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน

แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๑. ข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ ๒. ที่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว
ในแง่ของเนื้อหาที่แบ่งได้เป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูล
ส่วนตัว (Information Privacy) ด้านความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับเนื้อตัวและร่างกาย (Bodily Privacy)

ด้านความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Privacy of Communication) และด้านความเป็นส่วนตัวในการอยู่หรือพักอาศัย (Territorial Privacy) หากจะพิจารณาถึงสาระของการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัว (Information privacy) แล้ว ในเบื้องต้นสมควรเข้าใจถึงความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัว” (Information Privacy) ก่อนโดยอาจนำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) มาพิจารณา ซึ่ง OECD ให้ความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้อย่างง่าย หมายความว่า ข้อมูลใด ๆ อันระบุตัวหรืออาจระบุตัวบุคคลได้ และจากความหมายดังกล่าวอาจแยกพิจารณาองค์ประกอบของข้อมูลส่วนบุคคลได้เป็น ๒ ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านเนื้อหา และองค์ประกอบด้านรูปแบบ

๑.๑ องค์ประกอบด้านเนื้อหา ประกอบด้วยข้อมูล ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑.๑.๑ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ เพศ อาชีพ

๑.๑.๒ ข้อมูลที่บ่งบอกให้รู้ตัวผู้นั้น เช่น รหัสหรือเลขประจำตัวประชาชน ลักษณะทางกายภาพ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ รหัส DNA หรือสิ่งบ่งชี้อย่างอื่น เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หมายเลขโทรศัพท์ส่วนตัว เป็นต้น

๑.๑.๓ ข้อมูลที่เป็นความลับของบุคคล เช่น เชื้อชาติ ประวัติทางวินัย ประวัติทางการแพทย์หรือสุขภาพอนามัย ประวัติทางอาชญากรรม ข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลเชิงทัศนคติของบุคคล เช่น ความเชื่อทางการเมือง การปกครอง การนับถือศาสนา เป็นต้น

๑.๒ องค์ประกอบด้านรูปแบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๒ ประการ ได้แก่

๑.๒.๑ ต้องเป็นข้อมูลที่มีการจัดเก็บประมวลขึ้นมาอย่างเป็นระบบโดยบุคคลหรือนิติบุคคล และสามารถสื่อเรื่องราวความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ซึ่งหมายความว่า องค์กรผู้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลมิใช่เจ้าของข้อมูล บุคคลธรรมดาผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมิได้สูญเสียสิทธิของตนแต่อย่างใด ส่วนองค์กรที่ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลจะต้องถูกควบคุมตามกฎหมาย

๑.๒.๒ ต้องมีวิธีการ ช่องทางหรือสื่อ หรือสิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะการสื่อความหมายนั้นจะทำโดยสภาพของสิ่งนั่นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะจัดทำในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏออกมาได้ ดังนั้น หากข้อมูลใดมีคุณลักษณะไม่ครบองค์ประกอบทั้งสองประการข้างต้นแล้วก็จะไม่ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นวัตถุแห่งสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย^{๑๓}

นอกจากนี้ หากพิจารณาความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ที่กำหนดไว้ในกฎการคุ้มครองข้อมูลทั่วไปของสหภาพยุโรป (The General Data Protection Regulation : GDPR (EU) 2016/679) ซึ่งเป็นระเบียบที่ใช้คุ้มครองข้อมูลและภาวะเฉพาะส่วนตัวแก่ปัจเจกบุคคลในสหภาพยุโรปและเขตเศรษฐกิจยุโรปได้ให้นิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้ว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งสามารถถูกระบุตัวได้

^{๑๓}ธนาชัย สุนทรอนันตชัย ปกรณ์ ปาลวงษ์พานิช และกษมา สุขนิวัฒน์ชัย. มาตรการทางกฎหมายในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของรัฐและการคุ้มครองปกป้องผู้ให้ข้อมูล. (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑). หน้า ๑๑๐ - ๑๑๑.

หรืออาจถูกระบุตัวได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากข้อมูลนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างอิงจาก สิ่งพิสูจน์เอกลักษณ์ เช่น ชื่อ เลขบัตรประจำตัวประชาชน ข้อมูลที่อยู่ เอกลักษณ์ทางออนไลน์ หรือ เอกลักษณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับร่างกาย สรีระวิทยา พันธุกรรม จิตใจ เศรษฐกิจ วัฒนธรรมหรือสังคม^{๑๔}

ข้อมูลส่วนบุคคลจึงมีฐานะเป็นสิทธิชนิดหนึ่งที่พึงได้รับการรับรองและคุ้มครอง เนื่องจากเป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและร่างกายและมีพื้นฐานมาจากสิทธิความเป็นส่วนตัว (privacy) ในบริบทของสากล สิทธิส่วนบุคคลจะเป็นการกล่าวถึงการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยการ วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีหลักการทั่วไป ที่เป็นกรอบในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยอาจพิจารณาได้จาก Guidelines on the protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา (OECD)^{๑๕} ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติขั้นต่ำให้ประเทศสมาชิกได้นำไปปฏิบัติภายในแต่ละประเทศ ประกอบด้วย

๑. หลักข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีสาระสำคัญกล่าวคือ ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลนั้นต้องชอบด้วยกฎหมายและต้องใช้วิธีการที่เป็นธรรมและเหมาะสม โดยในการเก็บรวบรวม ข้อมูลนั้นต้องให้เจ้าของข้อมูลรู้เห็น รับรู้ หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

๒. หลักคุณภาพของข้อมูล มีสาระสำคัญคือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมนั้นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นว่า “จะนำไปใช้ทำอะไร” และเป็นไปตามอำนาจหน้าที่และวัตถุประสงค์ ในการดำเนินงานของหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าวจะต้องถูกต้อง สมบูรณ์ หรือทำให้เป็นปัจจุบันหรือทันสมัยอยู่เสมอ

๓. หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ มีสาระสำคัญคือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ว่าข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมนั้น เก็บรวบรวมไปเพื่ออะไร พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาที่เก็บรวบรวม หรือรักษาข้อมูลนั้น ตลอดจนกรณีที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเช่นว่านั้นไว้ให้ชัดเจน

๔. หลักข้อจำกัดในการนำไปใช้ มีสาระสำคัญคือ ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะต้องไม่มีการเปิดเผย ทำให้มีหรือปรากฏในลักษณะอื่นใด ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งในวัตถุประสงค์ของการ เก็บรวบรวมข้อมูล เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือโดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

^{๑๔}Chapter 1 Article 4

For the purposes of this regulation:

(1) “personal data” means any information relating to an identified or identifiable natural person (“data subject”); an identifiable person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identifier such as a name, an identification number, location data an online identifier or to one or more factors specific to his physical, physiological, genetic, mental, economic, cultural or social identity of that natural person;

^{๑๕}รศ.ดร.บรรเจิด สิงคนดี ผศ.ดร.นันทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ และนางสาวเรวดี ขวัญทองยิ้ม. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๕. หลักการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูล มีสาระสำคัญคือ จะต้องมีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสม เพื่อป้องกันความเสี่ยงภัยใด ๆ ที่อาจจะทำให้ข้อมูลนั้นสูญหาย เข้าถึง ทำลาย ใช้ ดัดแปลงแก้ไข หรือเปิดเผยโดยมิชอบ

๖. หลักการเปิดเผยข้อมูล มีสาระสำคัญคือ ควรมีการประกาศนโยบายให้ทราบทั่วกัน หากมีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาแนวนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจน รวมทั้งให้ข้อมูลใด ๆ ที่สามารถระบุเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐผู้ให้บริการ ที่อยู่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

๗. หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล มีสาระสำคัญคือ ให้บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลได้รับแจ้งหรือยินยอมจากหน่วยงานของรัฐที่เก็บรวบรวมหรือจัดเก็บข้อมูลทราบว่า “หน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ได้รวบรวมข้อมูลหรือจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวหรือไม่ ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม”

๘. หลักความรับผิดชอบ มีสาระสำคัญคือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

อย่างไรก็ดี ดังที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลทำให้การติดต่อสื่อสารและการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับนั้น อาจส่งผลให้การจำแนกขอบเขตส่วนบุคคลและขอบเขตสาธารณะ เป็นไปได้ยาก กิจกรรมที่เกิดขึ้นในขอบเขตของพื้นที่สาธารณะอาจก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของบุคคลได้ง่ายและอาจส่งผลกระทบต่อในวงกว้างจึงทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า บุคคลควรมีความสามารถคาดหมายความเป็นส่วนตัวได้ แม้ว่า จะอยู่ในพื้นที่สาธารณะ โดยมุ่งเน้นที่สิทธิในการควบคุม (Control theory) กล่าวคือ บุคคลจะมีความเป็นอยู่ส่วนตัว ต่อเมื่อสามารถควบคุมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองได้ โดยสามารถตัดสินใจว่าบุคคลอื่นสามารถกระทำการต่อข้อมูลของตนได้หรือไม่ เพื่อวัตถุประสงค์ใดภายใต้ขอบเขตเพียงใด ซึ่งความเป็นส่วนตัวในแง่ของการควบคุมข้อมูลของตนจะเกี่ยวข้องกับสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) อันเป็นพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนประการหนึ่ง การที่บุคคลสามารถควบคุมและจำกัดการกระทำของบุคคลอื่นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้^{๑๖}

๒. ข้อความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ

๒.๑ สหภาพยุโรป

การดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคปัจจุบันนี้ เนื่องจากพลังขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีและความเป็นดิจิทัล ผู้ใช้บริการสื่อออนไลน์และการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นที่จนเกือบจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งผ่านสื่อออนไลน์และผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่าง ๆ ถูกจัดเก็บ แลกเปลี่ยน ประมวลผล และใช้ประโยชน์ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สหภาพยุโรปถือเป็นต้นแบบที่สำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในยุคใหม่ เนื่องจากเป็นกลุ่มประเทศแรก ๆ ที่ได้มีการออกหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในช่วงต้นของ ค.ศ. ๑๙๗๐ ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศแรกในสหภาพยุโรปที่มีการตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบริบทของการคุ้มครองข้อมูลที่ส่งผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศข้อมูล โดยมลรัฐเฮสเซ (Hesse) ซึ่งเป็นหนึ่งในสิบหกรัฐของประเทศเยอรมนีได้

^{๑๖} คณาธิป ทองรวีวงศ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐ - ๒๑.

เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการใช้อินเทอร์เน็ตได้เริ่มแพร่หลายมากขึ้น จึงได้ตรากฎหมายที่มีชื่อว่า “Hessisches Datenschutzgesetz” (Hessian Data Protection Act) ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับแรกของโลก กฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ หลักการใช้งานเท่าที่จำเป็น (purpose limitation) ที่กำหนดให้การจัดเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะต้องไม่ใช่เกินกว่าวัตถุประสงค์ที่เจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมไว้ นอกจากนี้ยังได้มีการวางหลักการเรื่องความโปร่งใสที่กำหนดให้ประชาชนที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะต้องได้รับการแจ้งและทราบถึงการถูกจัดเก็บ นำไปใช้ และประมวลผลของข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง และยังสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัยทางข้อมูลที่กำหนดให้ต้องมีการคุ้มครองปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกเข้าถึง การเอาไป การสูญหาย หรือการทำลาย ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๗๗ ประเทศเยอรมนีได้ตรากฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปทั้งประเทศ (federal law) มีชื่อว่า “Bundesdatenschutzgesetz” (Federal Data Protection Act) ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรฐานเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล การเก็บรักษา และการใช้ประโยชน์ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน และยังนำเอาหลักการเรื่องของการใช้งานเท่าที่จำเป็น หลักการความโปร่งใส หลักการความมั่นคงทางข้อมูล มาบัญญัติรวมไว้ด้วย

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๓ ประเทศสวีเดนเองได้มีการตรากฎหมายที่มีชื่อว่า “Dataskyddslagen” (Data Protection Act) มีหลักการสำคัญเป็นการกำหนดกระบวนการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการที่จะแน่ใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บ ถูกเก็บรักษา และถูกนำไปใช้ประโยชน์จะไม่ละเมิดต่อคุณค่าพื้นฐานและสิทธิของประชาชนซึ่งรวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวด้วย กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของตนเองและปฏิเสธการถูกนำข้อมูลไปประมวลผลด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับข้างต้นถือได้ว่าเป็นการวางหลักการพื้นฐานที่สำคัญในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ประเทศอื่นได้นำไปเป็นตัวอย่างในการวางหลักกฎหมายของประเทศตนในเวลาต่อมา

ในช่วงทศวรรษที่ ๘๐ ถึง ๙๐ ในทวีปยุโรปมีความตื่นตัวในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก หลายประเทศได้มีตรากฎหมายภายในของตนเองมาใช้บังคับ รวมทั้งสภาแห่งสหภาพยุโรป (European Parliament) ก็ได้มีการรับหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองปัจเจกบุคคลจากการถูกประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอัตโนมัติ (The Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data) (CETS No. 108) เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ค.ศ. ๑๙๘๑ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตราสารด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลบังคับผูกพันระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก อนุสัญญาดังกล่าวได้สร้างมาตรฐานด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลบังคับใช้กับประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป โดยในช่วงเวลาดังกล่าวนี้อเองหลายประเทศในสหภาพยุโรปก็ได้มีการตรากฎหมายหรือจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อมากำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศสได้มีการตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารแห่งชาติ หรือ The Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL) ขณะที่ สหราชอาณาจักรในปี ค.ศ. ๑๙๘๔ ก็ได้มีการตรากฎหมาย Data Protection Act ซึ่งนอกจากจะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานต่าง ๆ แล้ว และมีการตั้งองค์กรที่รับผิดชอบด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะขึ้น คือ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร หรือ Information Commissioner ขึ้น

โดยในช่วงระหว่าง ค.ศ. ๑๙๙๕ - ๒๐๑๘ เป็นช่วงที่ทวีปยุโรปได้จัดทำแผนแม่แบบขึ้นใช้ร่วมกัน หรือ Common Framework ร่วมกัน และในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ ได้มีการออกคำสั่งชื่อ Data Protection Directive เพื่อเป็นการยืนยันถึงสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งจะต้องมีการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลด้วย ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอาศัยอยู่ในสหภาพยุโรปด้วยหรือไม่ คำสั่งดังกล่าวมีผลเป็นการก่อตั้งสิทธิของปัจเจกชนในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในการขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคล ไปจนถึงสิทธิในการปฏิเสธการถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประมวลผล ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวมีคดีข้อพิพาทที่ถือได้ว่าเป็นการวางรากฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นที่ได้รับการตระหนักถึงมากขึ้นในสังคม ได้แก่

๒.๑.๑ คดี Campbell v. MGN Ltd ในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ สรุปสาระสำคัญได้ว่า คดีดังกล่าวนางแบบชาวอังกฤษชื่อดัง นาโอมิ แคมป์เบล (Naomi Campbell) ได้ฟ้องร้องต่อศาลอังกฤษว่าถูกบริษัทหนังสือพิมพ์ The Daily Mirror ละเมิดความเป็นส่วนตัวได้กฎหมาย Data Protection Act โดยหนังสือพิมพ์ได้ตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับการติดยาเสพติดของนาโอมิ แคมป์เบล รวมไปถึงรูปภาพและรายละเอียดเกี่ยวกับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ซึ่งศาลสูงของอังกฤษ (House of Lords) ได้พิพากษาว่าการเปิดเผยข้อมูลเรื่องการติดยาเสพติดของนาโอมิ แคมป์เบล เป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์สามารถกระทำได้ เพราะนางแบบคนดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อเสียงและบุคคลสาธารณะ แต่การเผยแพร่รายละเอียดของการรักษาและรูปถ่ายนั้นไม่ถือว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการรับรู้ของสาธารณชน โดยศาลสูงได้ตัดสินให้บริษัทต้องจ่ายค่าเสียหายและค่าทนายความให้แก่ นาโอมิ แคมป์เบล ซึ่งทางบริษัทหนังสือพิมพ์ได้อุทธรณ์คดีดังกล่าวต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป หรือ European Court of Human Rights ว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและไม่ถือเป็นการละเมิดต่อความเป็นส่วนตัว โดยศาลสิทธิมนุษยชนได้ตัดสินว่า คำตัดสินของศาลอังกฤษที่พิพากษาว่าบริษัทฯ มีความผิดฐานเผยแพร่เรื่องหรือข้อมูลอันเป็นส่วนตัว ที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของนาโอมิ แคมป์เบล นั้นชอบแล้ว แต่ส่วนที่ให้จ่ายค่าเสียหายและทนายความนั้นยังไม่ได้สัดส่วน

๒.๑.๒ คดี Google Spain v. AEPD and Mario Costeja González ในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ถือเป็นคดีสำคัญที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป ซึ่งศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป Court of Justice of the European Union (CJEU) ได้ตัดสินให้ผู้ให้บริการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (search engine) ต้องรับผิดชอบต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ภายนอก ซึ่งการตัดสินนี้ส่งผลให้ประชาชนสามารถที่จะร้องขอให้ผู้ให้บริการค้นหานั้นลบข้อมูลหรือลิงก์เว็บไซต์ที่ปรากฏข้อมูลส่วนบุคคลของตน ทำให้ไม่สามารถค้นหาข้อมูลดังกล่าวเจอได้อีก สิ่งนี้ทำให้เกิดหลักสิทธิในการถูกลืม (right to be forgotten) ที่ถือได้ว่าเป็นหมุดหมายสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในทวีปยุโรปและทั่วโลก

๒.๑.๓ คดี Max Schrems ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ที่ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป ได้ตัดสินว่าเครือข่าย EU-US Safe Harbor ที่ใช้ในการส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างยุโรปและสหรัฐอเมริกาไม่มาตรฐานเพียงพอในการปกป้องและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในสหภาพยุโรป ซึ่งคำตัดสินดังกล่าวส่งผลให้เกิดประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับความสามารถในการส่งผ่านและแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างธุรกิจที่ตั้งอยู่ในทวีปยุโรปกับภายนอกทวีปยุโรป และทำให้เกิดกลไกในการส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น EU-US Privacy Shield

อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของเทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้สหภาพยุโรปเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีกลไกที่เข้มแข็งในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายโดยอาศัยจากฐานและหลักการเดิม และพัฒนาการจนกลายเป็น General Data Protection Regulation (GDPR) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๘ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกลไกและมาตรฐานครอบคลุมตั้งแต่การดำเนินการของภาครัฐตลอดจนภาคเอกชนและประชาชน^{๑๗} โดยมีหลักการสำคัญที่สำคัญ เช่น ผู้เก็บหรือรักษา หรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอม (consent) อย่างชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูล และมีมาตรฐาน กฎเกณฑ์ และวิธีการในการเก็บรักษาข้อมูล และยังได้มีการกำหนดหลักต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ๑) หลักการเรื่องความโปร่งใส ๒) หลักการเรื่องความชอบด้วยกฎหมาย ๓) หลักการเรื่องการใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น ๔) หลักการความเที่ยงตรง ๕) หลักการจัดเก็บอย่างมีระยะเวลา ๖) หลักการรักษาความลับและป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล และ ๗) หลักการเรื่องความน่าเชื่อถือ โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดบทลงโทษไว้ในกรณีผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎหมายนี้ ซึ่งหลักการในกฎหมายนี้ได้นำไปใช้และตีความในคดีต่าง ๆ เช่น คดี Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein ซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิที่จะปฏิเสธการถูกนำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์ในการขายตรง หรือคดี AirBNB ที่หน่วยงานด้านข้อมูลข่าวสารของฝรั่งเศสฟ้องว่าบริษัท AirBNB ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย General Data Protection Regulation (GDPR) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งถือเป็นคดีแรกที่มีการฟ้องร้องกันภายใต้กฎหมายฉบับนี้ หรือคดีที่มีการปรับเงินจำนวนมากที่สุดแก่ผู้ประกอบการที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับกฎหมาย โดยไอร์แลนด์ได้ดำเนินการปรับบริษัท เมต้า ไอร์แลนด์ จำกัด หรือ Meta Platforms Ireland Ltd. (Instagram) ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสื่อโซเชียลมีเดียอย่าง เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม เป็นเงินกว่า ๔๐๕ ล้านปอนด์ หรือกว่า ๑๖,๐๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ หากหน่วยงานของรัฐเองไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดไว้ใน General Data Protection Regulation (GDPR) ก็มีความผิดและอาจถูกปรับได้เช่นเดียวกัน เช่น กรณีสถานีตำรวจกรุงเบอร์ลินถูกปรับเงินจากการที่มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ละเอียดอ่อนโดยปราศจากความชอบธรรมทางกฎหมาย หรือในประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีการปรับเงินจากเทศบาล Breda ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนเนื่องจากไม่ได้ทำการเข้ารหัสข้อมูลไว้ เป็นต้น

๒.๒ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีพัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว (privacy) เริ่มต้นในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ แม้ว่าสิทธิความเป็นส่วนตัวจะไม่ปรากฏอย่างชัดเจนในบทบัญญัติสิทธิของประชาชนอเมริกัน (Bill of Rights) และรัฐธรรมนูญที่ได้มีการประกาศใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๗๘๙ แต่ก็สามารถเห็นถึงพัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวได้จากคำพิพากษาศาลสูงของสหรัฐอเมริกา (เนื่องมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์) หลายเรื่อง เช่น คดี Gilbert v. Minnesota ที่นายหลุยส์ แบรินเดย์ (Louis Brandeis) ผู้เขียนบทความ

^{๑๗} General Data Protection Regulation (GDPR). “Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016”. (online). Available : <https://gdpr-info.eu.>, 2018.

เรื่อง “สิทธิความเป็นส่วนตัว” หรือ “The Right to Privacy” ที่ภายหลังได้กลายมาเป็นผู้พิพากษาศาลสูงของสหรัฐอเมริกา ได้เขียนความเห็นไว้ในคำวินิจฉัยส่วนตนว่า รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขปรับปรุงครั้งที่ ๑ (The First Amendment) ได้คุ้มครองความเป็นส่วนตัวของปัจเจกชนแล้ว แต่คดีที่ถือเป็นหมุดหมายสำคัญของเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัวอันเป็นรากฐานของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ คดี Griswold v. Connecticut ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ซึ่งศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้พิพากษาว่า รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกานั้นคุ้มครองเสรีภาพของคู่แต่งงานในการซื้อและใช้อุปกรณ์ในการคุมกำเนิดโดยที่รัฐไม่มีสิทธิเข้าไปควบคุม คดีนี้มีที่มาจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันสื่อลามกอนาจารและเพศ (Comstock law) ของรัฐคอนเนตทิคัตที่บัญญัติห้ามบุคคลใช้ยา หรืออุปกรณ์ทางการแพทย์ หรืออุปกรณ์อื่นใดในการคุมกำเนิด ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวในการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่ และคำพิพากษานี้ก็ได้เป็นบรรทัดฐานในการอ้างถึงการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว (rights to privacy) ต่อมาในภายหลัง เช่น สิทธิในการคุมกำเนิดของคู่รักที่ไม่ได้แต่งงานในคดี Eisenstadt v. Baird ปี ค.ศ. ๑๙๗๒ สิทธิในการมีความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรักร่วมเพศในคดี Lawrence v. Texas ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ หรือสิทธิในการทำแท้งของสตรีในคดี Roe v. Wade เป็นต้น

นอกจากนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาเองได้คำนึงถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน โดยมีการตรากฎหมายระดับสหพันธรัฐ (federal law) ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปทั้งประเทศ คือ The Privacy Act ในปี ค.ศ. ๑๙๗๖ มีสาระสำคัญเป็นการกำกับดูแลการจัดเก็บ การใช้ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐ สาเหตุที่ต้องมีตรากฎหมายฉบับนี้เนื่องมาจากความกังวลของภาคประชาชนที่มีต่อการแพร่หลายของคอมพิวเตอร์และการพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความกังวลว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนอาจถูกรัฐนำไปใช้หรือถูกละเมิดโดยหน่วยงานของรัฐได้ กฎหมายฉบับนี้จึงได้มีการกำหนดให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลและสามารถแก้ไขข้อมูลดังกล่าวให้ถูกต้องได้ ตลอดจนกำหนดให้ประชาชนสามารถกำหนดข้อจำกัดในการเข้าใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองต่อหน่วยงานภาครัฐได้ นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อศึกษาการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว (U.S. Privacy Protection Study Commission) มีอำนาจหน้าที่ศึกษาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว (privacy) ของประชาชน โดยคณะกรรมการดังกล่าวได้มีคำแนะนำที่สำคัญประการหนึ่งคือ ข้อมูลส่วนบุคคลถือว่าเป็นหนึ่งในเรื่องที่ต้องได้รับการคุ้มครองจากการถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับความยินยอม

ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการควบคุมและการส่งผ่านข้อมูลทางการแพทย์ประกันสุขภาพ (the Health Insurance Portability and Accountability Act (HIPAA)) โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการทางการแพทย์และโรงพยาบาลต้องจัดให้มีการบริหารจัดการและวิธีการเพื่อรักษาและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นความลับ รวมทั้งข้อมูลทางการแพทย์อีกด้วย นอกจากนี้กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทางการแพทย์แล้ว สหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายว่าด้วยการปกป้องความเป็นส่วนตัวบนโลกออนไลน์ของเด็ก (Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)) โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ

ในการจัดเก็บ นำไปใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กที่ยังมีอายุไม่ถึง ๑๓ ปี และกำหนดให้ ผู้ให้บริการจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กก่อนที่จะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก^{๑๘}

สำหรับตัวอย่างของการตรากฎหมายที่เป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในระดับมลรัฐ (state) นั้น ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ มลรัฐแคลิฟอร์เนียได้มีการตรากฎหมาย ว่าด้วยความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภค (California Consumer Privacy Act (CCPA)) โดยกฎหมาย ฉบับนี้กำหนดให้สิทธิบางประการแก่ผู้มีถิ่นพำนักในมลรัฐแคลิฟอร์เนียในการดำเนินการเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการจัดเก็บข้อมูลผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น สิทธิในการทราบถึงการ ถูกจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในการขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการจัดเก็บ สิทธิในการห้ามนำ ข้อมูลส่วนบุคคลไปให้แก่ผู้อื่นใช้ประโยชน์โดยกฎหมายฉบับนี้ถือว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลที่มีผลเป็นการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวที่ปรากฏทางเทคโนโลยีสารสนเทศฉบับแรก ของประเทศสหรัฐอเมริกา และได้เป็นแม่แบบให้แก่มลรัฐอื่น ๆ ในการตรากฎหมายในลักษณะเดียวกัน เช่น มลรัฐเวอร์มอนต์ที่ได้มีการตรากฎหมาย Vermont Data Broker Regulation มลรัฐเนวาดา ที่ได้มีการแก้ไขกฎหมายคุ้มครองความเป็นส่วนตัวให้รวมถึงมิติของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย หรือมลรัฐ โคโลราโดที่ได้มีการตรากฎหมาย The Colorado Privacy Act เป็นต้น

แม้ว่าปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาจะยังไม่มีกฎหมายระดับสหพันธรัฐ (federal law) ที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ที่ปรากฏผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศเช่นเดียวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป หรือ EU General Data Protection Regulation (GDPR) แต่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นกฎหมาย The Privacy Act ค.ศ. ๑๙๗๖ ได้กำหนดมาตรฐานการจัดเก็บ การใช้ และการแลกเปลี่ยนข้อมูล ส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐขึ้น ตลอดจนการนำหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของคนไข้และประวัติการรักษาที่ได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายด้านการแพทย์อย่างกฎหมาย ว่าด้วยการควบคุมและการส่งผ่านข้อมูลทางด้านการประกันสุขภาพ (The Health Insurance Portability and Accountability Act (HIPAA)) ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ คณะกรรมการด้านพลังงานและการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการตรากฎหมายการคุ้มครอง และปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของคนอเมริกัน หรือ The American Data Privacy and Protection Act (ADPPA) ที่ได้กำหนดหลักการสำคัญในเรื่องการใช้ข้อมูลให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น (Data minimization) และการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ให้เก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์ หลักการความเป็นเจ้าของในข้อมูล หลักการในการใช้ประโยชน์ข้อมูล รวมทั้งการกำหนดหน้าที่ให้ ผู้ให้บริการที่จัดเก็บข้อมูลจะต้องดำเนินการตามและอื่น ๆ

๓. ข้อความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยกล่าวได้ว่าเริ่มต้นมาจากการนำ แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวมาบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้

^{๑๘}Harvard University. “Privacy From All Points of View Assessing Stakeholder Perspectives on Federal Privacy Law in the United States”. (online). Available : <https://projects.iq.harvard.edu/privacyproject/overview-privacy-legislation.>, 2021.

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ และต่อมาแนวความคิดดังกล่าวก็ได้รับการรับรอง และคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรื่อยมา อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาถึงพัฒนาการ ด้านแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยในบริบทของกฎหมายแล้วอาจ แบ่งได้เป็น ๓ ยุค ดังนี้

๓.๑ ยุคเริ่มต้นของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยกฎหมายเอกชนและกฎหมายอาญา

โดยในอดีตที่ผ่านมาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการรับรองและคุ้มครองผ่านทางบทบัญญัติกฎหมายทั่วไปได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหากมีการกระทำความเสียหายหรือการกระทำความผิดต่อสิทธิส่วนบุคคลแล้วบุคคลผู้เสียหายย่อมสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดของผู้ก่อให้เกิดความเสียหายได้ เช่น การเรียกร้องค่าเสียหายจากมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ หรือการกระทำความผิดฐานเปิดเผยความลับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๒ ถึงมาตรา ๓๒๔ เป็นต้น

๓.๒ ยุคที่เริ่มต้นสร้างหลักกฎหมายเฉพาะที่เป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

ดังที่ได้กล่าวมาในตอนต้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ จัดได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทยและได้มีการรับรองสิทธิของบุคคลที่จะได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการไว้อย่างชัดเจน^{๑๙} จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขึ้นใช้บังคับ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดบทนิยามคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย รวมทั้งได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐไว้ด้วย ซึ่งสาระสำคัญของการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในพระราชบัญญัตินี้ได้วางหลักการให้ต้องมีการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยอยู่บนพื้นฐานของความจำเป็นและต้องเก็บเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเมื่อวัตถุประสงค์สำเร็จแล้วจะต้องยกเลิกการจัดระบบข้อมูลดังกล่าวทันทีที่หมดความจำเป็น รวมทั้งจะต้องมีการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้ถูกต้องอยู่เสมอ มีการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยให้แก่ข้อมูลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูลด้วย และในกรณีที่มีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูล

^{๑๙}มาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูล และจะต้องแจ้งให้ทราบถึงกรณีที่มีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใด ๆ ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบถึงข้อมูลข่าวสารนั้น นอกจากนี้พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยมิได้รับความยินยอม เว้นแต่กรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๓.๓ ยุคที่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ใช้บังคับมาเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นใช้บังคับ เหตุผลของการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นใช้บังคับเนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าวทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการทั่วไปขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่การกำหนดกลไกการใช้บังคับไปที่ผู้ประกอบการภาคเอกชนเป็นหลัก แต่สำหรับกิจการของรัฐแทบจะได้การยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกลไกตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

นอกจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เป็นการรับรองและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังที่ได้กล่าวมาในหัวข้อ ๓. แล้ว ประเทศไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ตามกฎหมายต่าง ๆ โดยอาจจำแนกเป็นกลุ่มกฎหมายได้ ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

- ๑ กลุ่มกฎหมายเฉพาะที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- ๒ กลุ่มกฎหมายกลางที่มีเนื้อหาเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

โดยแต่ละกลุ่มกฎหมายสามารถจำแนกบทบัญญัติที่มีผลเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังนี้

๑. กลุ่มกฎหมายเฉพาะที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๑.๑ การคุ้มครองข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้แก่

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การทะเบียนราษฎร” หมายความว่า งานทะเบียนต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร

“ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร” หมายความว่า ข้อมูลตัวบุคคลเกี่ยวกับ ชื่อ ชื่อสกุล เพศ วันเดือนปีเกิดและตาย สัญชาติ ศาสนา ภูมิลำเนา สถานการณ์สมรส วุฒิการศึกษา ชื่อบิดามารดาหรือผู้รับบุตรบุญธรรม ชื่อคู่สมรสและชื่อบุตร และข้อมูลอื่นที่จำเป็นเพื่อการดำเนินงานทะเบียนต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๗ ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรต้องถือเป็นความลับ และให้นายทะเบียนเป็นผู้เก็บรักษาและใช้เพื่อการปฏิบัติตามที่ได้อำนาจไว้ ในพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใด ๆ ซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือแก่สาธารณชน เว้นแต่ผู้มีส่วนได้เสียขอทราบเกี่ยวกับสถานการณ์ทางครอบครัวของผู้ที่ตนจะมีนิติสัมพันธ์ด้วย หรือเมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสถิติ หรือเพื่อประโยชน์แก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือการดำเนินคดีและการพิจารณาคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และไม่ว่าในกรณีใดจะนำข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรไปใช้เป็นหลักฐานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลมิได้”

๑.๒ การคุ้มครองข้อมูลพยานในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้แก่

“มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“พยาน” หมายความว่า บุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยซึ่งศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษและหลบหนี

มาตรา ๑๐ ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
- (๒) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยาน สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน
- (๓) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย
- (๔) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพ ให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม
- (๕) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
- (๖) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น
- (๗) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง (๓) เมื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้รับแจ้งจากสำนักงานคุ้มครองพยาน ให้หน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานนั้นกำหนด

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามที่สำนักงานคุ้มครองพยานแจ้งมา โดยให้ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับ และห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

การดำเนินการตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดและให้คำนึงถึงการดำรงชีวิตตามปกติของพยานด้วย

มาตรา ๒๑ ผู้ใดเปิดเผยความลับที่เกี่ยวกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๑.๓ การคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒

“มาตรา ๓๙ เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาอันมีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ห้ามผู้ใดลงพิมพ์โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราวหรือข้อมูลใด ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว ในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์สาธารณะ หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากบุคคลผู้นั้น และในการเปิดเผยต้องไม่ระบุชื่อหรือข้อมูลส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด ถ้าหากการเปิดเผยนั้นจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร หรือจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด จะทำการเปิดเผยไม่ได้ ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต้องดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้วย”

๑.๔ การคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับกิจการของผู้เสียหายตามประมวลรัษฎากร

“มาตรา ๑๐ เจ้าพนักงานผู้ใดโดยหน้าที่ราชการตามลักษณะนี้ ได้รู้เรื่องกิจการของผู้เสียหายอาชกร หรือของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ห้ามมิให้นำออกแจ้งแก่ผู้ใด หรือยังให้ทราบกันไปด้วยวิธีใด เว้นแต่จะมีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๓ เจ้าพนักงานผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๑.๕ การคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับกิจการของสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๑๕๔ ผู้ใดล่วงรู้กิจการของสถาบันการเงินใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายหรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การเปิดเผยตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี

(๒) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงินนั้นหรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงินนั้น

(๔) การเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงิน หรือธุรกิจทางการเงินตามข้อตกลงที่มีระหว่างกัน

(๕) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(๖) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน

(๗) การเปิดเผยความลับของลูกค้าสถาบันการเงินที่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนแล้ว

(๘) การเปิดเผยความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินซึ่งลูกค้าดังกล่าวให้ความยินยอมแล้ว

(๙) การเปิดเผยให้แก่บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน

(๑๐) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

มาตรา ๑๕๕ ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของสถาบันการเงินโดยเหตุที่เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการหรือเป็นพนักงาน และเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการเปิดเผยตามกรณีในมาตรา ๑๕๔ วรรคสอง

มาตรา ๑๕๕/๑ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๔ และมาตรา ๑๕๕ มาใช้บังคับกับการล่วงรู้และเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ”

๑.๖ การคุ้มครองข้อมูลเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะรายตามพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้แก่

“มาตรา ๑๕ บรรดาข้อมูลเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะรายที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องถือเป็นความลับโดยเคร่งครัด ห้ามมิให้ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือผู้มีหน้าที่เก็บรักษา เปิดเผยข้อมูลนั้นแก่บุคคลใดซึ่งไม่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่

(๑) เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เป็นการเปิดเผยต่อหน่วยงานเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำสถิติ วิเคราะห์หรือวิจัย ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล และต้องไม่ระบุหรือเปิดเผยถึงเจ้าของข้อมูล”

๑.๗ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บเพื่อการดำเนินงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้แก่

“มาตรา ๒๔ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนให้คณะกรรมการมีอำนาจขอข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของกองทุนอันมิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการที่อยู่ในความครอบครองของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่งให้แก่คณะกรรมการ ให้ถือว่าเป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของกองทุนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด แต่ต้องไม่กระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล และให้เปิดเผยได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของกองทุนตามวัตถุประสงค์ของกองทุน”

๑.๘ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเฝ้าระวังโรคจากการสอบสวนโรคตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้แก่

“มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ข้อมูลจากการเฝ้าระวัง การสอบสวนโรค หรือการแจ้งหรือรายงานตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งมีการพาดพิงถึงตัวบุคคลทั้งที่ระบุตัวได้หรือไม่สามารถระบุตัวได้ จะต้องเก็บเป็นความลับและประมวลผลโดยไม่เปิดเผยชื่อ ทั้งนี้ การประมวลผลดังกล่าวจะต้องเหมาะสมและตรงกับวัตถุประสงค์ในการป้องกันและควบคุมโรค

เจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่ออาจเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่งบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษา การป้องกัน การควบคุมโรคติดต่ออันตราย หรือการเกิดโรคระบาด ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

๑.๙ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้มาจากการสอบสวนโรคตามพระราชบัญญัติควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒

“มาตรา ๙ บรรดาข้อมูลส่วนบุคคลจากการเฝ้าระวัง การสอบสวนโรค การแจ้ง หรือการรายงานตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือเป็นความลับ

ห้ามมิให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เปิดเผยข้อมูลนั้นแก่บุคคลซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ”

๑.๑๐ การคุ้มครองข้อมูลสุขภาพจิตของบุคคลตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้แก่

“มาตรา ๑๕ ผู้ป่วยย่อมมีสิทธิดังต่อไปนี้

(๑) ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ โดยคำนึงถึง ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์

(๒) ได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการบำบัดรักษาไว้เป็นความลับ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เปิดเผยได้

(๓) ได้รับการคุ้มครองจากการวิจัยตามมาตรา ๒๐

(๔) ได้รับการคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพและประกันสังคมและระบบอื่น ๆ ของรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

มาตรา ๒๐ การวิจัยใด ๆ ที่กระทำต่อผู้ป่วยจะกระทำต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ป่วย และต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในคนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้นำความในมาตรา ๒๑ วรรคสาม มาใช้บังคับกับการให้ความยินยอมโดยอนุโลม

ความยินยอมตามวรรคหนึ่งผู้ป่วยจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้”

๑.๑๑ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้แก่

“มาตรา ๔๕ ให้หน่วยบริการมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้บริการสาธารณสุข รวมทั้งการใช้วัคซีน ยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ในการรักษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยให้ความเสมอภาคและอำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็น ตลอดจนเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเชื่อทางศาสนา

(๒) ให้ข้อมูลการบริการสาธารณสุขของผู้รับบริการตามที่ผู้รับบริการร้องขอและตามประกาศที่มีการกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วยและผู้รับบริการโดยไม่บิดเบือน ทั้งในเรื่องผลการวินิจฉัย แนวทาง วิธีการ ทางเลือก และผลในการรักษา รวมทั้งผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้รับบริการตัดสินใจในการเลือกรับบริการหรือถูกส่งต่อ

(๓) ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชื่อแพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือผู้รับผิดชอบในการดูแลอย่างต่อเนื่องทางด้านสุขภาพกายและสังคม แก่ญาติหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้รับบริการอย่างเพียงพอก่อนจำหน่ายผู้รับบริการออกจากหน่วยบริการหรือเครือข่ายหน่วยบริการ

(๔) รักษาความลับของผู้รับบริการจากการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) และ (๒) อย่างเคร่งครัด เว้นแต่เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

(๕) จัดทำระบบข้อมูลการให้บริการสาธารณสุข เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบคุณภาพและบริการ รวมทั้งการขอรับค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุข

ในการให้บริการสาธารณสุขแก่ผู้รับบริการและการจัดทำระบบข้อมูลการให้บริการสาธารณสุข ให้หน่วยบริการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการและคณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานกำหนด”

๑.๑๒ การคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้แก่

“มาตรา ๗ ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลเป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

(๑๓) การคุ้มครองข้อมูลเครดิตของบุคคลตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้แก่

“มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลจัดเก็บข้อมูลห้ามจัดเก็บ

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลดำเนินการประมวลผลข้อมูลที่มีอายุของข้อมูลเกินกว่าที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๖ บริษัทข้อมูลเครดิตต้องทำการประมวลผลข้อมูลจากสมาชิกหรือจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๗ ในการประมวลผลข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทน ต้องจัดให้มีระบบและข้อกำหนดดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- (๑) ระบบจำแนกข้อมูลที่ถูกปรึกษาไว้
 - (๒) ระบบการแก้ไขข้อมูลให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และทันสมัยอยู่เสมอ
 - (๓) ระบบรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และมีให้ผู้ไม่มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล รวมทั้งระบบป้องกันมิให้ข้อมูลถูกแก้ไข ทำให้เสียหายหรือถูกทำลายโดยไม่ชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต
 - (๔) ระบบการขอใช้ข้อมูลและระบบการรายงานข้อมูลตามปกติ
 - (๕) ระบบการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลของเจ้าของข้อมูล
 - (๖) ระบบบันทึกและรายงานผลทุกครั้งเมื่อมีผู้เข้าถึงข้อมูล โดยมีกำหนดระยะเวลา ไม่น้อยกว่าสองปีนับแต่วันที่มีการบันทึกของการเข้าถึงข้อมูลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบได้
 - (๗) ระบบการทำลายข้อมูลที่มีอายุเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด
 - (๘) ระบบหรือข้อกำหนดอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- การจัดระบบและข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

๑.๑๔ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการด้านโทรคมนาคมตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

“มาตรา ๕๐ ให้คณะกรรมการกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ใช้บริการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม ให้ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรการที่คณะกรรมการกำหนดตามวรรคหนึ่ง เมื่อพบว่ามิบุคคลใดกระทำการละเมิดสิทธิของผู้ใช้บริการตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้รับใบอนุญาตหรือคณะกรรมการดำเนินการเพื่อระงับการกระทำดังกล่าว และแจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบโดยเร็ว”

๑.๑๕ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการชำระเงินและการให้บริการชำระเงินของผู้รับบริการตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. ๒๕๖๐

“มาตรา ๒๔ ให้ ธปท. มีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับและบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การดูแลฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน
- (๒) มาตรฐานในการประกอบธุรกิจ
- (๓) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
- (๔) การบริหารจัดการความเสี่ยง
- (๕) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการ
- (๖) การใช้บริการจากบุคคลภายนอก
- (๗) การเก็บรักษาและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ
- (๘) การตรวจสอบและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบ
- (๙) การคุ้มครองผู้ใช้บริการ
- (๑๐) การจัดทำบัญชี การส่งงบแสดงฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานต่อ ธปท.
- (๑๑) การเก็บรักษาเงินสำหรับบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ
- (๑๒) เรื่องอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการดูแล ความมั่นคง ความปลอดภัยของระบบการชำระเงิน การคุ้มครองผู้ใช้บริการ หรือการส่งเสริมการใช้บริการและการพัฒนาระบบการชำระเงิน”

๒. กลุ่มกฎหมายกลางที่มีเนื้อหาเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

๒.๑ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยพระราชบัญญัตินี้ มีหลักการที่มีผลเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นหลักการสำคัญเรื่องหนึ่งที่มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานต้องรับทราบถึงหลักปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังนี้

(๑) หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่ เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(๒) การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ใด หน่วยงานของรัฐจะต้องพยายามเก็บ จากเจ้าของข้อมูลโดยตรง โดยเฉพาะในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(๓) ต้องตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(๔) ต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตาม ความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล เนื่องจากในปัจจุบันการประมวลผลข้อมูลได้มีการนำเทคโนโลยีทางสารสนเทศ เช่น การนำคอมพิวเตอร์มา ใช้ประมวลผลข้อมูลได้จำนวนมาก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและสามารถ ส่งผ่านข้อมูลกันได้โดยง่าย จึงอาจเป็นช่องทางที่อาจมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในทางอื่นที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บซึ่งอาจทำให้เสียหายหรือเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลเกินสมควร

(๕) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร ส่วนบุคคล และตรวจสอบแก้ไขข้อมูลที่น่าไปพิมพ์นี้ให้ถูกต้องอยู่เสมอในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๕.๑) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

(๕.๒) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(๕.๓) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

(๕.๔) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล

(๕.๕) วิธีการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล

(๕.๖) แหล่งที่มาของข้อมูล

(๖) กรณีหน่วยงานของรัฐจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรงจากเจ้าของ ข้อมูลหน่วยงานของรัฐจะต้องถือปฏิบัติ ดังนี้

(๖.๑) ต้องแจ้งถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลไปใช้ให้เจ้าของข้อมูลทราบ ล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูล

(๖.๒) ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติว่าจะ นำไปใช้กรณีใดบ้าง

(๖.๓) ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบว่า การขอข้อมูลเป็นกรณีที่เจ้าของ ข้อมูลอาจให้ข้อมูลหรือไม่ให้ข้อมูลก็ได้ หรือเป็นกรณีที่กฎหมายบังคับต้องให้ข้อมูล

(๗) กรณีหน่วยงานของรัฐจะจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่หน่วยงานของรัฐได้จัดเก็บไว้ไปยังที่ใดที่หนึ่งอันจะทำให้หรือมีโอกาสทำให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูล ข่าวสารนั้นได้และเป็นกรณีที่ไม่ใช่ข้อมูลตามลักษณะปกติตามที่หน่วยงานของรัฐได้เคยแจ้งให้เจ้าของ ข้อมูลทราบ

นอกจากการที่พระราชบัญญัตินี้จะได้กำหนดหน้าที่และหลักปฏิบัติของหน่วยงาน ของรัฐในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็น หนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังนี้ (๑) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตน (๒) เป็นการใช้อุบัติตามปกติ (๓) ต่อหน่วยงานของรัฐ ที่ทำงานด้านการวางแผนหรือสถิติหรือสำมะโน (๔) ให้เพื่อการศึกษาวิจัย (๕) ต่อหอจดหมายเหตุ แห่งชาติกรมศิลปากร (๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมาย (๗) จำเป็นเพื่อป้องกัน หรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล และ (๘) ต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงาน ของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอ รวมทั้งพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูล ในการรู้ถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ ควบคุมดูแลข้อมูลนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนา ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

๒.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ อาจสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๒.๑.๑ กำหนดกลไกการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยซึ่งข้อมูล จะต้องได้รับความยินยอม จากเจ้าของข้อมูลก่อนเสมอ รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษ เช่น เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ฯลฯ ต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลเช่นกันการเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลข้างต้นโดยไม่ได้รับความยินยอมย่อมมีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ

“มาตรา ๑๙ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลไม่ได้ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือ ในขณะนั้น เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้

การขอความยินยอมต้องทำโดยชัดแจ้ง เป็นหนังสือหรือทำโดยผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่โดยสภาพไม่อาจขอความยินยอมด้วยวิธีการดังกล่าวได้

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปด้วย และการขอความ ยินยอมนั้น ต้องแยกส่วนออกจากข้อความอื่นอย่างชัดเจน มีแบบหรือข้อความที่เข้าถึงได้ง่ายและ เข้าใจได้ รวมทั้งใช้ภาษาที่อ่านง่าย และไม่เป็นการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจ ผิดในวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการจะให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ขอความยินยอม จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามแบบและข้อความที่คณะกรรมการประกาศกำหนดก็ได้

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องคำนึงอย่างถึงที่สุดในความเป็นอิสระของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการให้ความยินยอม ทั้งนี้ ในการเข้าทำสัญญาซึ่งรวมถึงการให้บริการใด ๆ ต้องไม่มีเงื่อนไขในการให้ความยินยอมเพื่อเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นหรือเกี่ยวข้องสำหรับการเข้าทำสัญญา ซึ่งรวมถึงการให้บริการนั้น ๆ

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะถอนความยินยอมเสียเมื่อใดก็ได้โดยจะต้องถอนความยินยอมได้ง่าย เช่นเดียวกับการให้ความยินยอม เว้นแต่มีข้อจำกัดสิทธิในการถอนความยินยอม โดยกฎหมายหรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ การถอนความยินยอมย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมไปแล้ว โดยชอบตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

ในกรณีที่การถอนความยินยอมส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องใด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงผลกระทบจากการถอนความยินยอมนั้น

การขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ ไม่มีผลผูกพันเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และไม่ทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใด ซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกันตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม

(๒) เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเมือง ศาสนา ปรัชญา หรือสหภาพแรงงาน ให้แก่สมาชิก ผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิก หรือผู้ซึ่งมีการติดต่ออย่างสม่ำเสมอกับมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยไม่ได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นออกไปภายนอกมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรนั้น

(๓) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๔) เป็นการจำเป็นเพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

(๕) เป็นการจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับ

(ก) เวชศาสตร์ป้องกันหรืออาชีวเวชศาสตร์ การประเมินความสามารถในการทำงานของลูกจ้าง การวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ การให้บริการด้านสุขภาพหรือด้านสังคม การรักษาทางการแพทย์ การจัดการด้านสุขภาพ หรือระบบและการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์

ทั้งนี้ ในกรณีที่มิใช่การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือผู้มีหน้าที่รักษาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไว้เป็นความลับตามกฎหมาย ต้องเป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์

(ข) ประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข เช่น การป้องกันด้านสุขภาพจากโรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาดที่อาจติดต่อหรือแพร่เข้ามาในราชอาณาจักร หรือการควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพของยา เวชภัณฑ์ หรือเครื่องมือแพทย์ ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมและเจาะจงเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลตามหน้าที่หรือตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

(ค) การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้มีสิทธิตามกฎหมายการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ หรือการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตามสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(ง) การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ หรือประโยชน์สาธารณะอื่น ทั้งนี้ ต้องกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(จ) ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ โดยได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลชีวภาพตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดจากการใช้เทคนิคหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการนำลักษณะเด่นทางกายภาพหรือทางพฤติกรรมของบุคคลมาใช้ทำให้สามารถยืนยันตัวตนของบุคคลนั้นที่ไม่เหมือนกับบุคคลอื่นได้ เช่น ข้อมูลภาพจำลองใบหน้า ข้อมูลจำลองม่านตา หรือข้อมูลจำลองลายนิ้วมือ

ในกรณีที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรม ต้องกระทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือได้จัดให้มีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๗๙ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ อันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๖ โดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ อันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๖ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบ ด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๘๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๓๐ วรรคสี่ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๒ วรรคสองหรือ วรรคสาม หรือไม่ขอความยินยอมตามแบบหรือข้อความที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตาม มาตรา ๑๙ วรรคสาม หรือไม่แจ้งผลกระทบจากการถอนความยินยอมตามมาตรา ๑๙ วรรคหก หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง ต้องระวางโทษ ปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท”

๒.๒.๒ การขอความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือหรือผ่านระบบออนไลน์ตามแบบที่กำหนดไว้ และต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล หากฝ่าฝืน ไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดย่อมมีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ

“มาตรา ๑๙ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือใน ขณะนั้น เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้

การขอความยินยอมต้องทำโดยชัดแจ้ง เป็นหนังสือหรือทำโดยผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่โดยสภาพไม่อาจขอความยินยอมด้วยวิธีการดังกล่าวได้

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปด้วย และการขอความยินยอมนั้น ต้องแยกส่วนออกจากข้อความอื่นอย่างชัดเจน มีแบบหรือข้อความ ที่เข้าถึงได้ง่ายและเข้าใจได้ รวมทั้งใช้ภาษาที่อ่านง่าย และไม่เป็นการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการจะให้ผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามแบบและข้อความที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนดก็ได้

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลต้องคำนึงอย่างถึงที่สุดในความเป็นอิสระของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการให้ ความยินยอม ทั้งนี้ ในการเข้าทำสัญญา ซึ่งรวมถึงการให้บริการใด ๆ ต้องไม่มีเงื่อนไขในการให้ ความยินยอมเพื่อเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นหรือเกี่ยวข้อง สำหรับการเข้าทำสัญญาซึ่งรวมถึงการให้บริการนั้น ๆ

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะถอนความยินยอมเสียเมื่อใดก็ได้โดยจะต้อง ถอนความยินยอมได้ง่าย เช่นเดียวกับการให้ความยินยอม เว้นแต่มีข้อจำกัดสิทธิในการถอนความ ยินยอมโดยกฎหมายหรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ การถอนความ ยินยอมย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมไปแล้ว โดยชอบตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

ในกรณีที่การถอนความยินยอมส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในเรื่องใด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงผลกระทบจากการ ถอนความยินยอมนั้น

การขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ ไม่มีผลผูกพันเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และไม่ทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้

มาตรา ๘๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๓๐ วรรคสี่ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๒ วรรคสองหรือวรรคสาม หรือไม่ขอความยินยอมตามแบบหรือข้อความที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๙ วรรคสาม หรือไม่แจ้งผลกระทบจากการถอนความยินยอมตามมาตรา ๑๙ วรรคหก หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๒๕ วรรคสองต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท”

๒.๒.๓ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งรายละเอียดและแจ้งสิทธิต่อเจ้าของข้อมูลก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล หากฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมมีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ

“มาตรา ๒๓ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ทราบถึงรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว

(๑) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเพื่อการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือเปิดเผยซึ่งรวมถึงวัตถุประสงค์ตามที่มาตรา ๒๔ให้อำนาจในการเก็บรวบรวมได้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) แจ้งให้ทราบถึงกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายหรือสัญญาหรือมีความจำเป็นต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเข้าทำสัญญารวมทั้งแจ้งถึงผลกระทบที่เป็นไปได้จากการไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะมีการเก็บรวบรวมและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมไว้ ทั้งนี้ ในกรณีที่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ชัดเจน ให้กำหนดระยะเวลาที่อาจคาดหมายได้ตามมาตรฐานของการเก็บรวบรวม

(๔) ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมอาจจะถูกเปิดเผย

(๕) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่ติดต่อ และวิธีการติดต่อในกรณีที่มีตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้แจ้งข้อมูล สถานที่ติดต่อ และวิธีการติดต่อของตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

(๖) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๑๙ วรรคห้า มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๘๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๓๐ วรรคสี่ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๒ วรรคสองหรือวรรคสาม หรือไม่ขอความยินยอมตามแบบหรือข้อความที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๙ วรรคสาม หรือไม่แจ้งผลกระทบจากการถอนความยินยอมตามมาตรา ๑๙ วรรคหก หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๒๕ วรรคสองต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท”

๒.๒.๔ การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเก็บข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลเท่านั้น หากฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดย่อมมีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ

“มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจาก แหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง เว้นแต่

(๑) ได้แจ้งถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่เก็บรวบรวมและได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๖ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งวัตถุประสงค์ใหม่ตามมาตรา ๒๑ และการแจ้งรายละเอียดตามมาตรา ๒๓ มาใช้บังคับกับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องได้รับความยินยอมตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบวัตถุประสงค์ใหม่หรือรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว

(๒) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลพิสูจน์ได้ว่าการแจ้งวัตถุประสงค์ใหม่หรือรายละเอียดดังกล่าว ไม่สามารถทำได้หรือจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ ในกรณีนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) การใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องกระทำโดยเร่งด่วนตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๔) เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ซึ่งล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลจากหน้าที่ หรือจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและต้องรักษาวัตถุประสงค์ใหม่หรือรายละเอียดบางประการตามมาตรา ๒๓ ไว้เป็นความลับตามที่กฎหมายกำหนด

การแจ้งรายละเอียดตามวรรคสอง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เก็บรวบรวมตามมาตรา ๒๕ เว้นแต่กรณีที่น่าข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อการติดต่อกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งในการติดต่อกับครั้งแรก และกรณีที่จะนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผย ต้องแจ้งก่อนที่จะนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผยเป็นครั้งแรก

มาตรา ๘๓ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๓๗ หรือขอความยินยอมโดยการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง หรือส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท”

๒.๒.๕ การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่เป็นหน่วยงานของรัฐ ผู้ประกอบการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก หรือผู้ประกอบการที่กิจกรรมหลักเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ต้องจัดให้มี “เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล” เป็นของตนเองโดยอาจเป็นพนักงานของหน่วยงานนั้นหรือเป็นผู้รับจ้างให้บริการได้ หากฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดย่อมมีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ

“มาตรา ๘๕ ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๒ วรรคสองหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท”

๒.๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔

เนื่องจากในปัจจุบันมีการนำระบบสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ประกอบการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างแพร่หลาย และเพื่อให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐมีความมั่นคงปลอดภัย ความน่าเชื่อถือ และมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ดังนั้น คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จึงเห็นสมควรกำหนดแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยการออกประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓

การออกประกาศดังกล่าวของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการดำเนินการตามมาตรา ๖ แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีการรวบรวม จัดเก็บ ใช้ หรือเผยแพร่ข้อมูล หรือข้อเท็จจริงที่ทำให้สามารถระบุตัวบุคคล ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล” เพื่อให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยการจัดทำแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ สำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วย

โดยประกาศที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการออกตามแนวทางของประกาศดังกล่าวนี้ต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อย ประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การจัดทำนโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแจ้งให้กับผู้ใช้บริการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐกับหน่วยงานได้ทราบว่า หน่วยงานมีแนวทางในการบริหารจัดการ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลอย่างไร เพื่อให้ผู้ใช้บริการทราบและสามารถตัดสินใจได้ว่า สมควรให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่ และจะต้องมีหัวข้อหลักที่เป็นสาระสำคัญอย่างน้อย ๘ ข้อ ได้แก่ (๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัด (๒) คุณภาพของข้อมูลส่วนบุคคล (๓) การระบุวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม (๔) ข้อจำกัดในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ (๕) การรักษาความมั่นคงปลอดภัย (๖) การเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินการแนวปฏิบัติและนโยบายที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (๗) การมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล และ (๘) ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งทำหน้าที่ควบคุมข้อมูล

ส่วนที่ ๒ แนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การจัดทำแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการประกาศให้กับบุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ แนวปฏิบัติต้องแสดงถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเพื่อให้บุคลากรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และจะต้องมีหัวข้อหลักที่เป็นสาระสำคัญในแนวปฏิบัติอย่างน้อย ๙ ข้อ ได้แก่ (๑) ข้อมูลเบื้องต้น (๒) การเก็บรวบรวม จัดประเภท และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล (๓) การแสดงระบุมความเชื่อมโยงให้ข้อมูลส่วนบุคคลกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น (๔) การรวมข้อมูลจากที่มากมาย ๆ แห่ง (๕) การให้บุคคลอื่นใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (๖) การรวบรวม จัดเก็บ ใช้ และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ (๗) การเข้าถึง การแก้ไขให้ถูกต้อง และการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน (๘) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และ (๙) การติดต่อกับเว็บไซต์

๒.๔ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

พ.ศ. ๒๕๖๒

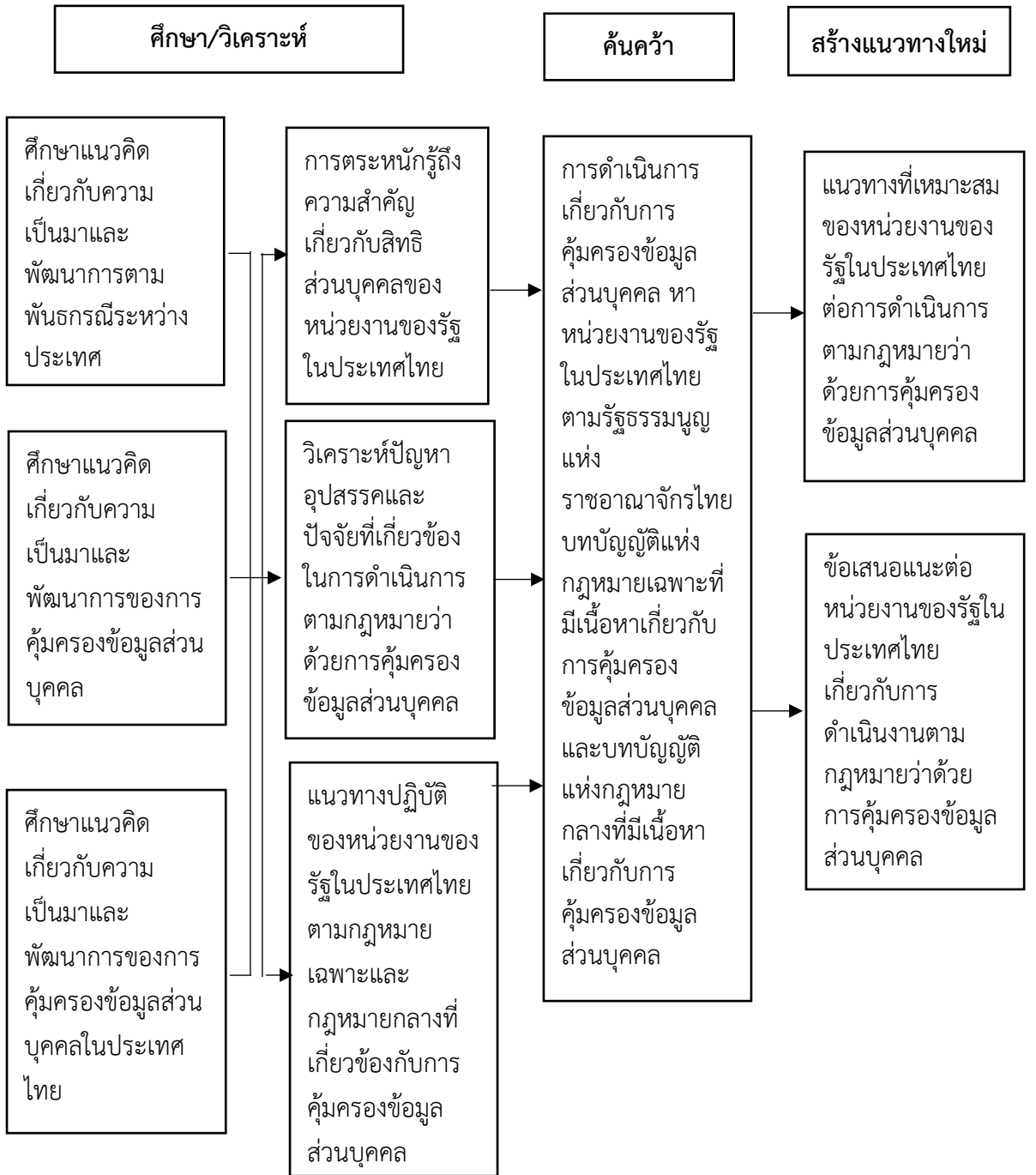
สืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน พระราชบัญญัตินี้จึงเป็นกฎหมายที่มีกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพรวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานของรัฐ มีการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ และในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัลกับให้มีการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างกันโดยมีศูนย์และเปลี่ยนข้อมูลกลางเพื่อให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในต่างประเทศแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวที่แปรผันตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนและเต็มไปด้วยข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดพื้นฐานที่นานาประเทศให้การรับรองและคุ้มครอง โดยการตรากฎหมายหรือวางหลักเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมิให้ถูกล่วงละเมิด โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลนั้น (ตัวแปรต้น) ประเทศไทยเองก็ได้รับเอาแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวมาบัญญัติและรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายกลางที่มีผลใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐให้ต้องยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัด (ตัวแปรต้น) และจากการที่หน่วยงานของรัฐจะต้องยึดถือและปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนี้เองส่งผลต่อทัศนคติของหน่วยงานของรัฐในการรับรู้และปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐนั่นเอง จะต้องดำเนินการอย่างไร ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล(ตัวแปรตาม) ซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัยสามารถแสดงได้ดังนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาพบว่าสิทธิส่วนบุคคลถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งโดยหลักแล้วสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิมนุษยชนและเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ต้องได้รับการเคารพ จากบุคคลและองค์กรของรัฐด้วย สิทธิดังกล่าวแม้ว่าจะก่อกำเนิดและพัฒนาขึ้นจากต่างประเทศ และได้รับการยอมรับนับถือโดยการรับรองและคุ้มครองไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ หลายฉบับ รวมทั้งประเทศต่าง ๆ ในต่างประเทศและประเทศไทยก็ได้นำสิทธิดังกล่าวมาบัญญัติ เพื่อรับรองและคุ้มครองเป็นกฎหมายภายในของตน สำหรับประเทศไทย สิทธิส่วนบุคคลได้รับการ รับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และต่อมาก็ได้มีการ พัฒนาโดยนำหลักดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักและถือ ปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายกลางที่เกี่ยวข้องกับการ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือผู้ประกอบการ จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของ กฎหมายดังกล่าว และเนื่องจากการที่หน่วยงานของรัฐจะต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะที่ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งการถือปฏิบัติตามกฎหมายกลางที่เกี่ยวข้องกับการ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ได้กล่าวมาในบทนี้ จึงอาจมีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ของหน่วยงาน ของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และแนวทาง ปฏิบัติเกี่ยวกับการรวบรวม เผยแพร่ หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนสภาพปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป

บทที่ ๓

การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน

ในบทนี้จะศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งได้เป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

๑. ทิศนคติและการรับรู้ของหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๒. แนวปฏิบัติและวิธีการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๓. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๔. สรุป

ทิศนคติและการรับรู้ของหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ในยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นดิจิทัล (Digital Transformation) ของประเทศไทย คนไทยจำนวนมากใช้เวลาในการเข้าถึงและใช้งานอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย ดังจะเห็นได้จากข้อมูล^๑ ในปี ๒๐๒๒ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกว่า ๕๔.๔ ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากรทั้งหมดอยู่ที่ร้อยละ ๗๗.๘ โดยเหตุผลที่คนไทยส่วนใหญ่ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดทำอันดับแรก ได้แก่ เพื่อการค้นหาข้อมูล เพื่อติดตามข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง เช่น ดูลิขสิทธิ์วิดีโอ สตรีมมิ่งโทรทัศน์และภาพยนตร์ ฟังเพลง เล่นเกม ค้นหาไอเดียใหม่ ๆ ในการจุดประกายความคิด ค้นหาข้อมูลทางธุรกิจเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ และเพื่อการค้นหาเพื่อนใหม่ นอกจากนี้ในทางธุรกิจพบว่าคนไทยกว่า ๓๓ ล้านคน ใช้บริการซื้อสินค้าออนไลน์เป็นประจำทุกสัปดาห์^๒ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คนไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ

^๑We Are Social. “Thailand Digital Stat 2022”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2022-thailand-february-2022-v01>.

^๒ โต๊ะข่าวไอที ดิจิทัล. “ข้อมูลล่าสุดสถิติใช้ดิจิทัลในไทย จากรายงาน We are social”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/989552>

เป็นจำนวนมากซึ่งถือว่าเป็นเรื่องน่ายินดีที่ประชากรของประเทศไทยสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม แม้เป็นที่ทราบกันดีว่าอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตและสื่อโซเชียลมีเดียนั้นก็มีความเสี่ยงที่ต้องได้รับการให้ความสนใจหรือดูแลเป็นพิเศษจากหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากเมื่อมีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจำนวนมากก็มีโอกาสสูงมากที่จะมีผู้ฉวยโอกาสหลอกลวงหรือนำข้อมูลของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ได้สำรวจพฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเพื่อสำรวจพฤติกรรมที่สัมพันธ์ต่อการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในทุกกลุ่มอายุ (Electronic Transactions Development Agency, 2019) พบว่าปัจจุบันคนไทยยังให้ความสำคัญต่อข้อมูลส่วนบุคคลค่อนข้างน้อย และขาดความระมัดระวังในการให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองในอินเทอร์เน็ต ซึ่งการเข้าใช้งานเว็บไซต์และแอปพลิเคชันบนมือถือสมาร์ทโฟนมักจะทำให้ผู้ใช้งานสมัครเข้าใช้บริการก่อน ซึ่งจะเป็นการให้ข้อมูลส่วนบุคคล ของตน เช่น ชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด หมายเลขโทรศัพท์ อีเมล จึงจะเข้าใช้งานได้เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตและข้อมูลดิจิทัลรวมทั้งการเข้าถึงการใช้บริการจากภาครัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐบาลไทยโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ผลักดันให้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวนอกจากจะกำหนดให้มีองค์กรและกลไกในการขับเคลื่อนการบริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล ยังได้กำหนดให้มีธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐด้วย นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเชื่อมโยงกันโดยมีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางเพื่อเชื่อมโยงบริการดิจิทัลและบริการสาธารณะแบบเบ็ดเสร็จ โดยคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลซึ่งเป็นองค์กรสำคัญตามกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ออกประกาศ เรื่อง ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance for Government) เพื่อเป็นหลักการและแนวทางในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับดังกล่าว อันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการข้อมูลที่สำคัญของภาครัฐเพื่อประโยชน์ในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐยังเป็นการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐทุกขั้นตอน เพื่อให้การได้มาและการนำข้อมูลของหน่วยงานของรัฐไปใช้อย่างถูกต้องครบถ้วน เป็นปัจจุบัน รักษาความเป็นส่วนบุคคลและสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนและบูรณาการระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลโดยใช้ข้อมูลเป็นหลักในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ

เมื่อภาครัฐเองได้ส่งเสริมและนำเรื่องของดิจิทัลมาใช้ให้บริการประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลต่าง ๆ ของประชาชนถูกนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปประมวลเป็นจำนวนมาก ทำให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน และภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีสาระสำคัญ

เป็นการใช้บังคับแก่บุคคลธรรมดา นิติบุคคล และองค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยหน่วยงานของรัฐได้ออกประกาศเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ประกาศสำนักงาน ก.พ. เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.พ. พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกาศกรมบังคับคดี เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกาศสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน กสทช.

โดยหลักการส่วนใหญ่ของนโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ได้ประกาศออกมานั้นมีรายละเอียดเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่อาจมีข้อแตกต่างกันในรายละเอียดเกี่ยวกับการบังคับใช้และกลไกต่าง ๆ อยู่บ้าง อย่างไรก็ตามประกาศนโยบายดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐของประเทศไทยได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และนอกจากที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ก็ยังปรากฏหลักการที่ประสงค์จะคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแทรกอยู่ในกฎหมายอื่น ๆ ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาในบทที่แล้ว

สำหรับความพยายามในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายดังกล่าวได้มีการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์ข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความปลอดภัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยได้กำหนดแนวปฏิบัติหรือวิธีการในการปฏิบัติตามเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ เช่น การจัดทำแนวปฏิบัติสำหรับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล การจัดทำคู่มือแนวทางการประเมินความเสี่ยงและแจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ทางสำนักงานฯ ยังได้จัดกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าทัศนคติต่อประเด็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐในปัจจุบันเป็นไปในทิศทางที่ให้การยอมรับและเริ่มมีการปฏิบัติตามมากขึ้น หากแต่เพียงว่าในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานภาครัฐอาจจะยังมีความแตกต่างกันอยู่บ้างซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับศักยภาพและความพร้อมทางด้านทรัพยากรและเทคโนโลยีของแต่ละหน่วยงาน

แนวปฏิบัติและวิธีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ในปัจจุบันการเก็บข้อมูล การใช้ประโยชน์ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยหน่วยงานของรัฐอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นหน่วยงานรัฐก็ได้มีการออกประกาศหรือออกแนวทางแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานขึ้น

เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกันด้วย โดยที่ได้มีประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ได้มีการกำหนดสาระสำคัญไว้ ๘ ประการ ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัด คุณภาพของข้อมูลส่วนบุคคล การระบุนวัตกรรมประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การจำกัดในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ การรักษาความมั่นคงปลอดภัย การเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวปฏิบัติและนโยบายที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งทำหน้าที่ควบคุมข้อมูล และจากกฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีตัวอย่างวิธีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐในปัจจุบัน ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่หนึ่ง : กลุ่มที่มีการออกประกาศหรือแนวทางฉบับเดียว และมีสาระครอบคลุมรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มที่สอง : กลุ่มที่มีการออกประกาศกำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อให้มีการออกแนวปฏิบัติเพิ่มเติมในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

กลุ่มที่สาม : กลุ่มที่มีการออกประกาศหรือแนวทางฉบับเดียว แต่ยังมีสาระไม่ครอบคลุมหรือไม่มีความละเอียดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

โดยในแต่ละกลุ่มมีข้อพิจารณาในรายละเอียดของการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

๑. กลุ่มที่หนึ่ง : กลุ่มที่มีการออกประกาศหรือแนวทางฉบับเดียว และมีสาระครอบคลุมรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐที่อยู่ในกลุ่มนี้ จะมีการใช้รูปแบบของประกาศหรือแนวทางในลักษณะเดียวกัน โดยทั่วไปจะกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- (๑) ขอบเขตการบังคับใช้นโยบาย
- (๒) คำนิยาม
- (๓) แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวม
- (๔) ฐานกฎหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล
- (๕) ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวม
- (๖) คุกกี้
- (๗) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถและคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๘) วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล
- (๙) การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ
- (๑๐) ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล
- (๑๑) การให้บริการโดยบุคคลที่สามหรือผู้ให้บริการช่วง
- (๑๒) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๑๓) การเชื่อมต่อเว็บไซต์หรือบริการภายนอก
- (๑๔) เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๑๕) โทษของการไม่ปฏิบัติตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ปรากฏตัวอย่างหน่วยงานของรัฐที่มีการออกประกาศในลักษณะนี้ เช่น

๑.๑ สำนักงาน ก.พ. มีการออกประกาศประกาศสำนักงาน ก.พ. เรื่อง นโยบาย และแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.พ. พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการ กำหนดรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและค่อนข้างครบถ้วน โดยมีสาระสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง หน่วยงาน ดังนี้

๑.๑.๑ แหล่งที่มาของข้อมูลที่เก็บรวบรวม

ข้อ ๔ แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลที่สำนักงาน ก.พ. เก็บรวบรวม

สำนักงาน ก.พ. จะเก็บรวบรวมหรือได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลประเภทต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

(๑) เก็บรวบรวมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงในช่องทางให้บริการ ต่าง ๆ เช่น ขั้นตอนการสมัคร ลงทะเบียน สมัครงาน ลงนามในสัญญา เอกสารทำแบบสำรวจหรือ ใช้งานผลิตภัณฑ์ บริการ หรือช่องทางให้บริการอื่นที่ควบคุมดูแลโดยสำนักงาน ก.พ. หรือเมื่อเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลติดต่อสื่อสารกับสำนักงาน ก.พ. ณ ที่ทำการหรือผ่านช่องทางติดต่ออื่นที่ควบคุมดูแล โดยสำนักงาน ก.พ. เป็นต้น

(๒) เก็บรวบรวมจากการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใช้งานเว็บไซต์ ผลิตภัณฑ์ หรือบริการอื่น ๆ ตามสัญญาหรือตามพันธกิจของสำนักงาน ก.พ. เช่น การติดตามพฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ ผลิตภัณฑ์หรือบริการของสำนักงาน ก.พ. ด้วยการใช้คุกกี้ (Cookies) หรือจากซอฟต์แวร์ บนอุปกรณ์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

(๓) เก็บรวบรวมจากแหล่งอื่นนอกจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยที่ แหล่งข้อมูลดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ มีเหตุผลที่ชอบด้วยกฎหมายหรือได้รับความยินยอม จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้วในการเปิดเผยข้อมูลแก่สำนักงาน ก.พ. เช่น การเชื่อมโยงบริการ ดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐในการให้บริการเพื่อประโยชน์สาธารณะแบบเบ็ดเสร็จแก่เจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลเอง การรับข้อมูลส่วนบุคคลจากหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นในฐานะที่สำนักงาน ก.พ. มีหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน พันธกิจในการดำเนินการจัดให้มีศูนย์แลกเปลี่ยน ข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในการให้บริการประชาชนผ่านระบบ ดิจิทัล รวมถึงความจำเป็นเพื่อให้บริการตามสัญญาที่อาจมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคล กับหน่วยงานคู่สัญญาได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังหมายความรวมถึงกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ให้ข้อมูล ส่วนบุคคลของบุคคลภายนอกแก่สำนักงาน ก.พ. ในกรณีนี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล มีหน้าที่รับผิดชอบในการแจ้งรายละเอียดตามนโยบายนี้หรือประกาศของผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ ตามแต่กรณีให้บุคคลดังกล่าวทราบ ตลอดจนขอความยินยอมจากบุคคลนั้นหากเป็นกรณีที่ต้องได้รับความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลแก่สำนักงาน ก.พ.

ทั้งนี้ ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธให้ข้อมูลที่มีความจำเป็นในการ ให้บริการของ สำนักงาน ก.พ. อาจเป็นผลให้สำนักงาน ก.พ. ไม่สามารถให้บริการนั้นแก่เจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลดังกล่าวได้ทั้งหมดหรือบางส่วน

๑.๑.๒ วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อ ๙ วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

สำนักงาน ก.พ. ดำเนินการเก็บรวบรวมหรือได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ โดยขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์หรือบริการหรือกิจกรรมที่ให้บริการ ตลอดจนบริบทความสัมพันธ์ที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีกับสำนักงาน ก.พ.

(๑) เพื่อนำไปใช้งานภายใต้ภารกิจ หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน ก.พ. หรือดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อดำเนินประโยชน์สาธารณะให้สำเร็จ ล่วงตามที่สำนักงาน ก.พ. ได้รับมอบหมาย

(๒) เพื่อดำเนินการตามสัญญาระหว่างสำนักงาน ก.พ. กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(๓) เพื่อดำเนินการทางธุรกรรมของสำนักงาน ก.พ.

(๔) ควบคุมดูแล ใช้งาน ติดตาม ตรวจสอบและบริหารจัดการบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกตามความมุ่งหมายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๕) เพื่อเก็บรักษาและปรับปรุงข้อมูลอันเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งเอกสารที่มีการกล่าวอ้างถึงเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๖) จัดทำบันทึกการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด

(๗) วิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับบริการของสำนักงาน ก.พ.

(๘) เพื่อดำเนินการตามที่จำเป็นในการบริหารจัดการภายในองค์กร รวมถึงการรับสมัครงาน การสรรหากรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ การประเมินคุณสมบัติ

(๙) ป้องกัน ตรวจสอบ หลีกเลี่ยง และตรวจสอบการฉ้อโกง การละเมิดความปลอดภัย หรือการกระทำที่ต้องห้าม หรือผิดกฎหมาย และอาจเกิดความเสียหายต่อทั้งสำนักงาน ก.พ. และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๑๐) การยืนยันตัวตน พิสูจน์ตัวตนและตรวจสอบข้อมูลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อมีการสมัครใช้บริการของสำนักงาน ก.พ. หรือติดต่อใช้บริการ หรือใช้สิทธิตามกฎหมาย

(๑๑) ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการให้ทันสมัย

(๑๒) การประเมินและบริหารจัดการความเสี่ยง

(๑๓) ส่งการแจ้งเตือน การยืนยันการทำคำสั่ง ติดต่อสื่อสารและแจ้งข่าวสารไปยังเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๑๔) เพื่อจัดทำและส่งมอบเอกสารหรือข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องและจำเป็น

(๑๕) ยืนยันตัวตน ป้องกันการสแปม หรือการกระทำที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือผิดกฎหมาย

(๑๖) ตรวจสอบการเข้าถึงและการใช้บริการของสำนักงาน ก.พ. ทั้งในภาพรวมและรายบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการค้นคว้า และการวิเคราะห์

(๑๗) ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่ที่สำนักงาน ก.พ. มีต่อหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุม หน่วยงานด้านภาษี การบังคับใช้กฎหมาย หรือภาระผูกพันตามกฎหมายของสำนักงาน ก.พ.

(๑๘) ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของสำนักงาน ก.พ. หรือของบุคคลอื่น หรือของนิติบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของสำนักงาน ก.พ.

(๑๙) ป้องกัน หรือหยุดยั้งอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล ซึ่งรวมถึงการเฝ้าระวังโรคระบาด

(๒๐) จัดเตรียมเอกสารทางประวัติศาสตร์เพื่อประโยชน์สาธารณะ การค้นคว้า หรือจัดทำสถิติที่สำนักงาน ก.พ. ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ

(๒๑) เพื่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ประกาศ คำสั่งที่มีผลบังคับใช้ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับคดีความ การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลตามหมายศาล รวมถึงการใช้สิทธิเกี่ยวกับข้อมูลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

โดยวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ข้างต้นเป็นเพียงกรอบการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.พ. เป็นการทั่วไป ทั้งนี้ เฉพาะวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้งานหรือมีความสัมพันธ์ด้วยเท่านั้นที่จะมีผลบังคับใช้

๑.๑.๓ การเปิดเผยข้อมูล ประกาศของสำนักงาน ก.พ. ฉบับนี้ยังกำหนดรายละเอียดไว้ด้วยว่าจะเปิดเผยข้อมูลที่ได้มีการจัดเก็บมาต่อบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานอื่นในกรณีใด เพื่อเหตุใดบ้าง ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๑ ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานที่ขอให้เปิดเผยข้อมูล

ประเภทบุคคลผู้รับข้อมูล	รายละเอียด
หน่วยงานของรัฐหรือผู้มีอำนาจที่สำนักงาน ก.พ. ต้องเปิดเผยข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามกฎหมายหรือวัตถุประสงค์สำคัญอื่น (เช่น การดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ)	หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือมีอำนาจควบคุมกำกับดูแล หรือมีวัตถุประสงค์อื่นที่มีความสำคัญ เช่น คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้รักษาการ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กรมการปกครอง กรมบัญชีกลาง ศาล สำนักงานอัยการสูงสุด กรมควบคุมโรค กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น
คณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมายของสำนักงาน ก.พ.	สำนักงาน ก.พ. อาจเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของข้อมูลแก่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เป็นต้น
คู่สัญญาซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการของผู้ปฏิบัติงานของสำนักงาน ก.พ.	บุคคลภายนอกที่สำนักงาน ก.พ. จัดซื้อจัดจ้างให้ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการ เช่น โรงพยาบาล บริษัทผู้จัดทำ ธนาคาร ผู้ให้บริการโทรศัพท์ เป็นต้น

ตารางที่ ๓ - ๑ ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานที่ขอให้เปิดเผยข้อมูล (ต่อ)

ประเภทบุคคลผู้รับข้อมูล	รายละเอียด
พันธมิตรทางธุรกิจ	สำนักงาน ก.พ. อาจเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของข้อมูลแก่บุคคลที่ร่วมงานกับสำนักงาน ก.พ. เพื่อประโยชน์ในการให้บริการแก่เจ้าของข้อมูล เช่น หน่วยงานผู้ให้บริการที่เจ้าของข้อมูลติดต่อผ่านบริการของสำนักงาน ก.พ. ผู้ให้บริการด้านการตลาด สื่อโฆษณา สถาบันการเงิน ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ผู้ให้บริการโทรคมนาคม เป็นต้น
ผู้ให้บริการ	สำนักงาน ก.พ. อาจมอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้บริการแทน หรือสนับสนุนการดำเนินการของสำนักงาน ก.พ. เช่น ผู้ให้บริการด้านการจัดเก็บข้อมูล เช่น คลาวด์ ผู้พัฒนาระบบซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ ผู้ให้บริการจัดส่งเอกสาร ผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการโทรศัพท์ ผู้ให้บริการด้าน Digital ID ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ให้บริการด้านการบริหารความเสี่ยงที่ปรึกษาภายนอกผู้ให้บริการขนส่ง เป็นต้น
ผู้รับข้อมูลประเภทอื่น	สำนักงาน ก.พ. อาจเปิดเผยข้อมูลให้แก่บุคคลผู้รับข้อมูลประเภทอื่น เช่น ผู้ติดต่อสำนักงาน ก.พ. โรงพยาบาล สถานศึกษา หรือหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อการดำเนินการเกี่ยวกับบริการของสำนักงาน ก.พ. การฝึกอบรม การรับรางวัล การร่วมทำบุญ บริจาค เป็นต้น
การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ	สำนักงาน ก.พ. อาจเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต่อสาธารณะในกรณีที่เป็น เช่น การดำเนินการที่กำหนดให้สำนักงาน ก.พ. ต้องประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาหรือมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

ที่มา : ประกาศสำนักงาน ก.พ. เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.พ. พ.ศ. ๒๕๖๕

นอกจากข้อมูลที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น ประกาศของสำนักงาน ก.พ. ยังมีรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่สำนักงาน ก.พ. เก็บรวบรวม การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมและทำลายข้อมูลส่วนบุคคล และยังมีการกำหนดเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ไว้ด้วย ดังนั้น เห็นได้ว่ารายละเอียดประกาศของสำนักงาน ก.พ. นั้น มีรายละเอียดที่ครอบคลุมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อย่างครบถ้วนทั้งการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ขณะที่การเชื่อมต่อและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองก็จะอยู่ภายใต้กรอบหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือมีอำนาจควบคุมกำกับดูแล หรือมีวัตถุประสงค์อื่นที่มีความสำคัญ เช่น คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้รักษาการ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กรมการปกครอง กรมบัญชีกลาง ศาล สำนักงานอัยการสูงสุด กรมควบคุมโรค กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

๑.๒ กรมการปกครอง ซึ่งถือเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนไทยจำนวนมาก ตั้งแต่เรื่องของ ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ เลขบัตรประชาชนไปจนถึงเรื่องทางทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งทางหน่วยงานเองก็ได้มีการปฏิบัติตามแนวทางเกี่ยวกับคุ้มครองข้อมูลประวัติราษฎรตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่กำหนดหลักการให้นายทะเบียนเป็นผู้เก็บรักษาและใช้เพื่อการปฏิบัติตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใด ๆ ซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือแก่สาธารณชน เว้นแต่ผู้มีส่วนได้เสียขอทราบเกี่ยวกับสถานภาพทางครอบครัวของผู้ที่ตนจะมีนิติสัมพันธ์ด้วยหรือเมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสถิติ หรือเพื่อประโยชน์แก่การรักษาความมั่นคงของรัฐหรือการดำเนินคดีและการพิจารณาคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และไม่ว่าในกรณีใดจะนำข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรไปใช้เป็นหลักฐานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลมิได้อยู่แล้ว แต่เมื่อได้มีการบังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ทางกรมการปกครองก็ได้มีการประกาศนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Privacy Policy) ซึ่งมีหลักการและลักษณะของรูปแบบการดำเนินการที่ใกล้เคียงกับประกาศของสำนักงาน ก.พ. ดังนี้

๑.๒.๑ แหล่งที่มาของข้อมูลที่เก็บรวบรวม

ข้อ ๔. แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลที่กรมการปกครองเก็บรวบรวมหรือได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลประเภทต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลส่วนบุคคลที่ กรมการปกครอง เก็บรวบรวมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงในช่องทางให้บริการต่าง ๆ เช่น ขั้นตอนการสมัคร ลงทะเบียน สมัครงาน ลงนามในสัญญา เอกสาร ทำแบบสำรวจ การยื่นคำขอ การพิจารณาอนุญาต หรือ บริการ หรือช่องทางให้บริการอื่นที่ควบคุมดูแลโดย กรมการปกครอง หรือเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลติดต่อสื่อสารกับกรมการปกครอง ณ ที่ทำการหรือผ่านช่องทางติดต่ออื่นที่ควบคุมดูแลโดย กรมการปกครอง เป็นต้น

๒. ข้อมูลที่ กรมการปกครอง เก็บรวบรวมจากการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใช้งานเว็บไซต์ หรือบริการอื่น ๆ ตามสัญญาหรือตามพันธกิจในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง เช่น การติดตามพฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ ผลิตภัณฑ์หรือบริการของ กรมการปกครอง ด้วยการคุกกี (Cookies) หรือจากซอฟต์แวร์บนอุปกรณ์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

๓. ข้อมูลส่วนบุคคลที่ กรมการปกครอง เก็บรวบรวมจากแหล่งอื่นนอกจาก เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยที่แหล่งข้อมูลดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ มีเหตุผลที่ชอบด้วยกฎหมายหรือ ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้วในการเปิดเผยข้อมูลแก่ กรมการปกครอง เช่น การเชื่อมโยงบริการดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐในการให้บริการเพื่อประโยชน์สาธารณะแบบเบ็ดเสร็จ แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเอง การรับข้อมูลส่วนบุคคลจากหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นในฐานะที่ กรมการปกครอง มีหน้าที่ตามพันธกิจในการดำเนินการจัดให้มีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางเพื่อ สนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในการให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล รวมถึงจาก ความจำเป็นเพื่อให้บริการตามสัญญาที่อาจมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลกับหน่วยงานคู่สัญญาได้

นอกจากนี้ ยังหมายความรวมถึงกรณีที่ท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลส่วนบุคคลของ บุคคลภายนอกแก่ กรมการปกครอง ดังนี้ ท่านมีหน้าที่รับผิดชอบในการแจ้งรายละเอียดตามนโยบาย นี้หรือประกาศของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ตามแต่กรณี ให้บุคคลดังกล่าวทราบ ตลอดจนขอความ ยินยอมจากบุคคลนั้นหากเป็นกรณีที่ต้องได้รับความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลแก่ กรมการปกครอง ทั้งนี้ ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธไม่ให้ข้อมูลที่มีความจำเป็น ในการให้บริการของ กรมการปกครอง อาจเป็นผลให้ กรมการปกครอง ไม่สามารถให้บริการนั้นแก่ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้ทั้งหมดหรือบางส่วน

๑.๒.๒ วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อ ๙ วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

กรมการปกครอง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการ ปฏิบัติตามภารกิจในอำนาจหน้าที่ของกรมการปกครอง

๑.๒.๓ การเปิดเผยข้อมูล ประกาศของกรมการปกครองไม่ได้กำหนด รายละเอียดเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลไว้ดังเช่นประกาศของสำนักงาน ก.พ. อย่างไรก็ตาม ยังคง ปรากฏรายละเอียดทั้งในเรื่องของ การเชื่อมต่อเว็บไซต์หรือบริการภายนอก การให้บริการโดยบุคคลที่ สามหรือผู้ให้บริการช่วง การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ

๑.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ นอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐส่วนกลาง แล้ว ปัจจุบันหน่วยงานระดับท้องถิ่นก็ได้มีการตระหนักถึงเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่นกัน ซึ่งก็ได้มีการออกประกาศนโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล Privacy Policy องค์การบริหาร ส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาสวน ได้มีการออกประกาศนโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล Privacy Policy องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์การ บริหารส่วนตำบลนาสวน ในปัจจุบันและในอนาคตซึ่งถูกประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยพนักงาน เจ้าหน้าที่ และรวมถึงคู่สัญญาหรือบุคคลภายนอกที่ประมวลผลแทนหรือในนามองค์การบริหาร ส่วนตำบลนาสวน ภายใต้ผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ ระบบ แอปพลิเคชัน เอกสาร หรือการดำเนินการในรูปแบบอื่นที่ควบคุมดูแลโดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาสวน โดยที่รายละเอียด และรูปแบบ หลักการต่าง ๆ ก็คล้ายคลึงกับประกาศของหน่วยงานของรัฐส่วนกลาง ที่กำหนดในเรื่อง ของ แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลที่สำนักงานเก็บรวบรวม ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่องค์การ บริหารส่วนตำบลนาสวน เก็บรวบรวม วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล การนำข้อมูล ส่วนบุคคลไปใช้ ฯลฯ

๒. กลุ่มที่สอง : กลุ่มที่มีการออกประกาศกำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อให้มีการออกแนวปฏิบัติเพิ่มเติมในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

หน่วยงานของรัฐในกลุ่มนี้จะมีการออกประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะที่เป็นกรอบกำหนดแนวทางไว้ เพื่อให้มีการไปกำหนดแนวปฏิบัติอีกครั้งหนึ่งให้ครอบคลุมหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น

๒.๑ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้ออกประกาศสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งมีลักษณะเป็นกรอบการให้อำนาจในการกำหนดแนวปฏิบัติในสาระสำคัญและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

๒.๑.๑ การกำหนดแนวนโยบาย

ข้อ ๔ แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ประกอบด้วย

- (๑) การกำหนดและแยกแยะข้อมูลส่วนบุคคล
- (๒) การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- (๓) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) แนวปฏิบัติในการประเมินผลกระทบด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๕) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ

(๖) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการการจัดทำข้อมูลนิรนาม

ข้อ ๘ ให้มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- (๑) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่โดยทั่วไปของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (๒) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่โดยทั่วไปของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- (๓) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่โดยทั่วไปของผู้เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- (๕) แนวปฏิบัติของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการรับคำร้องขอตามสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๖) แนวปฏิบัติตามคำร้องขอตามสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๗) แนวปฏิบัติของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ

(๘) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการคำร้องขอจากรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ

(๙) ความรับผิดทางแพ่ง ความรับผิดทางอาญา และโทษทางปกครอง

ข้อ ๑๑ เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ ให้กำหนดมาตรการหรือกระบวนการป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยจัดทำเป็นข้อมูลนิรนาม

๒.๑.๒ การกำหนดแนวปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในข้างต้น สปสช. ได้จัดทำแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเพื่อกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานในการปฏิบัติกับข้อมูลส่วนบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และสอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากลในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีหลักการสำคัญว่า ข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับการคุ้มครองที่เหมาะสมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวม การเก็บรักษา การนำไปใช้ และการเปิดเผย ซึ่งในแนวปฏิบัติดังกล่าว มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๒.๑ การกำหนดและแยกแยะข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๑.๒.๒ การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๑.๒.๓ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๑.๒.๔ แนวปฏิบัติในการประเมินผลกระทบตาดานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๑.๒.๕ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ (Guideline on Cross-border Data Transfer)

๒.๑.๒.๖ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการการจัดทำข้อมูลนิรนาม (Guideline on Anonymisation)

ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวมีรายละเอียดที่ครอบคลุมกับการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากแนวนโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าวมีการกำหนดรายละเอียดที่ถือว่าละเอียดและเป็นไปโดยสอดคล้อง ขณะที่ประเด็นของการเชื่อมโยงหรือเชื่อมต่อข้อมูลกับหน่วยงานระหว่างภาครัฐด้วยกันนั้นไม่ได้มีการนำมากำหนดไว้เป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม การปฏิบัตินั้นก็จะต้องเป็นไปตามที่กำหนดโดยสอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่แล้ว

๒.๒ สำนักงาน กสทช. ได้ออกประกาศสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน กสทช. โดยได้มีการออกแนวแนวปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน กสทช. พ.ศ. ๒๕๖๔ ออกมาด้วย ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๒.๑ การเก็บรวบรวม จัดประเภท และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล

สำนักงาน กสทช. มีการให้บริการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งทางเว็บไซต์ <https://www.nbtc.go.th> และทางกระดาษเป็นไปตามแบบฟอร์มการให้บริการในด้านต่าง ๆ โดยข้อมูลที่จำเป็นต้องกรอกลงไป เช่น ชื่อ ชื่อสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ อีเมล เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่และภารกิจของสำนักงาน กสทช. ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ แล้วนำมาแปลงข้อมูลเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือจัดเก็บโดยวิธีอื่น

ผู้ใช้บริการอาจได้รับการร้องขอให้แจ้งข้อมูลส่วนบุคคลในเวลาใด ๆ ที่ติดต่อกับสำนักงาน กสทช. และสำนักงาน กสทช. อาจมีการใช้งานข้อมูลส่วนบุคคลนี้ในหน่วยงาน โดยจะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน กสทช. รวมทั้งอาจผนวกข้อมูล ส่วนบุคคลนี้เข้ากับข้อมูลอื่น ๆ เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงาน และข้อมูลที่ผนวกเข้าด้วยกันนี้จะถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตราบเท่าที่ยังคงผนวกเข้าด้วยกันอยู่

สำนักงาน กสทช. จะดำเนินการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการที่ส่งเรื่องร้องเรียน / ติดต่อกับทางเว็บไซต์ เช่น ชื่อผู้ร้องเรียน อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ จัดเก็บข้อมูลหมายเลขไอพีแอดเดรส (IP Address) เป็นต้น โดยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวของผู้ใช้บริการทุกท่านที่เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงต่อไป

สำนักงาน กสทช. จะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ เช่น ชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ หมายเลขประจำตัวประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ และอีเมล เป็นต้น เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อใช้ในการติดต่อ การให้บริการ ประชาสัมพันธ์ หรือให้ข้อมูลข่าวสารของสำนักงาน กสทช. เท่านั้น

ในกรณีที่สำนักงาน กสทช. ว่าจ้างให้ผู้ให้บริการภายนอกดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ เช่น การจัดทำแปลงเอกสารเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การทำสำเนาเอกสาร สำนักงาน กสทช. จะกำหนดให้ผู้ให้บริการภายนอกเก็บรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ และกำหนดข้อห้ามมิให้นำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ นอกเหนือจากกิจการหรือกิจกรรมของสำนักงาน กสทช.

สำนักงาน กสทช. แนะนำให้ผู้บริการตรวจสอบนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเว็บไซต์อื่นที่เชื่อมโยงจากเว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. เพื่อรับทราบและเข้าใจว่าเว็บไซต์ดังกล่าว เก็บรวบรวมใช้หรือดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริการอย่างไร ทั้งนี้ สำนักงาน กสทช. ไม่สามารถรับรองข้อความหรือรับรองการดำเนินการตามที่ได้มีประกาศไว้ได้ และไม่รับผิดชอบใด ๆ หากเว็บไซต์เหล่านั้น ไม่สามารถปฏิบัติตามหรือดำเนินการใด ๆ ตามนโยบายและแนวปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน กสทช. ที่ได้ประกาศไว้

๒.๒.๑.๑ การติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐ

สำนักงาน กสทช. จะติดต่อกับผู้ใช้บริการด้วยการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือทางโทรศัพท์ถึงผู้ใช้บริการ เพื่อตรวจสอบและยืนยันตัวตนของผู้บริการ นอกจากนี้ ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของสำนักงาน กสทช. ได้ผ่านช่องทางอื่นอีกหลายทาง เช่น เว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. <https://www.nbtc.go.th> หรือผ่านศูนย์ Call center ๑๒๐๐ เป็นต้น

๒.๒.๑.๒ การใช้คุกกี้ (Cookies)

สำนักงาน กสทช. มีการใช้งานคุกกี้ (Cookies) เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกของผู้บริการในการเข้าใช้บริการของสำนักงาน กสทช. โดยคุกกี้เป็นไฟล์ข้อมูลขนาดเล็กที่ระบบบริการของเว็บไซต์สำนักงาน กสทช. ส่งไปยังโปรแกรมบราวเซอร์ (Browser) ของผู้ใช้บริการ เมื่อผู้ใช้บริการเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์หรือใช้บริการเว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. โดยคุกกี้เหล่านี้ช่วยให้การติดต่อระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้บริการกับระบบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงาน กสทช. เป็นไปได้อย่างปกติ คุกกี้ทำให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์จากการ

ให้บริการในลักษณะต่าง ๆ ของสำนักงาน กสทช. และผู้ใช้บริการควรปล่อยให้ลูกก็ทำงานไปตามปกติ ซึ่งลูกก็ตั้งกล่าวมีได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. ไว้ อย่างไรก็ตาม หากผู้ใช้บริการไม่ต้องการที่จะยอมรับลูกก็ ผู้ใช้บริการสามารถเลือกที่จะปฏิเสธลูกก็ ผู้ใช้บริการก็ยังคงสามารถที่จะเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. ได้ แต่การทำงานบางอย่างบนเว็บไซต์ อาจไม่ถูกต้องหรือไม่ดีเท่าที่ควร

๒.๒.๑.๓ การเก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากร (Demographic Information) สำนักงาน กสทช. มีการรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากรที่สามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลระบุตัวบุคคลได้ โดยสำนักงาน กสทช. จะรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ และผู้ใช้บริการ และจัดทำเป็นแอปพลิเคชันเพื่อแปลงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในเชิงสถิติ เพื่อสำรวจความนิยมในการใช้บริการอันเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลสถิติไปใช้สำหรับการปรับปรุงคุณภาพในการให้บริการของสำนักงาน กสทช.

๒.๒.๑.๔ บันทึกผู้เข้าชมเว็บไซต์ (Log Files)

การให้บริการเว็บไซต์ของสำนักงาน กสทช. กำหนดให้มีการเก็บบันทึกการเข้าออก และระหว่างการใช้บริการของผู้ใช้บริการโดยอัตโนมัติที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวกับข้อมูลที่ระบุตัวบุคคล เช่น หมายเลขไอพี (IP Address) วันที่ และเวลา ของผู้ใช้บริการซึ่งใช้เป็นข้อมูลที่เชื่อมโยงกลับไปข้อมูลการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งอาจจะระบุแหล่งที่มาการโพสต์หรือบุคคลที่โพสต์ได้ รวมถึงเว็บไซต์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ ที่กำหนดให้ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่า ๙๐ วันนับแต่วันที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ แต่ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการผู้ใดเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกิน ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๒ ปี เป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายและเฉพาะคราวก็ได้

๒.๒.๑.๕ สิทธิในการให้ข้อมูลของผู้ใช้บริการ

ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ หน้าเว็บไซต์จะระบุสิทธิที่จะให้ข้อมูลของผู้ใช้บริการ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนของข้อมูลที่ต้องให้ กับส่วนของข้อมูลที่มีสิทธิเลือกที่จะให้หรือไม่ก็ได้ เช่น ข้อมูลช่องทางที่สามารถติดต่อผู้ใช้บริการได้สะดวก เป็นต้น นอกจากนี้มีการจัดช่องทางอื่นในการติดต่อสื่อสารให้กับผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะให้ข้อมูลผ่านทางช่องทางอื่นเพื่อเป็นทางเลือก เช่น ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร ไปรษณีย์ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงก็ได้

๒.๒.๒ การรวบรวม จัดเก็บ ใช้ และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ

สำนักงาน กสทช. มีการรวบรวม จัดเก็บ ใช้ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน กสทช. ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๒.๒.๒.๑ พิจารณานุญาตและกำกับดูแลการใช้คลื่นความถี่และเครื่องวิทยุคมนาคมในการประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม หรือในกิจการวิทยุคมนาคม

๒.๒.๒.๒ พิจารณาอนุญาตและกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับบริการที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม

๒.๒.๒.๓ พิจารณาอนุญาตและกำกับดูแลการใช้เลขหมายโทรคมนาคม

๒.๒.๒.๔ ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบกิจการ และค้ำครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ที่ใช้ในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

๒.๒.๒.๕ พิจารณาอนุญาตและกำกับดูแลสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม อันเป็นสมบัติของชาติ และการใช้ช่องสัญญาณดาวเทียมต่างชาติ

๒.๒.๒.๖ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพ สื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและการควบคุมการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม

๒.๒.๒.๗ ตรวจสอบและให้คำปรึกษา แนะนำการประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

๒.๒.๒.๘ รับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้คลื่นความถี่ การประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปัญหาหรือเสนอความเห็นต่อ กสทช. เพื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ กสทช. กำหนด

๒.๒.๒.๙ ใช้ประกอบการบริหารจัดการกิจการภายในของสำนักงาน กสทช.

ทั้งนี้ กำหนดให้มีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้รวบรวม จัดเก็บ ใช้ และเปิดเผยข้อมูลที่ใช้ร่วมกัน

ในกรณีที่สำนักงาน กสทช. จะนำข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ใช้บริการให้ข้อมูลไว้ไปใช้ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นหรือที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ โดยจะขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อน และผู้ใช้บริการมีสิทธิห้ามไม่ให้ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในครั้งแรก สำหรับกรณีที่ผู้ใช้บริการได้ให้ความยินยอมให้นำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นหรือที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้แล้ว หากประสงค์จะยกเลิกการให้ความยินยอมดังกล่าว ก็สามารถแจ้งการยกเลิกได้โดยวิธีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มาที่ ๑๒๐๐@nbt.go.th หรือศูนย์ Call Center ๑๒๐๐ หรือมาติดต่อด้วยตนเอง ณ สำนักงาน กสทช.

๓. กลุ่มที่สาม : กลุ่มที่มีการออกประกาศหรือแนวทางฉบับเดียว แต่ยังมีสาระไม่ครอบคลุมหรือไม่มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐในกลุ่มนี้ได้ดำเนินการออกประกาศที่มีเนื้อหาสาระอย่างกว้าง กำหนดขอบเขตให้ครอบคลุมหลักการหลัก ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังมีขาดรายละเอียดเฉพาะเรื่อง หรือรายละเอียดที่จำเป็นบางประการ

๓.๑ กรมสรรพากร มีการออกประกาศกรมสรรพากร เรื่อง การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดกรอบและหน้าที่การดำเนินการเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างกว้างมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑.๑ การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

กรมสรรพากรเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามภารกิจของกรมสรรพากร ในการบริหารจัดการเก็บภาษีอากร การบริหารงานราชการ การให้บริการแก่ประชาชน การติดต่อกับประชาชน การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการสำรวจความคิดเห็นเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการของกรมสรรพากร ซึ่งเป็นไปตามประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของกรมสรรพากรจะใช้วิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย และจัดเก็บข้อมูลเท่าที่จำเป็น โดยมีระยะเวลาในการจัดเก็บที่เหมาะสม ตามภารกิจของกรมสรรพากร เพื่อประโยชน์สาธารณะและรักษาความมั่นคงทางการคลังของรัฐ

๓.๑.๒ ข้อจำกัดในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้

กรมสรรพากรจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการจัดเก็บและรวบรวมไว้ให้กับผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง เว้นแต่

๓.๑.๒.๑ ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๑.๒.๒ การเปิดเผยข้อมูลนั้นเป็นไปตามคำพิพากษา คำสั่งศาล หรือที่กฎหมายให้อำนาจหรือกำหนดไว้

๓.๑.๒.๓ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น

๓.๑.๒.๓ สำหรับการว่าจ้างผู้ให้บริการจากภายนอกเพื่อพัฒนาระบบงานต่าง ๆ โดยกรมสรรพากร กำหนดให้ผู้ให้บริการจากภายนอกต้องปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติธรรมาภิบาลข้อมูลของกรมสรรพากร นโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยด้านสารสนเทศของกรมสรรพากร รวมถึงแต่งตั้งผู้ให้บริการจากภายนอกเป็นเจ้าพนักงานประเมินตามประมวลรัษฎากร (มาตรา ๑๖) โดยผู้ได้รับการแต่งตั้งได้รู้เรื่องกิจการของผู้เสียภาษีอากรหรือของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ห้ามมิให้นำออกแจ้งแก่ผู้ใด หรือยังให้ทราบกันไปโดยวิธีการใด เว้นแต่จะมีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๑๐) ซึ่งมีบทลงโทษเมื่อฝ่าฝืน (มาตรา ๑๓)

๓.๑.๒.๕ การเปิดเผยนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๑.๓ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล

กรมสรรพากรมีมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเป็นระบบ โดยมีมาตรฐานเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลสูญหาย ถูกนำไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคล

ทั้งนี้ กรมสรรพากรมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความปลอดภัยตามมาตรฐาน และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑.๓.๑ การควบคุมการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลและอุปกรณ์ในการจัดเก็บ และประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยคำนึงถึงการใช้งานและความมั่นคงปลอดภัย

๓.๑.๓.๒ การกำหนดเกี่ยวกับการอนุญาตหรือการกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๑.๓.๓ การบริหารจัดการการเข้าถึงของผู้ใช้งาน (user access management) เพื่อควบคุมการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาตแล้ว

๓.๑.๓.๔ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ใช้งาน (user responsibilities) เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต การเปิดเผย การล่วงรู้ หรือการลักลอบทำสำเนาข้อมูลส่วนบุคคล การลักขโมยอุปกรณ์จัดเก็บหรือประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๑.๓.๕ การจัดให้มีวิธีการเพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังเกี่ยวกับการเข้าถึง เปลี่ยนแปลง ลบ หรือถ่ายโอนข้อมูลส่วนบุคคล ให้สอดคล้องเหมาะสมกับวิธีการและสื่อที่ใช้ในการเก็บรวบรวมใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๑.๓.๖ การจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัย เพื่อดำเนินการสอบทานและประเมินประสิทธิภาพของระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

๓.๑.๓.๗ มีศูนย์ปฏิบัติการความมั่นคงปลอดภัยและเฝ้าระวังความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศที่ได้รับมาตรฐานสากลที่ทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังและดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้สามารถรักษาความลับ (confidentiality) ความครบถ้วนถูกต้อง (integrity) และความพร้อมใช้งาน (availability)

๓.๑.๔ การทบทวนนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กรมสรรพากรจะทบทวนนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง เพื่อให้ นโยบายดังกล่าว มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยผ่านการพิจารณาของ คณะทำงานกำกับดูแลข้อมูล และคณะกรรมการธรรมาภิบาลข้อมูล หรือคณะทำงานตามที่ กรมสรรพากรกำหนด

จากตัวอย่างของแนวปฏิบัติและวิธีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐในปัจจุบันดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น พบว่าหน่วยงานของรัฐตระหนักและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในวงกว้าง ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลางไปจนถึงหน่วยงานระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ โดยหลักการแล้ว รูปแบบของนโยบายและแนวทางในการเก็บรวบรวมใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐจะอยู่ภายใต้หลักการของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะได้กำหนดสาระสำคัญหรือรายละเอียดทางรูปแบบที่แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่พบว่าขอบเขต เนื้อหาและสาระสำคัญของนโยบายที่ แนวทางที่หน่วยงานของรัฐกำหนดขึ้นนั้นมีลักษณะที่ครอบคลุมการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการ

คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ซึ่งในการดำเนินการนั้น หากหน่วยงานของรัฐปรากฏข้อสงสัยหรือข้อขัดข้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประการใด ก็สามารถที่จะขอหารือไปยังคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ และคณะกรรมการเฉพาะกิจตอบข้อหารือและให้คำแนะนำหน่วยงานของรัฐเพื่อรองรับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่จะทำหน้าที่ช่วยไขข้อขัดข้องหรือข้อสงสัยให้แก่หน่วยงานของรัฐ

ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พบปัญหาใหญ่ที่สำคัญ ๒ ประการ ได้แก่

๑. ปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
๒. ปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง แต่ส่งผลต่อการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว โดยผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวและประเด็นย่อยในแต่ละปัญหา ดังนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มีสาระสำคัญของกฎหมายครอบคลุมการดำเนินการทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือผู้ประกอบการ ซึ่งโดยสถานะของกฎหมายถือเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นบุคคลธรรมดา หากหน่วยงานดังกล่าวจะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ก็จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มีรายละเอียดค่อนข้างมากและหลายประเด็นเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีแนวปฏิบัติหรือตัวอย่างมาก่อน จึงก่อให้เกิดความสับสนและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้น คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๘ ประกอบมาตรา ๔๔ (๖) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะกิจตอบข้อหารือและให้คำแนะนำหน่วยงานของรัฐเพื่อรองรับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้น เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการตอบข้อหารือเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งหน่วยงานหลายแห่งก็ได้มีข้อซักถามและประเด็นข้อหารือเพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ โดยคณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นและคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้บังคับบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ซึ่งจากข้อหารือต่าง ๆ ที่มีมายังคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้ทราบถึงปัญหาความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้

กฎหมายของหน่วยงานรัฐ และสามารถจัดแบ่งกลุ่มปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานรัฐที่หารือมาได้ออกเป็น ๔ กลุ่ม^๓ ได้แก่

- ๑.๑ ขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมาย
- ๑.๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- ๑.๓ การขอความยินยอมและข้อยกเว้นตามกฎหมาย
- ๑.๔ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย

โดยในแต่ละกลุ่มมีข้อมูลดังนี้

๑.๑ ขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมาย

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมาย นั้น หน่วยงานของรัฐยังมีประเด็นเกี่ยวกับการตีความขอบเขตของกฎหมายดังกล่าวว่าจะมีผลใช้บังคับครอบคลุมถึง การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลในการนำไปใช้ในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของหน่วยงานตนด้วยหรือไม่ เนื่องจากมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ไม่ใช่บังคับแก่บางกรณี ได้แก่ (๑) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลนั้นเท่านั้น (๒) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (๓) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการ สื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น (๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี (๕) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (๖) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต จากบทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นในการใช้บังคับพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลทำให้หน่วยงานของรัฐมีข้อสงสัยว่าในการดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานนั้น จะอยู่ในข่ายที่ได้รับการยกเว้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งหลายหน่วยงานมีภารกิจบางส่วนที่ได้รับการยกเว้น หากแต่เมื่อได้รับการยกเว้นจะส่งผลให้หน่วยงานมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างใดต่อไปหรือไม่ หรือเมื่อได้รับการยกเว้นแล้วจะถือว่าหน่วยงานนั้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอีกต่อไปเลยใช่หรือไม่

^๓ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. “แนวปฏิบัติสำหรับผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล กรณีศึกษาจากข้อหารือเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : [https://www.mdes.go.th/uploads/tinyMCE/source/สคส/แนวปฏิบัติ%20กรณีศึกษาจากข้อหารือ%20pdpa\(1\).pdf](https://www.mdes.go.th/uploads/tinyMCE/source/สคส/แนวปฏิบัติ%20กรณีศึกษาจากข้อหารือ%20pdpa(1).pdf), ๒๕๖๒

กรณีตัวอย่างปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมาย มาตรา ๔ (๕) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไม่ให้นำพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้ง การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายรวมถึง การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการที่นำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษทางอาญาหรือทางวินัยด้วยหรือไม่ อย่างไร และภารกิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ มาตรา ๔ (๕) หรือไม่ อย่างไร และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจรับผิดชอบงานธุรการ และดำเนินการเพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. บรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ด้วยหรือไม่ อย่างไร

ข้อพิจารณาในทางกฎหมาย การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการที่นำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษทางวินัยที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดทางอาญา ไม่ถือเป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงไม่ได้รับการยกเว้นและต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่วนของภารกิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นการใช้อำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา การดำเนินงานดังกล่าวถือเป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งได้รับการยกเว้นตามมาตรา ๔ (๕) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ จึงไม่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และส่วนของสำนักงาน ป.ป.ช. ก็เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม แม้ส่วนที่เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ แต่ต้องจัดให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตามมาตรา ๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

อย่างไรก็ดี แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ จะมีบทบัญญัติที่เป็นการกำหนดข้อยกเว้นการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในบางกรณีดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นก็ตามแต่ก็ยังมีหลายหน่วยงานที่ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีข้อขัดข้องในการดำเนินการ ดังนั้น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจึงได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บัญญัติให้ “การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจกรรมใด หรือหน่วยงานใด ทำนองเดียวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็น

พระราชกฤษฎีกา” และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดลักษณะ กิจการ หรือหน่วยงานที่ยกเว้นมิให้นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มาใช้บังคับ พ.ศ. ตามที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอ โดยร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หมวด ๓ สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หมวด ๕ การร้องเรียน หมวด ๖ ความรับผิดทางแพ่ง และหมวด ๗ บทกำหนดโทษ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ มาใช้บังคับกับการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ การจัดเก็บภาษีของหน่วยงานรัฐ การดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ การดำเนินการของหน่วยงาน ศาล อัยการ และผู้บังคับใช้กฎหมาย ในขณะที่ร่างพระราชกฤษฎีกายังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑.๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

โดยที่มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้ “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตน” และในวรรคเจ็ด บัญญัติให้ “เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอาจเป็นพนักงานของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล ส่วนบุคคลหรือเป็นผู้รับจ้างให้บริการตามสัญญากับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล ส่วนบุคคลก็ได้” ทำให้หน่วยงานของรัฐบางแห่งมีข้อสงสัยว่า หน่วยงานของตนจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากบุคคลภายนอกหรือจะแต่งตั้งจากบุคลากรภายในหน่วยงานของตนได้หรือไม่ และการแต่งตั้งดังกล่าวมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันอย่างไร รวมทั้ง หน่วยงานของตนจำเป็นต้องตั้งส่วนงานภายในที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นการเฉพาะเพื่อปฏิบัติงานดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

กรณีตัวอย่างปัญหาเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ตามมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ หมายถึง นิติบุคคลหรือองค์กร ไซ้หรือไม่ หรือมีความหมายแคบเพียงบุคคลเท่านั้น และในการปฏิบัติตามมาตราดังกล่าวทางหน่วยงานจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำการแทนนิติบุคคลหรือองค์กรในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือไม่ หากต้องมีการแต่งตั้งบุคคลธรรมดาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว บุคคลนั้นควรมีคุณสมบัติอย่างไร และจำเป็นต้องเป็นผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือเจ้าของข้อมูล (Data Owner) หรือไม่ อย่างไร และควรเป็นบุคคลภายนอกหรือภายในองค์กร

ข้อพิจารณาในทางกฎหมาย โดยที่มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัตินิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ” “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล” และ “บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา” ดังนั้น กรณีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมิใช่ข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมหรือข้อมูลของนิติบุคคล หากข้อมูลดังกล่าวทำให้สามารถระบุตัวบุคคลได้ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ข้อมูลดังกล่าวถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น หากองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลและมีอำนาจตัดสินใจ

หรือดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จึงถือว่าองค์กรดังกล่าว เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งบุคคลใดเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอีกและส่วนงาน หน่วยงาน ตลอดจนพนักงานและบุคลากรขององค์กรจะไม่มีสถานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลแยกต่างหากจากองค์กร

๑.๓ การขอความยินยอมและข้อยกเว้นตามกฎหมาย

สำหรับปัญหาการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกระบวนการ ทำงานนั้นถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสับสนแก่หน่วยงานของรัฐหลายแห่ง เนื่องจากภารกิจหรือการ ดำเนินงานบางอย่างจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวมและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่จัดเก็บ รวมไปถึงมีการ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกระบวนการทำงาน แม้ว่าการดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ จะถือเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะก็ตาม ซึ่งจะได้รับได้รับการ ยกเว้นไม่อยู่ในการใช้บังคับของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ตามมาตรา ๔ (๓) หรือไม่^๔ และหากหน่วยงานรัฐจำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลที่จัดเก็บรวบรวมมาได้เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย นั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือไม่ หรือสามารถ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอรับความยินยอม ตามมาตรา ๒๔ (๔) หรือมาตรา ๒๖ (๕)

กรณีตัวอย่างปัญหาเกี่ยวกับการขอความยินยอมและข้อยกเว้นตามกฎหมาย
มาตรา ๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดยกเว้น การบังคับ ใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวกับบุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำ การเก็บ รวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรม แห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะนั้น จำกัดกรณีที่จะยกเว้นเฉพาะแต่การจัดเก็บ รวบรวมข้อมูล เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมเท่านั้นใช้หรือไม่ หรือ รวมถึงกิจการอื่น ๆ ที่มีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะด้วย เช่น การเก็บรวบรวม ใช้ และ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกระบวนการจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจำเป็นต้องมีการใช้ข้อมูลที่ จำเป็นต่อการศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานรัฐ การกระทำได้ดังกล่าวต้องได้รับ ความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือสามารถได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอรับความยินยอม ตามมาตรา ๒๔ (๔) หรือมาตรา ๒๖ (๕) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ หรือไม่ อย่างไร

ข้อพิจารณาในทางกฎหมาย มาตรา ๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้ยกเว้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวแก่บุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ซึ่งเป็นการกำหนดข้อยกเว้นเพื่อรองรับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคล ตลอดจนเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพของบุคคล

^๔เรื่องเดียวกัน.

ซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ โดยจะต้องเป็นไปตามจริยธรรมแห่ง การประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ดังนั้น เฉพาะแต่การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมเท่านั้นที่จะได้รับการยกเว้นการใช้ บังคับมาตรา ๔ (๓) การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกระบวนการจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จึงไม่ได้รับการยกเว้นการใช้บังคับมาตรา ๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าว และโดยที่การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กรณีดังกล่าวจึงถือเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอม ตามมาตรา ๒๔ (๖) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ และในกรณีที่เป็นข้อมูลสุขภาพ ก็ถือเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนบุคคลที่เป็นการจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะที่สำคัญตามมาตรา ๒๖ (๕) (จ) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลฯ ได้ เนื่องจาก การจัดทำรายงานดังกล่าว ถือเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองป้องกัน ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต และส่วนได้เสีย อื่นใดของประชาชนและชุมชน จากการดำเนินโครงการ หรือกิจการ หรือการดำเนินการใดของรัฐหรือ ที่รัฐได้อนุญาตให้ดำเนินการ

ในกรณีที่การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นการดำเนินการ ของหน่วยงานของรัฐ ก็ถือเป็นกรณีที่เป็นกรณจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจ เพื่อประโยชน์สาธารณะของหน่วยงานของรัฐนั้น หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ หน่วยงานของรัฐดังกล่าว ตามมาตรา ๒๔ (๔) หากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ได้ถูก กำหนดไว้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างชัดเจน ผู้จัดทำรายงานดังกล่าวยังคงสามารถ เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็น หากประโยชน์ ในการเก็บรวบรวมดังกล่าวมีความสำคัญไม่น้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยถือเป็นกรณีที่เป็นกรณจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา ๒๔ (๕) และแม้ว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีข้างต้นจะได้รับยกเว้นไม่ต้อง ขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา ๒๔ (๔) (๕) (๖) หรือ มาตรา ๒๖ (๕) (จ) แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังคงมีสิทธิและเสรีภาพ ที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงการให้หรือไม่ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นหรือ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนให้กับบุคคลอื่น หากไม่มีกรณีตามกฎหมายใดบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

๑.๔ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย

ปัญหาการปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของ หน่วยงานของรัฐนั้นก็เป็นเรื่องที่หน่วยงานได้มีการหารือหรือสอบถามถึงการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ถึงการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วย ข้อมูลข่าวสารของราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่อาจกลายเป็น การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนโดยไม่ได้รับความยินยอมได้นั้น หน่วยงานของรัฐเอง ควรจะมีการดำเนินการเช่นไร

กรณีตัวอย่างปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย เนื่องจากกรณีนี้มีกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องจำนวน ๒ ฉบับ อันได้แก่ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการ ไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งการเปิดเผยดังกล่าวอาจจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรได้ หน่วยงานของรัฐควรมีการดำเนินการอย่างไรหากถูกร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และหน่วยงานยังคงมีหน้าที่การแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือไม่อย่างไร หากข้อมูลที่จัดเก็บนั้นเป็นข้อมูลที่ต้องเปิดเผยต่อประชาชนตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อพิจารณาในทางกฎหมาย โดยที่มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการ ไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ แต่หากเป็นกรณีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรได้ หน่วยงานของรัฐสามารถลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นตามมาตรา ๙ วรรคสอง มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ฯ และแม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่กำหนดไว้ตาม มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ฯ แต่ก็ไม่ได้ทำให้หน้าที่ของหน่วยงานรัฐตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ หดไปด้วย หน่วยงานของรัฐยังคงมีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล การแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวและการจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมตามมาตรา ๓๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวตลอดจนหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

๒. ปัญหาที่ไม่เกี่ยวกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง แต่ส่งผลต่อการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว

โดยที่ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาปลีกย่อยอื่น ๆ ที่หน่วยงานของรัฐมีประเด็นปัญหาดังนี้

๒.๑ หน่วยงานของรัฐยังไม่มีความพร้อมเกี่ยวกับเทคโนโลยีและระบบการทำงานเพื่อรองรับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

โดยที่หลักสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ การเก็บ รวบรวม ใช้ และประมวลผลข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บนั้นส่วนใหญ่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่มีเป็นจำนวนมาก เมื่อปรากฏว่าข้อมูลที่จัดเก็บมีจำนวนมาก

ส่งผลให้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย^๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพ.ศ. ๒๕๖๒ ได้บัญญัติให้มีมาตรฐานทางเทคนิคและ กิจกรรมต่าง ๆ ยกตัวอย่างในกรณีของมาตรา ๓๗ ที่บัญญัติหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลให้มีหน้าที่ในการจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ป้องกันมิให้ผู้อื่นใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบ จัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล และแจ้งเหตุการณ์ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ภายในระยะเวลา ๗๒ ชั่วโมง นับแต่ทราบเหตุ

จากการศึกษาและในรายงานของหลายประเทศ^๖ พบว่า การดำเนินการตามหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องของความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งเช่นกัน ที่หน่วยงานของรัฐจำนวนมากประสบกับอุปสรรคในการปฏิบัติตามหรือดำเนินการให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในข้อมูลของประชาชน เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน โดยปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่หน่วยงานของรัฐมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างกันและมีระดับการพัฒนาของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน เนื่องจากหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยนั้นมีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและให้บริการที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้การจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐเกิดความเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐยังคงเป็นเป้าโจมตีจากการก่อการร้ายไซเบอร์เป็นจำนวนมาก โดยในช่วงปี พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๕ คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ ได้จัดเก็บสถิติจำนวนสถิติเหตุการณ์ภัยคุกคามทางไซเบอร์พบว่า มีการโจมตีทางไซเบอร์ต่อหน่วยงานของรัฐทั้งสิ้น ๕๕๑ เหตุการณ์^๗ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการศึกษาที่มีจำนวนเหตุการณ์สูงที่สุดถึง ๒๑๑ เหตุการณ์ ตามมาด้วยหน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช่โครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศที่มีจำนวนเหตุการณ์ ๑๓๕ เหตุการณ์ และหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่มีจำนวนเหตุการณ์สูงถึง ๖๗ เหตุการณ์ นอกจากนี้รายงานดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องรับมือเพิ่มขึ้นอีกด้วย

จากรายงานการศึกษาข้างต้น จึงเห็นได้ว่าหน่วยงานของรัฐยังมีความสามารถในการรับมือหรือป้องกันการโจมตีจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถด้านเทคโนโลยีของหน่วยงานของรัฐหลาย ๆ ส่วนยังคงไม่มีความพร้อมรับมือกับเรื่องดังกล่าวซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปกป้องรักษาข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการจัดเก็บอยู่ด้วย ดังนั้น

^๕Kshetri, N. and Voas, J. “A Cybersecurity Roadmap for the GDPR Era. IEEE Security & Privacy”. 17(6), 2019. P. 58-67

^๖Kokolakis, S. and Tsalis, N. “Cybersecurity challenges for GDPR implementation”. Computer Law & Security Review, 34(2), 2018. P.308-325.

^๗คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ. “จับตา! ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ภายหลัง กมข. เผยสถิติ “หน่วยงานด้านการศึกษา – สาธารณสุข”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/66422?fbclid=IwAR0JY56s1Slj_ouf_FFCC5rDBT7Ggp0AZZPTUFoUIA8sgh076CwMallk2QiM.

กรณีดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่หลายประเทศให้ความสำคัญและยังคงเป็นปัญหาที่พบเป็นการทั่วไปในหน่วยงานของรัฐทั่วโลก และรายงาน Bloomberg Law ยังชี้ให้เห็นอีกว่า การดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดนั้นยังเป็นสิ่งที่ถือเป็นเรื่องท้าทายและหน่วยงานต่าง ๆ ยังคงมองว่าเป็นปัญหาสำคัญอยู่ เนื่องจากความซับซ้อนของขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่จำต้องใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีระดับสูง^๘

๒.๒ ภาระงานของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูล

ประเด็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่หลายประเทศประสบเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ เรื่องของภาระงานที่เพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูล(Data Protection Officer) โดยที่มาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตน และกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้มีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ประสานงานและให้ความร่วมมือกับสำนักงานในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนล่วงรู้หรือได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งเมื่อปรากฏว่าในปัจจุบันข้อมูลต่าง ๆ ที่ถูกจัดเก็บมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ภาระงานในส่วนนี้ก็เพิ่มมากขึ้น^๙ตามไปด้วย

ตัวอย่างเช่น ในสหราชอาณาจักรได้มีการสำรวจเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลของหน่วยงานกลางของรัฐ^{๑๐} ทั้งที่ทำงานกับทางรัฐสภา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง ฯลฯ พบว่า เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลกว่าร้อยละ ๗๐ มีภาระงานเพิ่มมากขึ้นอย่าง เป็นนัยสำคัญ หากแต่ร้อยละ ๔๐ กลับไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และมากกว่าไปนั้นร้อยละ ๓๓ ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลพบว่าการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

^๘Bloomberg Law. “GDPR Compliance 2021 Report”. (online). Available : <https://aboutblaw.com/YCU>.

^๙Custers, B. H. M. “The General Data Protection Regulation: Changes and implications for personal data processing and the role of the Data Protection Officer”. *Computer Law & Security Review*, 33(2), 2017., P.179-194.

^{๑๐}Alex Scropton. “Government DPOs challenged by volume of GDPR work”. (online). Available : <https://www.computerweekly.com/news/252488690/Government-DPOs-challenged-by-volume-of-GDPR-work>, 2020

ที่ภาครัฐจัดเก็บนั้นยังต้องใช้การทำงานโดยมนุษย์เป็นหลักผ่านโปรแกรมพื้นฐานที่ไม่ได้อำนวยความสะดวกในการทำงานให้ง่ายขึ้นเลย อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าทีที่กว่าร้อยละ ๘๓ มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ผู้บริหารหน่วยงานและผู้บังคับบัญชาได้ให้การสนับสนุนและความสำคัญในการทำงานของพวกเขาเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ปัญหาในเรื่องของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลกับภาระงานที่ไม่สอดคล้องหรือมีจำนวนมากนั้น จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ประสบเป็นการทั่วไปในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตามในส่วนประเทศไทยนั้น การที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่งมีผลบังคับใช้ ทำให้อาจจะยังไม่ปรากฏกรณีหรือปัญหาที่ส่งผลให้ภาระงานของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้นนัก แต่ก็ไม่ควรที่จะมองข้ามปัญหาดังกล่าวเนื่องจากเป็นปัญหาที่หลายประเทศทั่วโลกได้ประสบมา

สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์ทัศนคติและการรับรู้ของหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แนวปฏิบัติและวิธีการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในวงกว้างตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลางไปจนถึงหน่วยงานระดับท้องถิ่น โดยระดับนโยบายส่วนกลางได้ส่งผ่านแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้หลักการของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังจะเห็นได้จากประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ แม้ว่าแต่ละหน่วยงานอาจจะกำหนดสาระสำคัญหรือรายละเอียดในทางรูปแบบที่แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่ก็พบว่ามีขอบเขตเนื้อหาและสาระสำคัญที่ค่อนข้างครอบคลุมการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว รวมทั้งสภาพปัญหาที่หน่วยงานของรัฐประสบนั้นโดยหลักของปัญหาจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับขอบเขตของการใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ กับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหากหน่วยงานของรัฐมีข้อสงสัยหรือข้อขัดข้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประการใดก็สามารถขอความชัดเจนโดยขอหารือไปยังคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ โดยมีคณะกรรมการเฉพาะกิจตอบข้อหารือและให้คำแนะนำหน่วยงานของรัฐเพื่อรองรับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ ในส่วนของรัฐบาลเองก็พยายามที่จะแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามภารกิจและหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในเรื่องต่าง ๆ โดยการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อยกเว้นไม่ให้นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ไปใช้บังคับกับกรณีใด

บทที่ ๔

แนวทางที่เหมาะสมของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางที่เหมาะสมของหน่วยงานของรัฐ
ในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งได้เป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ของหน่วยงานของรัฐ

๒. แนวทางการจัดเก็บ รวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของ
หน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีธรรมาภิบาล

๓. สรุป

โดยผู้วิจัยขอเสนอตามหัวข้อข้างต้น ดังนี้

การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ

จากการศึกษาในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ ที่ผ่านมามองเห็นได้ว่าประเทศไทยมีกฎหมาย กฏ
ระเบียบ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการใด ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเฉพาะที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่และ
อำนาจดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่กำหนดให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลประวัติราษฎร พระราชบัญญัติ
สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่กำหนดให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพของบุคคล
พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่กำหนดให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการ
คุ้มครองข้อมูลเครดิต หรือกฎหมายกลางที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการ
เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
ที่กำหนดให้ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ และอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับ ข้อมูลข่าวสาร
ส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองและควบคุมดูแลโดยภาครัฐ และภายหลังจากที่พระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีฐานะเป็นกฎหมาย
กลางที่กำหนดกลไกการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งที่ดำเนินการโดยหน่วยงาน
ของรัฐและเอกชน โดยในส่วนของดำเนินการของหน่วยงานของรัฐนั้น จากการศึกษาพบว่า
หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักและรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ และกฎหมายว่าด้วย
การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังจะเห็นได้จากการประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครอง
ข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐนั้นมีแนวทางในการบริหาร
จัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และยังเป็นการแจ้งให้
ประชาชนทราบเกี่ยวกับรายละเอียดในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า ในส่วนของการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งปัญหาที่เกี่ยวกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง และปัญหาที่ไม่เกี่ยวกับความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงก็ตาม ซึ่งอาจนำมาวิเคราะห์เป็นประเด็นย่อยได้ดังนี้

๑. ประเด็นความซับซ้อนและขั้นตอนในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยที่มีองค์ประกอบหรือโครงสร้างอันเป็นการกำหนดหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการต่าง ๆ ตามกลไกที่กฎหมายดังกล่าวกำหนด ซึ่งในบางกลไกก็เป็นเรื่องที่มีอุปสรรคในการปฏิบัติตาม ยกตัวอย่างเช่น กลไกในเรื่องการขอความยินยอมของเจ้าของข้อมูลในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลนั้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล และมีหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีวิธีการคุ้มครองปกป้องข้อมูลดังกล่าว ตลอดจนการที่จะต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้น จำเป็นที่หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการตามกลไกที่กฎหมายกำหนดให้ครบถ้วน หากหน่วยงานของรัฐไม่มีการเตรียมการหรือมีความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่และเทคโนโลยีก็อาจจะมีอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการได้ เพราะข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐครอบครองนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่มีจำนวนข้อมูลมหาศาล

๒. ประเด็นความตระหนักรู้และความเข้าใจของหน่วยงานของรัฐยังคงมีจำกัด แม้ว่าหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานจะตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม แต่ประเด็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐครอบครองอยู่นั้นก็เป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจากอาจส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกลไกของกฎหมายดังกล่าว ทั้งที่เป็นการจงใจและไม่จงใจก็ตาม ดังเช่นในหลาย ๆ กรณีที่ผ่านมาได้เกิดการโจมตีทางไซเบอร์หรือการแฮก (hack) ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓ โรงพยาบาลสระบุรีถูกโจมตีด้วยไวรัสเรียกค่าไถ่ (Ransomware) ส่งผลต่อระบบคอมพิวเตอร์ของโรงพยาบาลขัดข้องไม่สามารถใช้งานระบบต่าง ๆ ของโรงพยาบาลได้^๑ ซึ่งแฮกเกอร์เรียกค่าไถ่กว่า ๒๐๐,๐๐๐ บิทคอยน์ หากคำนวณจากอัตราแลกเปลี่ยนในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นมูลค่ากว่า ๖๓,๐๐๐ ล้านบาท หรือเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๔ เว็บไซต์ Raidforums.com ได้แฮกและโพสต์ขายข้อมูลของคนไข้ของกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย ข้อมูลผู้ป่วย – ที่อยู่ – โทรศัพท์ – รหัสประจำตัว – เลขหมายโทรศัพท์มือถือ – วันเดือนปีเกิด – ชื่อบิดา – ชื่อโรงพยาบาล – ข้อมูลแพทย์ทั้งหมด – ชื่อโรงพยาบาล – และรหัสผ่านทั่วไปของระบบโรงพยาบาลและข้อมูลที่น่าสนใจทั่วไป^๒ หรือในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ที่ผ่านมา แฮกเกอร์ 9near Hactivist ได้ประกาศขายข้อมูลของประชาชนชาวไทยกว่า ๕๕ ล้านคนที่ได้มาจากการแฮกคลังข้อมูลหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

^๑ThaiPbs. “ย้อนคดีโรงพยาบาล-สำนักงานปลัดเคยถูก “แฮกข้อมูล” มาแล้ว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/307681> เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๖., ๒๕๖๖

^๒TODAY | Writer. “ว่อนเน็ตอีก ข้อมูลส่วนบุคคลหลุดขายตลาดมืดกว่า ๓๐ ล้านรายการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://workpointtoday.com/hacker-5/,๒๕๖๔>

๓. ประเด็นเกี่ยวกับงบประมาณที่ไม่เพียงพอและศักยภาพของหน่วยงานของรัฐ โดยปัญหาเรื่องงบประมาณถือเป็นหนึ่งในปัญหาทั่วไปที่หน่วยงานของรัฐในประเทศไทยมักจะหยิบยกขึ้นอ้างถึงสาเหตุของความล้มเหลวในการดำเนินการหรือปฏิบัติตามกฎหมาย เนื่องจากหน่วยงานของรัฐต้องบริหารจัดการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อดำเนินการตามภารกิจประจำ และต้องจัดสรรงบประมาณบางส่วนที่ได้รับเพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ปัญหาเรื่องงบประมาณแล้วปัญหาเกี่ยวกับศักยภาพของหน่วยงานของรัฐซึ่งรวมถึงการขาดแคลนบุคลากรที่มีศักยภาพและมีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองคำขอของเจ้าของข้อมูลและการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกฎหมาย ไม่ว่าในขั้นตอนขอความยินยอมหรือขั้นตอนการขอข้อมูลหรือเปิดเผยข้อมูลก็ตาม

๔. ประเด็นเกี่ยวกับระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่ไม่ทันสมัย หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานยังคงมีการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ภายใต้ระบบและระเบียบแบบแผนเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติมา จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมากนัก รวมทั้งระบบการทำงานราชการที่ยังคงอิงกับการบริหารจัดการโดยบุคคลเป็นหลัก ย่อมมีความเสี่ยงที่อาจจะทำให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปจนถึงการถูกโจมตีระบบความปลอดภัยและการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

๕. ประเด็นเกี่ยวกับความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ในการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานต้องแลกเปลี่ยนและขอความร่วมมือด้านข้อมูลระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ นั้น ในปัจจุบันประเทศไทยเองยังไม่ได้มีช่องทางหรือกลไกในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐที่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะในเรื่องของการขอความยินยอม หรือการใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น (data minimization) หรือการใช้ข้อมูลภายใต้เงื่อนไขตามที่เจ้าของข้อมูลกำหนดไว้

๖. ประเด็นการหาสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่หน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานจะต้องเข้าใจและสามารถขีดเส้นแบ่งระหว่างการปกป้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน กับการปฏิบัติภารกิจตามปกติของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐโดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องการได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ประมวลผล ซึ่งหากจะดำเนินการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานที่อาจจะต้องใช้ระยะเวลามากขึ้น หรือมีการสร้างภาระให้แก่เจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้น

๗. ประเด็นการใช้บริการจากบุคคลภายนอก (third-party service providers) หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานได้ใช้บริการจากบริษัทเอกชนหรือบุคคลภายนอกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดเก็บ การประมวลผลข้อมูล ตลอดจนการนำข้อมูลไปใช้ โดยบริการหลายประเภทที่พบเห็นได้บ่อย ได้แก่ บริการคลาวด์ (cloud storage) บริการระบบสารสนเทศ (IT system) ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐไม่มีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง หรือไม่มีความคุ้มค่าในการจัดทำบริการด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องใช้บริการจากบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ให้บริการ ซึ่งการที่จะเข้าไปกำกับดูแลหรือควบคุมการดำเนินการของบุคคลที่สามให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องแน่ใจว่าข้อมูลถูกจัดเก็บและมีการดำเนินการอย่างถูกต้องและปลอดภัยด้วย

๘. ประเด็นการฝึกอบรมและการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งในประเด็นนี้จำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และประเด็นนี้เป็นเรื่องที่มีความท้าทาย เนื่องจากการจัดให้มีการฝึกอบรมและสร้างความตระหนักรู้อย่างต่อเนื่องให้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐนั้นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เช่น นโยบายของภาครัฐ งบประมาณ กรอบระยะเวลาดำเนินการ เป็นต้น

๙. ประเด็นการตอบสนองต่อภัยคุกคามต่อข้อมูลและการบริหารจัดการเหตุคุกคามที่เกิดขึ้นในประเด็นนี้หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องกำหนดขั้นตอนและมีวิธีการรับมือและแผนเผชิญเหตุที่เหมาะสม รวดเร็วและทันท่วงที สำหรับการรับมือกับภัยคุกคามต่อข้อมูล ซึ่งปัจจุบันแทบจะยังไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงานใดที่มีแผนรับมืออย่างเป็นระบบ แต่เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่อกรณีภัยคุกคามที่เกิดขึ้นเท่านั้น เมื่อเกิดเหตุขึ้นแล้ว หน่วยงานของรัฐจึงไม่มีแผนรับมืออย่างทันท่วงทีส่งผลให้เกิดการส่งต่อหรือนำข้อมูลส่วนบุคคลออกไปจากการครอบครองเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเมื่อเกิดเหตุขึ้นจึงไม่สามารถรับมือหรือจัดการเพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างเพียงพอ

๑๐. ประเด็นการติดตามการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเด็นนี้ แม้ว่าคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่และอำนาจรับผิดชอบในการดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเองก็อาจจะไม่มีบุคลากรหรืองบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินการในการติดตามการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวทั้งหมด ดังนั้น หน่วยงานของรัฐเองซึ่งมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อาจจำเป็นที่จะต้องมีแนวทางและวิธีการในการติดตามและบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายที่สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้ด้วย

แนวทางการจัดเก็บ รวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีธรรมาภิบาล

โดยที่ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลข้างต้น พบว่าประเด็นปัญหาที่สำคัญเกิดจากการที่หน่วยงานของรัฐยังไม่มีกระบวนการในการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาคือ การนำหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเข้ามาแก้ไข ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วย ความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน รวมทั้งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูล ภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อเป็นหลักการและแนวทางในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบ

การจัดการข้อมูลตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐทุกขั้นตอน เพื่อให้การได้มาและการนำข้อมูลของหน่วยงานของรัฐไปใช้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน รักษาความเป็นส่วนบุคคล และสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน และบูรณาการระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมั่นคงปลอดภัย ซึ่งธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐจะเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐนำไปปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐประกอบด้วยหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. หลักความโปร่งใส กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐควรจะต้องมีความโปร่งใสในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน มีการแจกแจงรายละเอียดที่สามารถเข้าถึงได้ให้แก่ประชาชนถึงประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บ วัตถุประสงค์ในการนำข้อมูลไปใช้ สิทธิและทางเลือกของประชาชนในการจัดการกับข้อมูลดังกล่าว

๒. หลักการใช้ข้อมูลให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น (data minimization) หลักการดังกล่าวควรจะต้องมีการตอกย้ำให้เป็นอีกหนึ่งหมวดหมู่สำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของภาครัฐอย่างมีธรรมาภิบาล เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐเองควรจะมีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนให้น้อยที่สุดและควรจะต้องมีการลดการจัดเก็บข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อนสูงลงด้วย ข้อมูลที่ควรจะมีเก็บนั้นควรมีเพียงแต่เท่าที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น และไม่ควรมีเก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้มาไว้นานจนเกินไป อีกทั้งเมื่อมีการดำเนินการเสร็จสิ้นก็ควรจะต้องมีการลบหรือทำลายข้อมูลเหล่านั้นทิ้ง

๓. หลักความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ หน่วยงานของรัฐควรจะต้องนำเทคนิคและวิธีการ ตลอดจนมาตรการจัดการที่มีประสิทธิภาพที่ใช้บังคับกับข้อมูลที่ได้มีการจัดเก็บเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยในข้อมูลของประชาชน รวมถึงป้องกันการเข้าถึงที่ไม่ได้รับอนุญาตเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลโดยปราศจากความยินยอมด้วย

๔. หลักความรับผิดชอบ (accountability) หลักการดังกล่าวประสงค์ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความรับผิดชอบและพร้อมรับผิดชอบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่และผู้บริหารของหน่วยงานของรัฐนั้นได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการดูแลและปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐครอบครองอยู่ และในทางปฏิบัติสมควรจะกำหนดให้มีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบเฉพาะ ซึ่งอาจจะเป็นผู้ดูแลข้อมูล (DPO) ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่นก็ได้ เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคล และใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อตอบโต้กับภัยคุกคามหรือปัญหาต่าง ๆ ได้

๕. หลักการจำกัดวัตถุประสงค์ หลักการดังกล่าวมุ่งประสงค์ให้หน่วยงานของรัฐจะมีการใช้หรือประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้แต่เฉพาะภายใต้วัตถุประสงค์ตามที่ได้มีการเก็บมาเท่านั้น เว้นแต่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ และไม่ควรมีใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์อื่นเว้นแต่จะได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากเจ้าของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง การดำเนินการในรูปแบบที่ขอความยินยอมเพียงครั้งเดียวเมื่อมีการเก็บข้อมูลและนำข้อมูลนั้นไปใช้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

๖. หลักการเปิดเผยและแลกเปลี่ยนข้อมูล หลักการดังกล่าวประสงคิให้หน่วยงานของรัฐใช้ความระมัดระวังและดำเนินการด้วยความรอบคอบ และต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจดำเนินการเช่นนั้นไว้เท่านั้น เพราะการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับบุคคลที่สามหรือกับหน่วยงานของรัฐอื่น รวมถึงภายในหน่วยงานของรัฐนั้น สมควรจะต้องมีมาตรการ (safeguard) ที่จะนำมาใช้ปกป้องความเป็นส่วนตัว (privacy) และความลับของประชาชนด้วยในทุกกรณี

๗. หลักการเคารพสิทธิส่วนบุคคล หลักการดังกล่าวมุ่งประสงคิให้หน่วยงานของรัฐให้ความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคลของปัจเจกชนทุกคน โดยเฉพาะในข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลนั้น อีกทั้งบุคคลที่ให้ข้อมูลส่วนบุคคลควรจะมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง (rights to access) และสามารถแก้ไข ปรับปรุง หรือทำให้เป็นปัจจุบันซึ่งข้อมูล ตลอดจนสามารถลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่หน่วยงานของรัฐครอบครองอยู่นั้นได้ นอกจากนี้บุคคลควรจะมีสิทธิถอนการให้ความยินยอมหรือคัดค้านการนำข้อมูลส่วนบุคคลของตนไปใช้ได้ภายใต้ขอบเขตตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

นอกจากการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐข้างต้นแล้ว หน่วยงานของรัฐสมควรพิจารณาแนวทางในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยคำนึงถึงแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความเป็นกฎหมายกลางของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และขอบเขตการใช้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

คำว่า “กฎหมายกลาง” หากเป็นคำภาษาพูดในทางกฎหมายเรียกว่า “กฎหมายทั่วไป”^๓ ซึ่งหมายความว่า หากมีกฎหมายเฉพาะกล่าวคือกฎหมายที่บัญญัติหน้าที่และอำนาจในเรื่องนั้นไว้แล้ว หน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการใช้บังคับกฎหมายก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้น แต่ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ หรือมีกฎหมายเฉพาะแต่หลักเกณฑ์ของกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ไม่ครอบคลุมหรือต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย ซึ่งในกรณีของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มีสถานะเป็นกฎหมายกลางตามกรณีข้างต้น เนื่องจากมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ บัญญัติให้ในกรณีที่มีกฎหมายว่าด้วยการใดบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดไว้โดยเฉพาะก่อนหรือไม่ หากมีแล้วก็ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ด้วย

(๑) บทบัญญัติเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง

(๒) บทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องเรียน บทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องเรียน และในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามกฎหมายดังกล่าวออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่ไม่เพียงพอเท่ากับอำนาจของ

^๓ คำสั่งทางปกครองตามกฎหมายกลาง” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.multi.dopa.go.th/liab>news>dowloadand.pdf,๒๕๖๖>.

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัตินี้และเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวร้องขอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้เสียหายยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ แล้วแต่กรณี

นอกจากสถานะความเป็นกฎหมายกลางของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้างต้นแล้ว มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันได้กำหนดขอบเขตการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวว่าไม่ใช่บังคับแก่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลนั้นเท่านั้น

(๒) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

(๓) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้ เฉพาะเพื่อกิจการสื่อสารมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี

(๕) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(๖) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจกรรมใด หรือหน่วยงานใดทำนองเดียวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวข้างต้น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยในปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดลักษณะกิจการ หรือหน่วยงานที่ยกเว้นมิให้นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มาใช้บังคับ พ.ศ. ตามที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอ ซึ่งร่างพระราชกฤษฎีกามีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หมวด ๓ สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หมวด ๕ การร้องเรียน หมวด ๖ ความรับผิดทางแพ่ง และหมวด ๗ บทกำหนดโทษ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ มาใช้บังคับกับการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ การจัดเก็บภาษีของหน่วยงานรัฐ การดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ การดำเนินการของหน่วยงานศาล อัยการ และผู้บังคับใช้กฎหมาย ในขณะที่ร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงต้องพิจารณา สถานะความเป็นกฎหมายกลาง ขอบเขตการใช้บังคับ และข้อยกเว้นการใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ประกอบกันด้วย

๒. การขอความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
 การขอความยินยอมอาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หากพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่พระราชบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นให้กระทำได้ ประกอบกับมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน มีสาระสำคัญว่า ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับยกเว้นหรือไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๖ ดังนั้น จากบทบัญญัติดังกล่าวอาจขยายความเข้าใจได้ว่าการดำเนินการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ หากมีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ หรือมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ แลกเปลี่ยน หรือนำไปเปิดเผย ไม่ว่าจะวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ก็จำเป็นต้องได้รับคำยินยอม (Consent) จากเจ้าของข้อมูลนั้นก่อนด้วย อย่างไรก็ดี บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือกฎหมายอื่นให้กระทำได้ ซึ่งมีข้อพิจารณาได้ดังนี้

(๑) ข้อยกเว้นที่ไม่จำเป็นต้องขอความยินยอม สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปตามมาตรา ๒๔ ซึ่งได้แก่

๑) จัดทำเอกสารประวัติศาสตร์ หรือจดหมายเหตุเพื่อประโยชน์สาธารณะ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยหรือการทำสถิติ

๒) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล

๓) จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามสัญญากับเจ้าของข้อมูล เช่น การซื้อขายของออนไลน์ ต้องใช้ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล

๔) จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ และการปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐ

๕) จำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือของบุคคลอื่น

๖) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ส่งข้อมูลพนักงานให้กรมสรรพากรเรื่องภาษี เป็นต้น

(๒) ข้อยกเว้นที่ไม่จำเป็นต้องขอคำยินยอม (Consent) สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว (Sensitive Personal Data) ตามมาตรา ๒๖ ซึ่งได้แก่

๑) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล

๒) การดำเนินกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคม องค์กรไม่แสวงหากำไร เช่น เรื่องศาสนาหรือความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งจำเป็นต้องเปิดเผยให้ทราบก่อนเข้าองค์กรนั้น ๆ เป็นต้น

๓) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น บุคคลสาธารณะที่มีข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะอยู่แล้วในความยินยอมของเจ้าของข้อมูล

๔) เป็นการจำเป็นเพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย เช่น เก็บลายนิ้วมือของผู้ที่บุกรุกเพื่อนำไปใช้ในชั้นศาล เป็นต้น

๕) เป็นการจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับ

๕.๑) เวชศาสตร์ป้องกันหรืออาชีวเวชศาสตร์ เช่น การเก็บข้อมูลสุขภาพของพนักงานซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Personal Data) องค์กรมักใช้ข้อนี้ในการอ้างสิทธิที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลนี้ไว้ เป็นต้น

๕.๒) ประโยชน์ด้านสาธารณสุข การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม หรือหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

๕.๓) การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สถิติ หรือประโยชน์สาธารณะอื่น

๕.๔) ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ

อย่างไรก็ตาม นอกจากข้อยกเว้นที่ต้องขอความยินยอมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่ตนมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการด้วยว่า กฎหมายดังกล่าวกำหนดข้อยกเว้นในการขอความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหวดังเช่นที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วยหรือไม่

(๓) ในกรณีของการจัดเก็บหรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่น ทหาร ตำรวจ ซึ่งโดยหลักการแล้วการปฏิบัติราชการของหน่วยงานด้านความมั่นคงก็จะได้รับขยกเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางประการอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม โดยที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีสถานะเป็นกฎหมายกลางที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และหน่วยงานด้านความมั่นคงย่อมมีภารกิจที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงที่ได้รับการยกเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ภารกิจเกี่ยวกับงานสารบรรณ ภารกิจด้านการรักษาพยาบาล จึงส่งผลให้หน่วยงานด้านความมั่นคงต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่น และอาจถือได้ว่าหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวต้องดำเนินการภายในขอบเขตที่เหมาะสม และใช้วิธีการที่สอดคล้องกฎหมายและเป็นธรรม โดยในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลจะทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของหน่วยงานด้านความมั่นคงเท่านั้น และการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ย่อมจะต้องดำเนินการโดยขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดแจ้งก่อนเช่นกัน เว้นแต่การดำเนินการจะเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบัญญัติไว้

๓. การจัดกลุ่มของข้อมูลโดยหน่วยงานของรัฐเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามหน้าที่และอำนาจตามบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่มีในส่วนข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ในเบื้องต้นจำเป็นต้องแยกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นก่อนโดยการจัดกลุ่มของข้อมูลว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทใด โดยหากยึดถือตามบทนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บัญญัติว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถ

ระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวเป็น “ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป” ซึ่งก็คือข้อมูลที่สามารถระบุถึงตัวบุคคลนั้นได้ เช่น ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น เลขประจำตัวประชาชน เลขหนังสือเดินทาง เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ที่อยู่ เลขหมายโทรศัพท์ วันเกิด น้ำหนัก ส่วนสูง ข้อมูลทางการศึกษา และนอกจากข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปแล้ว พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้บัญญัติให้ข้อมูลส่วนบุคคลอีกประเภทหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว” ซึ่งได้แก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเรื่องส่วนตัวโดยแท้ของบุคคลนั้น ซึ่งมีความละเอียดอ่อนและอาจถูกนำไปใช้ในการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมได้ อันได้แก่ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกันตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกาศกำหนด ดังนั้น การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐจึงจำเป็นต้องจัดกลุ่มของข้อมูลให้ถูกต้องเพื่อประโยชน์ในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยนและเปิดเผยข้อมูลเหล่านั้น

สรุป

โดยสรุป เมื่อพิจารณาถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐจะเห็นได้ว่าการที่จะทำให้การดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลนั้น ลำพังเพียงแค่การบังคับใช้กฎหมายโดยหน่วยงานของรัฐคงไม่เพียงพอ หากแต่จำเป็นต้องมีหลักการหรือวิธีการที่จะทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยหลักการหนึ่งที่สามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ซึ่งเป็นการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐทุกขั้นตอน เพื่อให้การได้มาและการนำข้อมูลของหน่วยงานของรัฐไปใช้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน รักษาความเป็นส่วนตัว และสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน และบูรณาการระหว่างกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงปลอดภัย ซึ่งหากหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการตามหลักการดังกล่าวแล้วก็จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ และความมั่นใจในการให้ความยินยอมนำข้อมูลไปใช้ของประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่างที่ให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล จึงจำเป็นที่หน่วยงานของรัฐจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลนั้นให้ชัดเจน และจะใช้ข้อมูลนั้นได้ก็แต่เฉพาะภายในขอบเขตตามที่ได้ให้ความยินยอมและภายใต้กรอบการดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในกรณีที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนเท่านั้น และเมื่อหน่วยงานของรัฐได้ข้อมูลไว้ในครอบครองแล้วก็สมควรที่จะได้ดำเนินการแยกประเภทของข้อมูลเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลนั้นภายใต้กรอบตามที่กฎหมายกำหนด

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า “ข้อมูล” (data) กลายเป็นหนึ่งในทรัพย์สินที่มีความสำคัญและมีมูลค่าในตัวเอง ข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและเอกชนมีอยู่เป็นจำนวนมากมหาศาล ดังนั้น การบริหารจัดการเกี่ยวกับข้อมูลไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องมีกระบวนการและแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมในการบริหารจัดการ แม้ว่าก่อนที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ จะมีผลใช้บังคับ ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ใช้บังคับและมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ตามแต่กฎหมายดังกล่าวก็มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความโปร่งใสในการให้ข้อมูลกับประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งถือเป็นหลักธรรมาภิบาลที่ดีด้านข้อมูล และเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายดังกล่าวรองรับ รวมทั้งกฎหมายดังกล่าวก็ยังได้กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้ในราชการไว้อีกด้วย เพราะฉะนั้นการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ในฐานะที่กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงเป็นส่วนที่เสริมและให้การคุ้มครองเพิ่มเติมขึ้นจากพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ซึ่งหน่วยงานของรัฐก็จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตาม รวมทั้งหน่วยงานของรัฐก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของตน ซึ่งการดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะดังกล่าวเป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเป็นการดำเนินการในการใช้อำนาจรัฐตามที่และอำนาจที่กฎหมายบัญญัติ ก็ย่อมได้รับการยกเว้นในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการดังกล่าว

เมื่อได้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ก็พบว่าหน่วยงานของรัฐได้รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่อยู่ในความครอบครอง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายและแนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาได้พบปัญหาที่สำคัญของการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลกล่าวคือ การให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ และการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ที่ยังมีการดำเนินการที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้น

ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปจากการศึกษาและวิจัยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาแบ่งได้ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในส่วนของข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ผู้วิจัยเห็นว่า โดยที่การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาระบบราชการ 4.0 และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ แผนชาติ นโยบายต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ และภายใต้กรอบการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงสมควรที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะได้กำหนดนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยตนเองตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐมีการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ เกิดความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน และรักษาความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลได้ โดยการกำหนดให้มีการจำแนกข้อมูลและแบ่งระดับของข้อมูลว่าข้อมูลประเภทใดที่สามารถเปิดเผยได้และแบ่งระดับการเข้าถึงข้อมูล เช่น การเปิดเผยเฉพาะภายในหน่วยงานหรือสามารถเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ และสามารถนำไปเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันได้ เช่น ข้อมูลสถิติต่าง ๆ ทั้งนี้ การเปิดเผยและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ สมควรที่จะต้องพิจารณากรอบข้อยกเว้นของกฎหมายเฉพาะที่หน่วยงานของตนมีหน้าที่และอำนาจรับผิดชอบด้วยว่าสามารถกระทำได้เพียงใด

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ในส่วนของข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ การให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการดังกล่าว ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ

การให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จัดได้ว่าเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะขาดมิได้เลยในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ และหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การแจ้งวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการให้ความยินยอมและแจ้งวัตถุประสงค์ต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนอกจากจะต้องทำตามแบบหรือข้อความที่อ่านแล้วเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย และไม่เป็นการหลอกลวง รวมทั้งการกำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถอนความยินยอมเมื่อใดก็ได้ การดำเนินการดังกล่าวของหน่วยงานของรัฐ นอกจากจะบันทึกเป็นหนังสือซึ่งเป็นวิธีการทำด้วยมือแล้ว หน่วยงานของรัฐสมควรที่จะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการขอความยินยอมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองให้ถูกต้องตาม

กฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ก็โดยการนำเทคโนโลยีที่เรียกว่า “API” (Application Programming Interface) ซึ่งหมายถึง ชุดของคำสั่งหรือฟังก์ชันในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใด ๆ ซึ่งได้เตรียมไว้โดยมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์จำเพาะ และได้เปิดเป็นช่องทางให้นักพัฒนาสามารถพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่นมาเรียกใช้งาน เพื่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือมีปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างกัน^๑ ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐและประชาชน

๒.๒ การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ

เนื่องจากสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะขอเข้าถึงข้อมูลและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐจึงจำเป็นต้องจัดทำระบบการยื่นคำขอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นสามารถดำเนินการยื่นคำขอได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เช่น ให้ติดต่อทางอีเมล เว็บไซต์ โทรศัพท์ หรือผ่านการออกแบบฟอร์มคำขอในแอปพลิเคชันของหน่วยงานของรัฐนั้น

๒.๓ การแก้ไขกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีมาตรฐานและเป็นไปในแนวทางเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสมควรที่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเฉพาะดังกล่าวจะได้มีการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบของตนว่ามีเนื้อหาในเรื่องใดที่ยังไม่สอดคล้องหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือหน่วยงานของรัฐนั้นเห็นว่าการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเฉพาะดังกล่าวยังมีอุปสรรคหรือยังมีความไม่ปลอดภัยกับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ก็สมควรที่หน่วยงานของรัฐนั้นจะได้ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้มีการยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในความรับผิดชอบของตนต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการวิจัยครั้งต่อไป เกี่ยวกับการเตรียมการของหน่วยงานของรัฐเพื่อรับมือต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในภายหน้าดังนี้

๓.๑ การเตรียมการเพื่อรองรับต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Technological Advancement) อย่างก้าวกระโดดในปัจจุบัน เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูล big data

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย. “แนวปฏิบัติการใช้เทคโนโลยี Application Programming Interface (API) ในการให้บริการทางการเงิน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.bot.or.th/Thai/Segmentation/Public/PublicHearing/Document/API%20_%20PublicHearing.Pdf, ๒๕๖๕ หน้า ๕-๗.

เทคโนโลยี IoT ซึ่งเป็นความท้าทายต่อหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น หน่วยงานของรัฐสมควรให้ความสำคัญและติดตามประเด็นทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำมา กำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงานและกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้สามารถรับมือต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ การโอนถ่ายข้อมูลข้ามพรมแดน (Cross-Border Transfer) แม้ว่าตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะได้จำกัดและกำหนดขอบเขตของการโอนถ่าย แลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลข้ามพรมแดนไว้ในระดับหนึ่ง แต่ประเด็นของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ใช่ประเด็นที่ทุกประเทศได้มีการออกกฎหมายให้มีมาตรฐานในระดับเดียวกันขึ้นเพื่อใช้ บังคับ ดังนั้น ความท้าทายในการจัดการหรือกำกับดูแลการโอนถ่ายข้อมูลส่วนบุคคลข้ามพรมแดน จึง จำเป็นที่หน่วยงานของรัฐสมควรที่จะพิจารณาและคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวเพื่อกำหนดมาตรการ ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมต่อไป

๓.๓ การพัฒนาการของการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลรูปแบบใหม่ ๆ (Evolving Data breach) เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ไม่หยุดนิ่งซึ่งนำมาซึ่งประโยชน์และในขณะเดียวกัน ย่อมมีอันตรายต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน หน่วยงานของรัฐจึงควรพิจารณาที่จะ ป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการรับมือต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์รูปแบบใหม่ ๆ ภายใต้กรอบ การดำเนินการของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณาธิป ทองรวีวงศ์. คำอธิบายหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ : บริษัท วรรณธิดา จำกัด, ๒๕๖๔.

ธนาชัย สุนทรอนันตชัย ปกรณ์ ปาลวงษ์พานิช และกษมา สุขนิวัฒน์ชัย. มาตรการทางกฎหมายในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของรัฐและการคุ้มครองปกป้องผู้ให้ข้อมูล กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๔.

สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายวิชากฎหมายทั่วไป : หลักทั่วไป / ความรู้กฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๒๙, กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, ๒๕๖๕.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ชินอารี มาลีศรีประเสริฐ. “การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๑๔ ตอนที่ ๔๖ ก, ๑๐ กันยายน ๒๕๔๐, หน้า ๑

“พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒, หน้า ๑

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๓๔”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๖, ๙ ธันวาคม ๒๕๓๔, หน้า ๑

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐, หน้า ๑

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐, หน้า ๑

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐, หน้า ๑-๖.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“ข้อมูลล่าสุดสถิติใช้ดิจิทัลในไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/9895522>, ๒๕๖๕

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. “แนวปฏิบัติสำหรับผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล กรณีศึกษาจากข้อหาหรือเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [http://www.mdes.go.th/uploads/tinyMCE/source/สคส/แนวปฏิบัติ%20pdpa \(1\).pdf](http://www.mdes.go.th/uploads/tinyMCE/source/สคส/แนวปฏิบัติ%20pdpa%20(1).pdf), ๒๕๖๕

“คำสั่งทางปกครองตามกฎหมายกลาง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://www.multi.dopa.go.th>liab>news>dowloand.pdf](https://www.multi.dopa.go.th/liab>news>dowloand.pdf), ๒๕๖๖

“จับตา! ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ภายหลัง กมช. เผยสถิติ “หน่วยงานด้านการศึกษา – สาธารณสุข” ถูกโจมตีทางไซเบอร์สูงสุด แนะหน่วยงานรัฐตรวจสอบระบบสม่ำเสมอ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/66422?fbclid=IwAR0JY56s1Slj_ouf_FCC5rDBT7GGp0AZZPTUFoUIA8sgh076CwMallk2QiM, ๒๕๖๕

ธนาคารแห่งประเทศไทย. “แนวปฏิบัติการใช้เทคโนโลยี Application Programming Interface (API) ในการให้บริการทางการเงิน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.bot.or.th/Thai/Segmentation/Public/PublicHearing/Document/API%20_%20PublicHearing.Pdf, ๒๕๖๕

บรรเจิด สิงคนดี นันทวีร์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และนางสาวเรวดี ขวัญทองยิ้ม. “รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : library.nhrc.or.th/ulib/document/Fulltext/, ๒๕๕๘

“ย้อนคดีโรงพยาบาล-สำนักงานปลัดเคยถูก “แฮกข้อมูล” มาแล้ว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/307681>, ๒๕๕๗

“ว่อนเน็ตอีก ข้อมูลส่วนบุคคลหลุดขายตลาดมืดกว่า ๓๐ ล้านรายการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://workpointtoday.com/hacker-5/>, ๒๕๖๔

ภาษาต่างประเทศ

Books

J. Roy. “Polis” and “Oikos” in Classical Athens in Greece & Rome. Cambridge : Cambridge University Press, 1999).

Journals and Newspapers

- Custers, B. H. M. “The General Data Protection Regulation: Changes and implications for personal data processing and the role of the Data Protection Officer”. Computer Law & Security Review, 33(2), 2017.
- Kokolakis, S. and Tsalis, N. “Cybersecurity challenges for GDPR implementation”. Computer Law & Security Review, 34(2), 2018.
- Kshetri, N., & Voas, J. (2019). A Cybersecurity Roadmap for the GDPR Era. IEEE Security & Privacy, 17(6), 2019
- Samuel D. Warren and Louis D. Brandeis. “The Right to Privacy”, Harvard Law Review V. IV, No. 5, December 1890.

Electronic Data Base

- Alex Scroxton. “Government DPOs challenged by volume of GDPR work”. (online). Available : <https://www.computerweekly.com/news/252488690/Government-DPOs-challenged-by-volume-of-GDPR-work>, 2020
- Bloomberg Law. “GDPR Compliance 2021 Report”. (online). Available : <https://aboutblaw.com/YCU>
Custers, B. H. M.,2017
- Etymology Dictionary. “privacy (n.)”. (online). Available : <https://www.etymonline.com/word/privacy>, 2020
- Harvard University. “Privacy From All Points of View Assessing Stakeholder Perspectives on Federal Privacy Law in the United States”. (online). Available : <https://projects.iq.harvard.edu/privacyproject/overview-privacy-legislation.,2021>
- World Economic Forum. “Personal Data : The Emergence of a New Asset Class”.(Online). Available:https://www3.weforum.org/docs/WEF_ITTC_PersonalDataNewAsset_Report_2011.pdf,2011

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายธนวัฒน์ สังข์ทอง
วัน เดือน ปีเกิด	๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๑
การศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประวัติการทำงานโดยย่อ	กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กรรมการในคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น กรรมการในคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ กรรมการในคณะกรรมการกิจการไปรษณีย์ กรรมการในคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร กรรมการในคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรรมการในคณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) กรรมการในคณะกรรมการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการปิโตรเลียม
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล
ผู้วิจัย นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65
ตำแหน่ง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า “ข้อมูล” (data) เป็นหนึ่งในทรัพย์สินที่มีความสำคัญ และมีมูลค่าในตัวเอง และเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการและการทำธุรกรรมของทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งหลายหน่วยงานได้มีการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองของตน โดยข้อมูลบางอย่างเป็นข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจ้าของข้อมูลไม่ได้ให้ความยินยอมก่อนอันถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งในต่างประเทศให้ความสำคัญกับสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2559 (ค.ศ.2016) สหภาพยุโรปได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation: GDPR) ในปี พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) ในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) มลรัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกาได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภคแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Consumer Privacy Act of 2018 : CCPA) เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาคธุรกิจของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย สำหรับประเทศไทยเองได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักการอันเป็นการรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลไว้ และบัญญัติไว้ว่าการจะนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดนั้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ขึ้นใช้บังคับ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ใช้บังคับ การดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐนั้นดำเนินการตามกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์หรือกรอบการดำเนินการไว้หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. 2549 รวมทั้งกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่บัญญัติให้หน่วยงานภาครัฐมีอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวม ใช้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับการที่รัฐบาลได้ประกาศนโยบายพัฒนาประเทศไทยสู่แนวคิดไทยแลนด์ 4.0 ที่สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการทำงานภาครัฐ และได้มีการตรากฎหมายขึ้นเพื่อรองรับกระบวนการทำงานดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ดังนั้น ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ใช้บังคับแล้ว จึงมีผลทำให้หน่วยงานภาครัฐมีความสับสนและประสบปัญหาเกี่ยวกับการรวบรวม ใช้ และแลกเปลี่ยน

ข้อมูลส่วนบุคคลของภาครัฐจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายต่าง ๆ และเพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องใช้ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในการขับเคลื่อนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ
3. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมของหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาถึงหลักเกณฑ์และวิธีการ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล
2. ศึกษาและวิเคราะห์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อาทิเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนศึกษาถึงแนวปฏิบัติสำหรับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นกรณีศึกษาจากข้อหารือเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่อยู่ในความครอบครอง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายและแนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง

ข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบปัญหาที่สำคัญของการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ การให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ และการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ที่ยังมีการดำเนินการที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในส่วน of ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ผู้วิจัยเห็นว่า โดยที่การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาระบบราชการ 4.0 และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ แผนชาติ นโยบายต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ และภายใต้กรอบการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงสมควรที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะได้กำหนดนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐมีการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ เกิดความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน และรักษาความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลได้ โดยการกำหนดให้มีการจำแนกข้อมูลและแบ่งระดับของข้อมูลว่าข้อมูลประเภทใดที่สามารถเปิดเผยได้และแบ่งระดับการเข้าถึงข้อมูล เช่น การเปิดเผยเฉพาะภายในหน่วยงานหรือสามารถเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ และสามารถนำไปเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันได้ เช่น ข้อมูลสถิติต่าง ๆ ทั้งนี้ การเปิดเผยและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ สมควรที่จะต้องพิจารณากรอบข้อยกเว้นของกฎหมายเฉพาะที่หน่วยงานของตนมีหน้าที่และอำนาจรับผิดชอบด้วยว่าสามารถกระทำได้เพียงใด

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ในส่วน of ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ

การให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จัดได้ว่าเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะขาดมิได้เลยในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ และหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การแจ้งวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐในการเก็บรวบรวม ใช้ แลกเปลี่ยน หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการให้ความยินยอมและแจ้งวัตถุประสงค์ต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนอกจากจะต้องทำตามแบบ

หรือข้อความที่อ่านแล้วเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย และไม่เป็นการหลอกลวง รวมทั้งการกำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถอนความยินยอมเมื่อใดก็ได้ การดำเนินการดังกล่าวของหน่วยงานของรัฐ นอกจากจะบันทึกเป็นหนังสือซึ่งเป็นวิธีการทำด้วยมือแล้ว หน่วยงานของรัฐสมควรที่จะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการขอความยินยอมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ก็โดยการนำเทคโนโลยีที่เรียกว่า “API” (Application Programming Interface) ซึ่งหมายถึง ชุดของคำสั่งหรือฟังก์ชันในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใด ๆ ซึ่งได้เตรียมไว้โดยมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์จำเพาะ และได้เปิดเป็นช่องทางให้นักพัฒนาสามารถพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่นมาเรียกใช้งาน เพื่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือมีปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างกัน ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐและประชาชน

2.2 การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ

เนื่องจากสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะขอเข้าถึงข้อมูลและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐจึงจำเป็นต้องจัดทำระบบการยื่นคำขอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นสามารถดำเนินการยื่นคำขอได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เช่น ให้ติดต่อทางอีเมล เว็บไซต์ โทรศัพท์ หรือผ่านการออกแบบฟอร์มคำขอในแอปพลิเคชันของหน่วยงานของรัฐนั้น

2.3 การแก้ไขกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีมาตรฐานและเป็นไปในแนวทางเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสมควรที่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเฉพาะดังกล่าวจะได้มีการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบของตนว่ามีเนื้อหาในเรื่องใดที่ยังไม่สอดคล้องหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือหน่วยงานของรัฐนั้นเห็นว่าการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเฉพาะดังกล่าวยังมีอุปสรรคหรือยังมีความไม่สอดคล้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ก็สมควรที่หน่วยงานของรัฐนั้นจะได้ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้มีการยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในความรับผิดชอบของตนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยขอให้ออกข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการวิจัยครั้งต่อไป เกี่ยวกับการเตรียมการของหน่วยงานของรัฐเพื่อรับมือต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไปในภายหน้าดังนี้

3.1 การเตรียมการเพื่อรองรับต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Technological Advancement) อย่างก้าวกระโดดในปัจจุบัน เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูล

big data เทคโนโลยี IoT ซึ่งเป็นความท้าทายต่อหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น หน่วยงานของรัฐสมควรให้ความสำคัญและติดตามประเด็นทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงานและกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้สามารถรับมือต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การโอนถ่ายข้อมูลข้ามพรมแดน (Cross-Border Transfer) แม้ว่าตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะได้จำกัดและกำหนดขอบเขตของการโอนถ่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลข้ามพรมแดนไว้ในระดับหนึ่ง แต่ประเด็นของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ใช่ประเด็นที่ทุกประเทศได้มีการออกกฎหมายที่ให้มีมาตรฐานในระดับเดียวกันขึ้นเพื่อใช้บังคับ ดังนั้น ความท้าทายในการจัดการหรือกำกับดูแลการโอนถ่ายข้อมูลส่วนบุคคลข้ามพรมแดน จึงจำเป็นที่หน่วยงานของรัฐสมควรที่จะพิจารณาและคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวเพื่อกำหนดมาตรการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมต่อไป

3.3 การพัฒนาการของการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลรูปแบบใหม่ ๆ (Evolving Data breach) เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ไม่หยุดนิ่งซึ่งนำมาซึ่งประโยชน์และในขณะเดียวกันย่อมมีอันตรายต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน หน่วยงานของรัฐจึงควรพิจารณาที่จะป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการรับมือต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์รูปแบบใหม่ ๆ ภายใต้กรอบการดำเนินการของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล